

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ - ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ»

Διπλωματική εργασία

*«Εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών:
Διαιτησία – Διαμεσολάβηση. Μελέτη περίπτωσης σε ναυτιλιακές εταιρίες»*

της

Ζωής Μούτσου Σκρινή (Α.Ε.Μ.: 1028)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Άννα Πλεύρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Νομικής Σχολής
Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Μέλη της Τριμελούς Επιτροπής:

α) Καλλιόπη Μακρίδου, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ

β) Σωτηρία Τριαντάρη, Καθηγήτρια Σχολής Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου
Δυτικής Μακεδονίας

Κοζάνη, Μάιος 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και μόνο.

Υπεύθυνη δήλωση λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία: Μάιος 2020

Η δηλούσα

Ζωή Μούτσου Σκρινή

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω:

Την κυρία Άννα Πλεύρη, επιβλέπουσα καθηγήτρια, για την υπομονή της και την πολύτιμη καθοδήγηση και συνδρομή που αφειδώς μου παρείχε κατά τη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας.

Την κυρία Καλλιόπη Μακρίδου, η οποία, εκτός από τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσε στο αντικείμενο της Πολιτικής Δικονομίας, ως καθηγήτριά μου στη Νομική Σχολή του Α.Π.Θ., μου έκανε και την ιδιαίτερη τιμή να συμμετάσχει στην τριμελή εξεταστική επιτροπή της διπλωματικής εργασίας μου.

Την καθηγήτριά μου κυρία Σωτηρία Τριαντάρη, η οποία, στο πλαίσιο του ΠΜΣ, με εισήγαγε σε ένα συναρπαστικό κόσμο, αυτόν της ηγεσίας και διοίκησης, καθώς και της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, σε συνδυασμό με μία εμβάθυνση στην τέχνη της διαμεσολάβησης, εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μου με νέες οργανωσιακές και επικοινωνιακές δεξιότητες, τις οποίες θα αξιοποιήσω κατά την ενάσκηση της ιδιότητας του διαμεσολαβητή.

Ελπίζω η παρούσα μελέτη να φανεί αντάξια των προσδοκιών σας!

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Συντομογραφίες στην ελληνική γλώσσα

Α.Ε. Ανώνυμη Εταιρία

ΑΚ Αστικός Κώδικας

ΑΠ Άρειος Πάγος

ΑΠΘ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

άρ. άρθρο

εδ. εδάφιο

Ε.Νο.Β.Ε. Ένωση Νομικών Βορείου Ελλάδος

ΕΟΔΙΔ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας

ΕΠΕ Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης

επιμ. επιμέλεια

ΕΠολΔ Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας

ΚΠολΔ Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

ΗΠΑ Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΜονΠρΘεσ Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

ΟλαΠ Ολομέλεια Αρείου Πάγου

ό.π. όπως παραπάνω

ΟΠΕΜΕΔ Οργανισμός Προώθησης Εναλλακτικών Μεθόδων Επίλυσης Διαφορών

παρ. παράγραφος

ΠΜΣ Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

σ. σελίδα

σσ. σελίδες

χ.χ. χωρίς χρονολογία

Συντομογραφίες στην αγγλική γλώσσα

AAA American Arbitration Association

ADR Alternative Dispute Resolution

Arb-Med Arbitration-Mediation

Arb-Med-Arb Arbitration-Mediation-Arbitration

BIMCO Baltic and International Maritime Council

CEDR Centre for Effective Dispute Resolution

cl. clause

IBA International Bar Association

ICC International Chamber of Commerce

IMI International Mediation Centre

in f. in fine

ITC International Trade Center

LOF Lloyd's Standard Form of Salvage Agreement

LMAA London Maritime Arbitrators Association

MEDALOA Mediation and Last Offer Arbitration

Med-Arb Mediation-Arbitration

Med-Arb Diff Mediation-Arbitration Different

n.d. no date

ODR Online Dispute Resolution

P&I Protection & Indemnity

SIAC Singapore International Arbitration Centre

SIMC Singapore International Mediation Centre

UNCITRAL United Nations Commission On International Trade Law

UNRIC United Nations Regional Information Centre

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πνευματικά δικαιώματα – Υπεύθυνη δήλωση λογοκλοπής	σ. i
Ευχαριστίες	σ. ii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	σ. iii
Συντομογραφίες στην ελληνική γλώσσα	σ. iii
Συντομογραφίες στην αγγλική γλώσσα	σ. iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σ. v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	σ. ix
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σ. xii
ABSTRACT	σ. xiii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σ. 1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	σ. 5
ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	
1.1. Γενικά	σ. 5
1.2. Διαιτησία	σ. 5
1.2.1. Ορισμός διαιτησίας	σ. 6
1.2.2. Έννοια και λειτουργία της διαιτησίας	σ. 6
1.2.3. Διαδικασία διαιτησίας	σ. 8
1.2.4. Είδη διαιτησίας	σ. 9
1.2.4.1. Εσωτερική διαιτησία	σ. 9
1.2.4.2. Διεθνής διαιτησία	σ. 10
1.2.4.3. Ναυτική διαιτησία	σ. 12
1.2.4.4. Ad hoc, μόνιμη και θεσμική διαιτησία	σ. 12
1.2.5. Νομικό πλαίσιο	σ. 13
1.2.6. Αγωγή ακύρωσης διαιτητικών αποφάσεων	σ. 15
1.2.7. Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων	σ. 16
1.2.8. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα Διαιτησίας	σ. 18
1.2.8.1. Πλεονεκτήματα	σ. 18
1.2.8.2. Μειονεκτήματα	σ. 20
1.3. Διαμεσολάβηση	σ. 22
1.3.1. Ορισμός διαμεσολάβησης	σ. 22
1.3.2. Έννοια της διαμεσολάβησης	σ. 23

1.3.3.	Προσφυγή στη διαμεσολάβηση	σ. 25
1.3.4.	Διαδικασία διαμεσολάβησης	σ. 27
1.3.5.	Μέθοδοι-μοντέλα Διαμεσολάβησης	σ. 28
1.3.6.	Νομικό πλαίσιο	σ. 29
1.3.6.1.	Ισχύον νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα	σ. 29
1.3.6.2.	Ιστορική αναδρομή	σ. 29
1.3.6.3.	Η Σύμβαση Σιγκαπούρης (2019) – εκτελεστότητα των συμφωνιών διαμεσολάβησης	σ. 30
1.3.7.	Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα διαμεσολάβησης	σ. 32
1.3.7.1.	Πλεονεκτήματα	σ. 32
1.3.7.2.	Μειονεκτήματα	σ. 34
1.4.	Διαφορές διαιτησίας – διαμεσολάβησης	σ. 35
1.5.	Η διαπραγμάτευση και η σχέση της με τη διαμεσολάβηση	σ. 37
1.5.1.	Έννοια και διαδικασία της διαπραγμάτευσης	σ. 37
1.5.2.	Σχέση διαπραγμάτευσης – διαμεσολάβησης	σ. 39
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	σ. 41
	ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ	
2.1.	«Υβριδικές» ή συνδυαστικές μέθοδοι	σ. 41
2.1.1.	Med-Arb	σ. 41
2.1.1.1.	Med-Arb Same	σ. 42
2.1.1.2.	Med-Arb Diff	σ. 43
2.1.1.3.	Med-Arb Diff Recommendation	σ. 43
2.1.1.4.	Non Binding Med-Arb	σ. 43
2.1.1.5.	Med-Arb Show Cause	σ. 44
2.1.1.6.	MEDALOA	σ. 44
2.1.2.	Arb-Med	σ. 44
2.1.3.	Arb-Med-Arb	σ. 45
2.2.	Διεθνές πλαίσιο των συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας- διαμεσολάβησης	σ. 45
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	σ. 47
	Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΣΤΙΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ	
3.1.	Γενικά	σ. 47
3.2.	Είδη ναυτιλιακών διαφορών	σ. 47
3.2.1.	Διαφορές από χρονοναυλώσεις	σ. 47

3.2.2.	Διαφορές από ναυλοσύμφωνα ενός ταξιδιού	σ. 47
3.2.3.	Διαφορές από συμβάσεις ναυλώσεως	σ. 48
3.2.4.	Διαφορές από φορτωτικές	σ. 48
3.2.5.	Διαφορές από συμβάσεις πώλησης πλοίων	σ. 48
3.2.6.	Διαφορές από συμβάσεις ναυπήγησης	σ. 49
3.2.7.	Διαφορές από συμβάσεις θαλάσσιας ασφάλισης	σ. 49
3.2.8.	Διαφορές από συμβάσεις ρυμουλκήσεως	σ. 49
3.2.9.	Διαφορές από ναυτικά ατυχήματα	σ. 49
3.2.10.	Διαφορές από συγκρούσεις πλοίων	σ. 49
3.2.11.	Διαφορές από επιθαλάσσια αρωγή	σ. 50
3.2.12.	Διαφορές από συναφή ναυτιλιακά ζητήματα	σ. 50
3.3.	Ρήτρες διαιτησίας, διαμεσολάβησης και συνδυασμού αυτών	σ. 50
3.3.1.	Ρήτρες διαιτησίας	σ. 51
3.3.1.1.	Οι διαιτητικές ρήτρες στα ναυλοσύμφωνα	σ. 51
3.3.1.2.	Ταξινόμηση διαιτητικών ρητρών	σ. 51
3.3.1.3.	Εννοιολογικό εύρος διαιτητικών ρητρών	σ. 53
3.3.1.4.	Χρονικό πλαίσιο για την έναρξη της διαιτησίας	σ. 53
3.3.1.5.	Εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο	σ. 53
3.3.1.6.	Εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης	σ. 53
3.3.1.7.	Οι διαιτητικές ρήτρες στις φορτωτικές (ρήτρες ενσωμάτωσης)	σ. 54
3.3.2.	Ρήτρες Διαμεσολάβησης	σ. 55
3.3.3.	Συνδυαστικές ρήτρες	σ. 56
3.4.	Εφαρμογή Διαιτησίας σε ναυτιλιακές διαφορές	σ. 57
3.4.1.	Γενικά	σ. 57
3.4.2.	Παράδειγμα εφαρμογής διαιτησίας	σ. 57
3.5.	Εφαρμογή Διαμεσολάβησης σε ναυτιλιακές διαφορές	σ. 58
3.5.1.	Γενικά	σ. 58
3.5.2.	Παραδείγματα εφαρμογής διαμεσολάβησης	σ. 59
3.6.	Κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών	σ. 61
3.6.1.	Γενικά	σ. 61
3.6.2.	Παράγοντες που ευνοούν τη διαμεσολάβηση	σ. 64
3.6.3.	Πότε είναι ακατάλληλη η διαμεσολάβηση	σ. 64
3.6.4.	Παράγοντες που ευνοούν τη διαιτησία	σ. 65
3.6.5.	Συμπεράσματα	σ. 65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	σ. 67
ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ	
4.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση της έρευνας	σ. 67
4.1.1. Σκοπός	σ. 67
4.1.2. Επιμέρους στόχοι	σ. 67
4.1.3. Ερευνητικά ερωτήματα	σ. 67
4.1.4. Περιορισμοί	σ. 68
4.1.5. Μεθοδολογία της έρευνας	σ. 68
4.1.6. Σύνταξη και διανομή ερωτηματολογίου	σ. 69
4.1.7. Περιγραφή ερωτηματολογίου	σ. 69
4.1.8. Περιγραφή δείγματος	σ. 71
4.1.9. Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων	σ. 71
4.2. Αποτελέσματα της έρευνας	σ. 72
4.2.1. Δημογραφικά στοιχεία	σ. 72
4.2.2. Ενότητα Α: Εξοικείωση με τους θεσμούς διαιτησίας και διαμεσολάβησης	σ. 75
4.2.3. Ενότητα Β: Εφαρμογή διαιτησίας και διαμεσολάβησης στις ναυτιλιακές Διαφορές	σ. 79
4.2.4. Ενότητα Γ: Συνδυαστικές μέθοδοι διαιτησίας-διαμεσολάβησης	σ. 88
4.3. Συμπεράσματα της έρευνας	σ. 90
4.3.1. Αξιοπιστία – εγκυρότητα	σ. 90
4.3.2. Απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα	σ. 91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σ. 97
Βιβλιογραφία στην ελληνική γλώσσα	σ. 97
Βιβλιογραφία στην αγγλική γλώσσα	σ. 105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: Αρχικό εκτεταμένο ερωτηματολόγιο έρευνας	σ. 114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»: Τελικό ερωτηματολόγιο έρευνας	σ. 125

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος κατά φύλο	σ. 72
Διάγραμμα 2:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος κατά ηλικία	σ. 73
Διάγραμμα 3:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος κατά μορφωτικό επίπεδο	σ. 73
Διάγραμμα 4:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, σύμφωνα με το χρόνο Προϋπηρεσίας στο ναυτιλιακό τομέα	σ. 74
Διάγραμμα 5:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, ανάλογα με τον τομέα/τμήμα της ναυτιλιακής εταιρίας όπου εργάζεται	σ. 74
Διάγραμμα 6:	Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αποτελεσματικότητα απονομής της δικαιοσύνης στην Ελλάδα	σ. 75
Διάγραμμα 7:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, βάσει βαθμού εξοικείωσης με τη διαιτησία	σ. 75
Διάγραμμα 8:	Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, βάσει βαθμού εξοικείωσης με τη διαμεσολάβηση	σ. 76
Διάγραμμα 9:	Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αποτελεσματικότητα της διαιτησίας, ως μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών	σ. 76
Διάγραμμα 10:	Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης, ως μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών	σ. 77
Διάγραμμα 11:	Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για τον έλεγχο της διαδικασίας και του αποτελέσματος της διαμεσολάβησης από τα αντιμαχόμενα μέρη	σ. 78
Διάγραμμα 12:	Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αναγκαιότητα εκπαίδευσής στελεχών ναυτιλιακών εταιριών σε εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών	σ. 78
Διάγραμμα 13:	Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την εξομοίωση των συμφωνιών διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις	σ. 79
Διάγραμμα 14:	Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης διαιτησίας για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών	σ. 80
Διάγραμμα 15:	Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών	σ. 80

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης ρητρών δαιτησίας σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών	σ. 81
Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης ρητρών διαμεσολάβησης σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών	σ. 81
Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων δείγματος για την υιοθέτηση μεθόδου επίλυσης διαφορών, με την οποία η εκάστοτε εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη	σ. 82
Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την απαίτηση επιλογής διαμεσολαβητών με εξειδικευμένες ναυτιλιακές γνώσεις	σ. 83
Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο την ταχύτητα επίλυσης	σ. 83
Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο το οικονομικό κόστος	σ. 84
Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας	σ. 85
Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο τη διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών της διαφοράς	σ. 86
Διάγραμμα 24: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη συμβολή ικανού διαμεσολαβητή σε διαπραγματεύσεις που αρχικά φαίνεται να αποτυγχάνουν	σ. 86
Διάγραμμα 25: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη συμβολή της ανεπιτυχούς διαμεσολάβησης σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις και την επίτευξη συμφωνίας	σ. 87
Διάγραμμα 26: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη συνεισφορά της ανεπιτυχούς διαμεσολάβησης στη μετέπειτα επίλυση διαφορών μέσω προσφυγής σε δαιτησία ή δικαστήριο	σ. 88
Διάγραμμα 27: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη δυνατότητα παραπομπής διαφορών σε διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια της δαιτητικής διαδικασίας	σ. 88

Διάγραμμα 28: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος σχετικά με την αποτελεσματικότητα των συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών	σ. 89
Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης Συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών	σ. 90
Διάγραμμα 30: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος σχετικά με την ανάληψη ρόλων διαιτητή και διαμεσολαβητή από το ίδιο πρόσωπο στις συνδυαστικές μεθόδους επίλυσης διαφορών	σ. 90
Διάγραμμα 31: Σύγκριση ποσοστιαίας κατανομής δείγματος, ανάλογα με το βαθμό εξοικείωσης με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση	σ. 91
Διάγραμμα 32: Σύγκριση εμπιστοσύνης στελεχών ναυτιλιακών εταιριών στην αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης και των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών	σ. 92
Διάγραμμα 33: Σύγκριση συχνότητας χρησιμοποίησης ρητρών διαιτησίας και διαμεσολάβησης σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών	σ. 93
Διάγραμμα 34: Σύγκριση συχνότητας χρησιμοποίησης διαιτησίας, διαμεσολάβησης και μεθόδων συνδυασμού αυτών, για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών	σ. 93
Διάγραμμα 35: Σύγκριση τεσσάρων κριτηρίων ως προς τη σημαντικότητά τους για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών	σ. 94
Διάγραμμα 36: Γνώμη δείγματος για την έμμεση συμβολή της διαμεσολάβησης στην επίλυση διαφορών	σ. 95

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο τομέας της ναυτιλίας είναι εξαιρετικά σημαντικός για το παγκόσμιο εμπόριο, καθώς ο κυριότερος όγκος των εμπορευμάτων διακινείται διά θαλάσσης.

Με τον όρο «ναυτιλιακές διαφορές» νοούνται οποιεσδήποτε διαφορές προκύπτουν στον τομέα της ναυτιλίας, τόσο στην ξηρά, όσο και στη θάλασσα. Οι διαφορές αυτές είναι ποικίλες και ενίοτε πολυσύνθετες, καθώς οφείλονται στην αλληλεπίδραση νομικών, οικονομικών, τεχνικών και άλλων ζητημάτων.

Η πολυπλοκότητα των ναυτιλιακών διαφορών, σε συνδυασμό με τη συχνότητα εμφάνισής τους, καθιστούν επιτακτική ανάγκη τη δυνατότητα επίλυσής τους με ταχύτητα, ευελιξία και αποτελεσματικότητα.

Ως τρόπος επίλυσης των ναυτιλιακών διαφορών, μέχρι πρότινος, επιλεγόταν σχεδόν αποκλειστικά η διαιτησία, με το συγκριτικό πλεονέκτημα της εκτελεστότητας των διαιτητικών αποφάσεων. Ισότιμη θέση στην προτίμηση της ναυτιλιακής κοινότητας διεκδικεί πλέον δυναμικά και η διαμεσολάβηση, με τις συμφωνίες που προκύπτουν από αυτή να καθίστανται άμεσα εκτελεστές σε διεθνές επίπεδο, βάσει της Σύμβασης της Σιγκαπούρης της 7^{ης} Αυγούστου 2019, την οποία δυστυχώς, η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει.

Η διαιτησία και η διαμεσολάβηση αποτελούν εναλλακτικές μεθόδους, κατάλληλες για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, οι οποίες μπορούν επίσης να συνδυαστούν μεταξύ τους. Καμία εκ των δύο μεθόδων, ωστόσο, δεν αποτελεί πανάκεια για την επίλυση όλων των ναυτιλιακών διαφορών.

Υπάρχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σε κάθε μέθοδο, καθώς και πολλοί παράγοντες, οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, για την επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου επίλυσης της εκάστοτε διαφοράς.

Λέξεις κλειδιά: εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών, διαιτησία, διαμεσολάβηση, ρήτρες διαμεσολάβησης.

ABSTRACT

The shipping sector is extremely important for world trade, as the bulk of commodities are transported by sea.

As «maritime disputes» we mean any disputes arising in the field of shipping, both on land and at sea. These disputes are varied and sometimes complex, as they are due to the interaction of legal, financial, technical and other issues.

This complexity, combined with their frequency of occurrence, makes it imperative to resolve maritime disputes with speed, flexibility and effectiveness.

Until recently, arbitration was chosen almost exclusively as a means to resolve maritime disputes, with the comparative advantage of the enforceability of arbitral awards. Equality in the preference of the shipping community is now dynamically claimed by mediation, with the agreements resulting from it becoming directly enforceable internationally, under the Singapore Convention of the 7th of August 2019, which unfortunately has not been signed by Greece.

Arbitration and mediation constitute alternative methods suitable for resolving maritime disputes, which can also be combined. Neither method, however, is a panacea for resolving all maritime disputes.

The advantages and disadvantages of each method, as well as many other factors, must be taken seriously into consideration, when choosing the most appropriate method for resolving each dispute.

Keywords: Alternative Dispute Resolution, arbitration, mediation, mediation clauses

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Είναι προτιμότερο να πεθάνεις από πείνα, παρά να γίνεις κλέφτης· είναι καλύτερα να ενοχλείσαι μέχρι θανάτου, παρά να εγείρεις μία αγωγή» (κινέζικη παροιμία).¹

Η παραπάνω παροιμία αντανακλά τη φιλοσοφία των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών, οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

Αφορμή για την επιλογή του θέματος, το οποίο αφορά στους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, υπήρξε η εξοικείωσή μου με το θεσμό της διαμεσολάβησης,² σε συνδυασμό με μια συζήτηση που είχα με πλοιοκτήτη, ο οποίος κατάγεται από τη Χίο, όπως και ο σύζυγός μου, σχετικά με τη χρήση της διαμεσολάβησης για την επίλυση διαφορών, που ανακύπτουν στο χώρο της ναυτιλίας. Το συμπέρασμα από τη συζήτηση ήταν ομολογουμένως απογοητευτικό, αναφορικά με την ελάχιστη χρήση της διαμεσολάβησης από την ελληνική ναυτιλία, καθώς για την επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών επιλέγεται σχεδόν αποκλειστικά η διαιτησία. Μάλιστα, αυτή διεξάγεται ως επί το πλείστον στο Λονδίνο, βάσει συμβατικών ρητρών. Το παραπάνω γεγονός μου έδωσε το έναυσμα να ασχοληθώ, στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας για το ΠΜΣ του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με αντικείμενο τη διαμεσολάβηση, με την εφαρμογή της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης στις ναυτιλιακές διαφορές, ώστε να διαπιστώσω τι συμβαίνει στη θεωρία και στην πράξη.

Σκοπός της μελέτης δεν είναι να αναδείξει τη διαιτησία ή τη διαμεσολάβηση, ούτε να αποκλείσει κάποια από τις δύο μεθόδους, όσον αφορά στη χρήση τους για την επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών, αλλά να παραθέσει αντικειμενικά τα χαρακτηριστικά της καθεμίας, ώστε να διερευνήσει τις δυνατότητες εφαρμογής και των δύο, όπως αυτές καταγράφονται από την πράξη.

Στην αγγλόφωνη βιβλιογραφία συναντάμε τους όρους «maritime disputes» και «shipping disputes». Η λέξη «maritime» συνήθως αποδίδεται ως «θαλάσσιος/ ναυτιλιακός», ενώ ο όρος «shipping» σημαίνει «ναυτικός, ναυτιλιακός, το σύνολο των πλοίων ενός κράτους, ναυτιλία. Κάθε τι που σχετίζεται με τη ναυτιλία».³ Συνεπώς, για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, θα χρησιμοποιείται ο όρος «ναυτιλιακές διαφορές»,

¹ Cohen Jerome Alan, *Chinese Mediation on the Eve of Modernization*, California Law Review, Vol. 54: 1201 (1966), Semantic Scholar. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.semanticscholar.org/paper/Chinese-Mediation-on-the-Eve-of-Modernization-Cohen/ae48cd2c82d6f1f9db33af0878028c410bcaf1f> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

² Διαπιστευμένη διαμεσολαβήτρια του ΥΔΑΔ και του ADR/ODR International, από το 2018, με ειδίκευση στην επίλυση αστικών, εμπορικών και οικογενειακών διαφορών, καθώς και στην ηλεκτρονική επίλυση διαφορών.

³ Γιαννάκης Αθανάσιος, *Εννοιολογικό Λεξικό Ναυτιλιακών Όρων, Όροι ναυλοσυμφώνου, φορτωτικής, Shipping*, (Παιανία: Αμφιτρίτη, 2009), σ. 135.

εννοώντας όσες διαφορές προκύπτουν από τον ευρύτερο χώρο της ναυτιλίας. Οι ναυτιλιακές είναι από τις πιο περίπλοκες διαφορές, στις οποίες εμπλέκονται εκτιμήσεις κινδύνου, νομικοί και εμπορικοί παράγοντες.⁴

Οι ιδιαιτερότητες της ναυτιλιακής βιομηχανίας την καθιστούν ένα γόνιμο έδαφος αναπαραγωγής συγκρούσεων και διαφωνιών, γεγονός που με τη σειρά του καθιστά την ύπαρξη ενός ικανού και αποτελεσματικού συστήματος επίλυσης διαφορών επιτακτική ανάγκη.⁵ Εκτός από τον τεράστιο όγκο των συναλλαγών που διαχειρίζεται η ναυτιλιακή βιομηχανία, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το θαλάσσιο εμπόριο αντιπροσωπεύει πάνω από το 80% του συνολικού όγκου της παγκόσμιας εμπορικής δραστηριότητας και πάνω από το 70% της συνολικής αξίας του, πρέπει επίσης να αντιμετωπίσει τις αναπόφευκτες αβεβαιότητες της θάλασσας, καθώς και τις αντιξοότητες της εμπορικής ζωής. Όπως ο τέως Πρόεδρος της Ένωσης Θαλάσσιων Διαιτητών του Λονδίνου, κ. Bruce Harris έχει παρατηρήσει, η ναυτιλιακή επιχείρηση είναι εκείνη όπου: «... το απροσδόκητο συμβαίνει πάντα, τόσο στη θάλασσα όσο και στα λιμάνια. Εμφανίζονται καθυστερήσεις, προκαλούνται ζημιές, υφίστανται απώλειες· όλα με πολύ μεγάλη συχνότητα».⁶

Οι ναυτιλιακές διαφορές, εκτός από τον όγκο και τη συχνότητά τους, χαρακτηρίζονται και από την ευρεία ποικιλία τους. Σε γενικό επίπεδο, οι ναυτιλιακές διαφορές διακρίνονται σε «wet work» και «dry work», όπως συνήθως αναφέρονται στην καθομιλουμένη. Η «wet work» περιλαμβάνει ό,τι συμβαίνει στο νερό. Συνήθως αφορά σε δυστυχήματα ή ατυχήματα με τη μία ή την άλλη μορφή, όπως συγκρούσεις ή βυθίσεις και συνήθως συνεπάγεται επίκληση της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων επί διαφορών ναυτικού δικαίου, τουλάχιστον για την κατάσχεση του εν λόγω πλοίου, αλλά αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η τελική επίλυση της διαφοράς θα γίνει μέσω δικαστικού αγώνα. Μια ναυτιλιακή διαφορά τείνει επίσης να εμπλέκει μια σειρά ενδιαφερόμενων μερών όπως πλοιοκτήτες, ιδιοκτήτες φορτίου, ναυλωτές, πλήρωμα, ναυαγιαίρετες (διασώζοντες πλοίο ή/και φορτίο) και P&I Clubs,⁷ καθένα από τα οποία μπορεί να έχει κάποιο

⁴ Jacobs Lana, *Mediation In The Shipping Industry - Clauses And Models*, GoLegal Industry News and Insight, (23-06-2016), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.golegal.co.za/mediation-shipping-industry-clauses-models/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁵ Menon Sundaresh, *Opening keynote address: The Future of Maritime Dispute Resolution*, Singapore Chamber of Maritime Arbitration Annual Conference 2015 (2-10-2015), Singapore Mediation Centre. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.mediation.com.sg/wp-content/uploads/2015/07/23-Oct-2015-SCMA-Conference-Speech-by-CJ-Sundaresh-Menon.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁶ Menon Sundaresh, ό.π.

⁷ Τα αρχικά «P&I» σημαίνουν «Protection & Indemnity», ήτοι «Προστασία και Αποζημίωση». Τα P&I Clubs είναι αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί. Περίπου το 90% του παγκόσμιου στόλου ασφαλίζεται για P&I Risks από το International Group of P&I Clubs. Η ασφάλεια P&I ουσιαστικά είναι κάλυψη αστικής ευθύνης (third party liability

συμφέρον ή να έχει υποστεί κάποια απώλεια ή ζημία ως αποτέλεσμα. Μπορεί φυσικά να εμπλέκει άλλα τρίτα μέρη, εάν η σύγκρουση συνεπάγεται ζημία σε ιδιοκτησία, όπως μια αποβάθρα. Η «dry work», από την άλλη πλευρά, αναφέρεται συνήθως σε διαφορές που προκύπτουν από ένα ευρύ φάσμα συμβατικών σχέσεων μεταξύ πολύ διαφορετικών μερών. Αυτές οι σχέσεις μπορεί να περιλαμβάνουν βραχυπρόθεσμες σχέσεις, που προκύπτουν για παράδειγμα, από τη διεθνή πώληση αγαθών ή από συμβάσεις μεταφοράς εμπορευμάτων. Υπάρχουν επίσης μεσο-μακροπρόθεσμες σχέσεις που προκύπτουν από συμβάσεις ναυλώσεως ή από συμβάσεις ναυπήγησης πλοίων. Χωριστές συμβατικές σχέσεις μπορεί επίσης να αλληλοσυνδέονται, μέσω δεσμεύσεων που προκύπτουν από υπεργολαβικές συμφωνίες. Οι διαφορές που ανακύπτουν από τη «dry work» τείνουν συχνά να περιλαμβάνουν ζητήματα όπως, ερμηνεία των συμβάσεων και παραβιάσεις των συμβατικών όρων, αν και υπάρχουν επίσης και απαιτήσεις εξ' αδικοπραξίας που μερικές φορές προκύπτουν σε αυτήν την κατηγορία.

Ακόμη και μόνο από αυτήν τη σύντομη σύγκριση της «wet work» και της «dry work», είναι προφανές ότι υπάρχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται με διαφορές που εμπíπτουν σε κάθε κατηγορία. Επιπλέον, ακόμη και μέσα σε κάθε ευρεία κατηγορία, μπορεί να υπάρχουν σημαντικά διαφορετικά και διακριτά είδη ζητημάτων που προκύπτουν. Διαφορές που αφορούν σε ελαττωματικά προϊόντα βάσει σύμβασης για την πώληση αγαθών, καθυστερημένη παράδοση εμπορευμάτων, μη πληρωμή μίσθωσης ναύλωσης, εύλογη αποζημίωση για καθυστερημένη ολοκλήρωση ενός έργου ναυπήγησης πλοίου και μη καταβολή χρημάτων που οφείλονται βάσει πιστωτικής επιστολής προκαλούν αύξηση σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, τα οποία συνδέονται ουσιαστικά, μόνο από το γεγονός ότι εμπλέκεται μια σύμβαση και ότι σε κάποιο σημείο, κάποια πτυχή του αντικειμένου αυτής της σύμβασης πιθανότατα να έχει κάποια σχέση με τη θάλασσα!⁸

Η εργασία αποτελείται από τέσσερα Κεφάλαια, ως εξής:

α) **Το Κεφάλαιο 1** μας εισαγάγει γενικά στην έννοια των εξωδικαστικών μεθόδων επίλυσης διαφορών και ειδικότερα στις έννοιες της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης, οι οποίες εξετάζονται στην παρούσα μελέτη. Δίνεται η έννοια της διαιτησίας, διαχωρίζονται τα είδη αυτής, εξετάζεται το νομικό πλαίσιο που τη διέπει, καθώς και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της εν λόγω μεθόδου. Γίνεται επίσης αναφορά στην αγωγή ακύρωσης των διαιτητικών αποφάσεων, καθώς και στη διαδικασία

insurance) για πλοιοκτήτες (shipowners), διαχειριστές πλοίων (ship-operators) και ναυλωτές (charterers). [Δραγούμη Νατάσα, *P&I Clubs. Τι είναι? Ποιος ο ρόλος τους?* (2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://docplayer.gr/13232251-P-i-clubs-ti-einai-poisorolostoy.html> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)].

⁸ Menon Sundaresh, ό.π.

αναγνώρισης και εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Παρόμοια δομή ακολουθείται όσον αφορά στην εξέταση της έννοιας της διαμεσολάβησης, της προσφυγής σε αυτή, της διαδικασίας και των μεθόδων της. Εξετάζεται το νομικό πλαίσιο, κάνοντας μια απαραίτητη ιστορική αναδρομή, ενώ γίνεται αναφορά στη Σύμβαση της Σιγκαπούρης (2019) και τη σημασία της για την άμεση εκτελεστότητα των συμφωνιών διαμεσολάβησης διεθνώς. Μετά δε την καταγραφή των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της μεθόδου, εξετάζονται οι διαφορές της διαιτησίας με τη διαμεσολάβηση, καθώς και η σχέση της τελευταίας με την απλή διαπραγμάτευση.

β) Στο **Κεφάλαιο 2**, εξετάζονται συνοπτικά οι διάφοροι συνδυασμοί των δύο μεθόδων, της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης, καθώς και το διεθνές πλαίσιο από το οποίο προβλέπονται.

γ) Στο **Κεφάλαιο 3**, περιγράφονται τα είδη των ναυτιλιακών διαφορών, οι οποίες δύνανται κατά περίπτωση να αντιμετωπιστούν είτε με διαιτησία, είτε με διαμεσολάβηση, είτε με συνδυασμό των δύο μεθόδων. Αναλύονται οι ρήτρες διαιτησίας, καθώς είναι και οι συνηθέστερες στις ναυτιλιακές συμβάσεις. Επίσης γίνεται αναφορά στις ρήτρες διαμεσολάβησης, οι οποίες έχουν αρχίσει να κερδίζουν την αποδοχή της ναυτιλιακής κοινότητας και σε αυτές που συνδυάζουν τις δύο μεθόδους. Στο ίδιο Κεφάλαιο παρατίθενται παραδείγματα από την πρακτική εφαρμογή της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης στον τομέα της ναυτιλίας. Στη συνέχεια, εξετάζονται ενδελεχώς τα κριτήρια, τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν τη λήψη της απόφασης για την επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου επίλυσης διαφορών. Το θεωρητικό μέρος της μελέτης ολοκληρώνεται με την παράθεση συμπερασμάτων.

δ) Στο **Κεφάλαιο 4** περιγράφεται η έρευνα που διεξήχθη με σκοπό την καταγραφή και αξιολόγηση των απόψεων στελεχών ναυτιλιακών εταιριών, σύμφωνα με τις γνώσεις και την εμπειρία τους, προκειμένου να διερευνηθεί η εφαρμογή της διαιτησίας, της διαμεσολάβησης και του συνδυασμού αυτών για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

ε) Τέλος, στα Παραρτήματα παρατίθενται τα δύο ερωτηματολόγια, τα οποία συντάχθηκαν για τη συλλογή στοιχείων στο πλαίσιο της έρευνας. Το αρχικό (εκτεταμένο) στο **Παράρτημα «Α»** και το τελικό ερωτηματολόγιο στο **Παράρτημα «Β»**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

1.1. Γενικά

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι επίλυσης διαφορών. Οι μορφές των διαφορών προσδιορίζουν και τις δυνατότητες επίλυσής τους, οι οποίες μεταξύ άλλων είναι: οι κανόνες, οι κανονισμοί και οι νόμοι, η προσφυγή στη δικαιοσύνη, η συμφιλίωση ή συνδιαλλαγή, η διαπραγμάτευση, η διαμεσολάβηση και η διαιτησία.⁹

Οι εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών, γνωστές στη διεθνή βιβλιογραφία με το ακρωνύμιο ADR [Alternative (or amicable or appropriate) Dispute Resolution] περιλαμβάνουν τη διαμεσολάβηση, τη διαιτησία και τις διαπραγματεύσεις¹⁰, οι οποίες αξιολογούνται διεθνώς θετικά όχι μόνο από τεχνοκρατική θεώρηση αποσυμφόρησης των δικαστηρίων, αλλά και διότι χαρακτηρίζονται εν γένει από πληθώρα πλεονεκτημάτων,¹¹ καθώς αντανakλούν μια σοβαρή νέα προσπάθεια σχεδιασμού εφαρμόσιμων και δίκαιων εναλλακτικών στα παραδοσιακά δικαστικά μας συστήματα.¹²

Η διατήρηση της μελλοντικής ακεραιότητας των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών (ADR) θα εξαρτηθεί από την ικανότητα των συμμετεχόντων μερών να διαπραγματεύονται τόσο για τη δικαιοσύνη όσο και για τις ανθρώπινες ανάγκες.¹³

Στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με τις δύο επικρατέστερες μεθόδους εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση, ως εργαλεία επίλυσης των ναυτιλιακών διαφορών.

1.2. Διαιτησία

Ο θεσμός της διαιτησίας, που είναι εκδήλωση της αρχής της αυτονομίας της ιδιωτικής βούλησης, από την οποία και κυριαρχείται, είναι παλαιός όσο και οι

⁹ Τριαντάρη Σωτηρία. *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση. Η Διαμεσολάβηση ως στρατηγική και πολιτική της επικοινωνίας*. (Θεσσαλονίκη: Σταμούλης, 2018), σ. 52-53 και 66.

¹⁰ Πλεύρη Άννα, *Η σχέση της «υποχρεωτικής απόπειρας» εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών μέσω διαμεσολάβησης, με το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και τη διάδοση του θεσμού της διαμεσολάβησης*, *E.No.B.E.*, (τ. 74): 35 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2018).

¹¹ Πλεύρη Άννα, *Η νέα τακτική διαδικασία, υπό το πρίσμα των θεμελιωδών αρχών της πολιτικής δίκης*, 42^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων, Καρδίτσα, 7-10 Σεπτεμβρίου 2017, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2018), σ. 181.

¹² Edwards Harry, *Alternative Dispute Resolution: Panacea or Anathema?*, *The Harvard Law Review*. Vol. 99, No.3 (January 1986): 668, Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.jstor.org/stable/1341152?seq=1> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹³ Sanchez Valerie, *Back to the Future of ADR: Negotiating Justice and Human Needs*, *Ohio State Journal of Dispute Resolution*, (Vol. 18, 3/2003): 776. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://kb.osu.edu/bitstream/handle/1811/77066/OSJDR_V18N3_0669.pdf?sequence=1 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

συναλλαγές και διαμορφώθηκε εξελικτικώς, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των σύγχρονων αναγκών.¹⁴ Η διαιτησία ξεκίνησε και αναπτύχθηκε στην Αγγλία, κέντρο διεθνών ναυτιλιακών συναλλαγών, όπου επιλύονται σήμερα διαιτητικώς οι περισσότερες διαφορές.¹⁵

Μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, στις περισσότερες χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης επικρατούσε δυσμενές πνεύμα προς την επίλυση των ιδιωτικών διαφορών μέσω διαιτησίας. Έπειτα όμως και ιδίως μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο, δημιουργήθηκε στις περισσότερες χώρες στο εμπόριο η τάση της επίλυσης των διαφορών με διαιτησία. Σήμερα, στις περισσότερες χώρες της αλλοδαπής, στις συναλλαγές γίνεται ευρύτατη χρήση της επίλυσης των διαφορών με διαιτησία. Στις διεθνείς συναλλαγές η συνομολόγηση της διαιτησίας είναι συνήθης και οι περισσότερες διαφορές του διεθνούς εμπορίου λύνονται με αυτή. Η ανάπτυξη της επίλυσης των διαφορών με διαιτησία έλαβε πολύ μεγάλη έκταση και ο θεσμός της διαιτησίας έχει για τη σύγχρονη οικονομική ζωή όλως εξαιρετική σημασία.¹⁶

1.2.1. Ορισμός διαιτησίας

Η διαιτησία είναι ιδιαίτερη μορφή οργάνωσης, ακολουθητέας διαδικασίας και απαιτούμενων δικονομικών προϋποθέσεων για την παροχή της δικαστικής προστασίας, με την έννοια ότι αυτή η προστασία δεν παρέχεται από τακτικά δικαστήρια, αλλά κατά την ελεύθερη επιλογή των διαδίκων από όργανα ή πρόσωπα της απόλυτης εκλογής τους. Διαιτησία λοιπόν είναι η συμβατικά επιλεγμένη δεσμευτική εκδίκαση ορισμένης διαφοράς από ιδιωτικούς δικαστές, αντί των τακτικών δικαστηρίων.¹⁷

1.2.2. Έννοια και λειτουργία της διαιτησίας

Η διαιτησία είναι μια τεχνική, που αποσκοπεί στην επίλυση μιας υπόθεσης, που αφορά στις σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων όχι από πολιτειακά δικαστήρια, αλλά από ιδιώτες, που αποκαλούνται διαιτητές.¹⁸ Σύμφωνα με την κρατούσα και ορθή στο ελληνικό δίκαιο άποψη, οι διαιτητές ασκούν δικαιοδοτική λειτουργία, όπως

¹⁴ Βαθρακοκύλης Βασίλης, *Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο)*, τ. Δ' (Αθήνα, 1996), σ. 673.

¹⁵ Βρανίκου Μαρία, *Δεμέστιχας Ενάγγελος, Δίκαιο, Εκπαιδευτικό Υλικό Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού*, β' έκδ. (Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου, 2017), σ. 182.

¹⁶ Εισήγηση Γ. Οικονομόπουλου στο Καλαβρός Κωνσταντίνος, *Διαιτησία, Συλλογή Κειμένων και Νομολογίας*, (Σάκκουλας: Αθήνα-Κομοτηνή, 1986), σ. 13.

¹⁷ Μπέης Κώστας, *Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων. Διαιτησία* (Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα ε.ε., 1994), σ. 11-12.

¹⁸ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 61.

ακριβώς και οι τακτικοί δικαστές.¹⁹ Η δικαιοδοτική εξουσία των διαιτητών εδράζεται στη συμφωνία προσφυγής στη διαιτησία, η οποία ουσιαστικά παρακάμπτει την κρατική δικαιοδοσία,²⁰ καθώς η υπαγωγή της διαφοράς στη διαιτησία αποτελεί επιτρεπτή παρέκκλιση από την αρχή του νόμιμου δικαστή του άρθρου 8 παρ. 1 του Συντάγματος.²¹ Η εκούσια προσφυγή στη διαιτησία αποτελεί συνεπώς, συνταγματικά επιτρεπτή μορφή δικαιοδοσίας, κατά βάση ισόκυρη και ισοσθενή με την κρατική και περιβάλλεται από τις συνταγματικές εγγυήσεις που αφορούν στην απονομή της δικαιοσύνης, άρα και από εκείνη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος.²²

Αντικείμενο της διαιτητικής δίκης μπορεί να αποτελέσει μόνο ο,τιδήποτε αποτελεί αντικείμενο και της πολιτικής δίκης. Αντικείμενο της περί διαιτησίας συμφωνίας μπορεί να αποτελέσουν και οι ναυτιλιακές διαφορές.²³

Η διαιτησία οδηγεί σε αποφάσεις, οι οποίες εκλύουν δεδικασμένο²⁴ και είναι εκτελεστές, όπως ακριβώς και οι δικαστικές,²⁵ καταδεικνύοντας ότι, η δικαστική και η διαιτητική λειτουργία συνιστούν παράλληλες και ισότιμες δικαιοδοτικές τάξεις.²⁶ Η διαιτητική απόφαση εκδίδεται από το διαιτητικό δικαστήριο και είναι το αποτέλεσμα της διάσκεψης των διαιτητών.²⁷

Ο διαιτητής εξισώνεται λειτουργικά με το δικαστή και όσον αφορά στη μυστικότητα της διάσκεψης, η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ορθή ενάσκηση όχι μόνο της δικαστικής αλλά και της διαιτητικής απονομής της δικαιοσύνης.²⁸ Μία διαφορά που εντοπίζεται σχετικά με την ενάσκηση του δικαιοδοτικού έργου των διαιτητών είναι ότι, οι διαιτητές για να καταλήξουν στη διαιτητική απόφαση δεν υπαγάγουν μόνο τα πραγματικά περιστατικά στους κανόνες του ουσιαστικού δικαίου,²⁹ όπως αυστηρά πράττουν οι δικαστές.

¹⁹ Πλεύρη Άννα, *Παρατηρήσεις από την ΑΠ 1235/2017. Επέκταση υποκειμενικών ορίων ρήτρας διαιτησίας περιεχόμενης σε σύμβαση κυρωθείσα διά νόμου*, *Διαιτησία*, (Τεύχος 1/2018): 159 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας).

²⁰ Κουσουύλης Στέλιος, *Θεμελιώδη προβλήματα της διαιτησίας, Τόμος Β' Θεωρία*, (Αθήνα: Σάκκουλας, 1996), σελ. 16.

²¹ Νίκας Νικόλαος, *Πολιτική Δικονομία, τ. Ι, Θεμελιώδεις έννοιες και αρχές. Δικαιοδοσία-Αρμοδιότητα* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2003), σσ. 519-520.

²² Νίκας Νικόλαος, *ό.π.*, σ. 20.

²³ Μειδάνης Χάρης, *Ένσταση διαιτησίας*, στο Παναγιώτης Κατσιρούμπας (επιμ.) *Ενστάσεις στην Πολιτική Δίκη*, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018), σ. 506.

²⁴ Νίκας Νικόλαος, *Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Β' έκδοση* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2016), σ. 688.

²⁵ Κουσουύλης Στέλιος, *Δίκαιο της Διαιτησίας* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2006), σ. 4.

²⁶ Καΐσης, Αθανάσιος, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων: Δογματική θεμελίωση των λόγων ακυρώσεως που αφορούν στη συμφωνία περί διαιτησίας και στο διαιτητικό δικαστήριο: Συμβολή στην ερμηνεία των άρθρων 872-875, 877-879, 883-885 και 897 αριθμ. 1-4 ΚΠολΔ*. 2^η έκδοση (Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1989), σ.74.

²⁷ Καΐσης Αθανάσιος, *Η αποκλίνουσα γνώμη (dissenting opinion) στην διεθνή διαιτησία*, *Digesta* (2015), σ. 11. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://digestaonline.gr/pdfs/Digesta%202015/kaissisGR.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁸ Αθανάσιος Καΐσης, *Η αποκλίνουσα γνώμη (dissenting opinion) στην διεθνή διαιτησία*, *ό.π.*, σσ. 35-36.

²⁹ Κουσουύλης Στέλιος, *Δίκαιο της Διαιτησίας*, *ό.π.*, σ. 2.

Οι διαιτητικές αποφάσεις δεν δημοσιεύονται κατά κανόνα, παρά μόνο με την συναίνεση όλων των μερών [βλ. χαρακτηριστικά το άρθρο 34(5) UNCITRAL Arbitration Rules].³⁰ Η διαιτητική απόφαση συντάσσεται γραπτώς, υπογράφεται ιδιοχείρως από τους συμμετέχοντες στη διαδικασία (εμπλεκόμενους, επιδιαιτητή, διαιτητές), δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα και σε ορισμένες περιστάσεις και υπό προϋποθέσεις μπορεί να ακυρωθεί στο σύνολό της ή εν μέρει με δικαστική απόφαση.³¹

1.2.3. Διαδικασία διαιτησίας

Τα τέσσερα βασικά στάδια που περιλαμβάνει κάθε (εκούσια) διαιτησία είναι τα εξής: Η διαιτητική συμφωνία, ο διορισμός των διαιτητών, η διαιτητική διαδικασία, που εκτείνεται από τη σύσταση του διαιτητικού δικαστηρίου μέχρι την έκδοση της απόφασης και η κατ' ουσίαν επίλυση της διαφοράς μέσω της διαιτητικής απόφασης.³²

Όσον αφορά στη συμφωνία διαιτησίας, θεμελιώδης είναι η ρύθμιση του άρθρου 867 ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία, διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία μέσω συμφωνίας, ήτοι μέσω διαιτητικής ρήτρας, εφόσον τα μέρη που τη συνομολογούν έχουν την εξουσία να διαθέτουν ελεύθερα το αντικείμενο της διαφοράς. Σε ό,τι αφορά στη διεθνή εμπορική διαιτησία και σύμφωνα με το άρθρο 7 § 1 Ν. 2735/1999, συμφωνία διαιτησίας είναι η συμφωνία με την οποία τα μέρη υπάγουν σε διαιτησία όλες ή ορισμένες διαφορές που έχουν προκύψει ή ενδέχεται να προκύψουν μεταξύ τους από μια έννομη σχέση, συμβατική ή μη συμβατική. Η διαιτητική ρήτρα, μάλιστα, μπορεί εγκύρως να περιλαμβάνει αξιώσεις, οι οποίες γεννώνται αμέσως από τη βασική σύμβαση ή αξιώσεις από αδικοπραξία, όπως μπορεί να αφορά και σε μελλοντικές διαφορές, αρκεί να αναφέρεται η βασική έννομη σχέση από την οποία θα προκύψουν αυτές.³³

Κατά τη διαιτητική διαδικασία τα μέρη έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις, τηρείται η αρχή της ισότητας³⁴ και η αρχή της ακροάσεως (άρ. 886 Π, 897

³⁰ UNCITRAL. *UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013). UNCITRAL Rules on Transparency in Treaty-based Investor-State Arbitration.* (New York: United Nations, 2014), σ. 24. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/uncitral-arbitration-rules-2013-e.pdf>

(τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

και Αθανάσιος Καΐσης, *Η αποκλίνουσα γνώμη (dissenting opinion) στην διεθνή διαιτησία*, ό.π. σ. 33.

³¹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 61.

³² Καλαβρός Κωνσταντίνος, *Θεμελιώδη ζητήματα του δικαίου της διαιτησίας*, 2^η έκδοση (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2011), σ. 15.

³³ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων επί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας στην Ελλάδα (ν. 2735/1999)*, Ε.Νο.Β.Ε. (επιμ.) Επετειακός Τόμος 30 Χρόνια (1987-2017): 421 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2017).

³⁴ Κουτσουλέλος Κώστας, *Πολιτική Δικονομία. Μετά τον νέο Ν 4335/2015 (ισχύς από 1.1.2016)*, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2016), σ. 462.

αριθ.5, 903 αριθ. 4).³⁵ Σχετική είναι δε η ρύθμιση του άρθρου 18 του Ν. 2735/1999.³⁶ Τα μέρη πρέπει να καλούνται να παραστούν κατά τις συζητήσεις, να αναπτύξουν κατά την κρίση των διαιτητών προφορικά ή εγγράφως τους ισχυρισμούς τους και να προσκομίσουν τις αποδείξεις τους. Ο επιδιαιτητής διευθύνει τη συζήτηση, ενώ η παράσταση με δικηγόρο ή η εκπροσώπηση από δικηγόρο δεν μπορεί να αποκλειστεί (άρ. 886 ΚΠολΔ).³⁷

Η διαιτητική απόφαση αποτελεί εκτελεστό τίτλο (βλ. άρθρο 904 παρ. 2 εδ. β' ΚΠολΔ). Η εκτελεστότητα της διαιτητικής απόφασης παράγεται αμέσως με την έκδοσή της, με την προϋπόθεση ότι αυτή αποτελεί ήδη δεδικασμένο.³⁸

1.2.4. Είδη διαιτησίας

Η κυριότερη διάκριση της διαιτησίας είναι ανάμεσα σε εσωτερική και διεθνή. Μία διαιτησία χαρακτηρίζεται ως εσωτερική ή διεθνής, ανάλογα με το εάν η διαφορά που έχει υπαχθεί στη διαιτησία, θα υπαγόταν στην εσωτερική ή στη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων, σε περίπτωση που δεν είχε υπαχθεί προς επίλυση στη διαιτησία.³⁹

1.2.4.1. Εσωτερική διαιτησία

Εσωτερική είναι η διαιτησία, όταν όλα τα στοιχεία της συνδέονται με ένα συγκεκριμένο κράτος. Μία διαιτησία της οποίας κάποια κρίσιμα στοιχεία συνδέονται με ένα κράτος, καταρχήν θεωρείται ημεδαπή ως προς το κράτος αυτό και αλλοδαπή ως προς όλα τα υπόλοιπα κράτη. Δεν αποκλείεται όμως το ενδεχόμενο, να θεωρείται ημεδαπή σε περισσότερα κράτη ή να έχει διάφορη «ιθαγένεια» για διάφορα κράτη, καθώς το κριτήριο για τον καθορισμό της «ιθαγένειας» μίας διαιτησίας δεν είναι παντού το ίδιο. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η λύση για το αποφασιστικό στοιχείο που καθορίζει την «μεταβλητή ιθαγένεια», δίνεται ξεχωριστά από το κάθε πολιτειακό δίκαιο, το οποίο και θα επιφυλάσσει προτεραιότητα στο κριτήριο που θεωρεί ως το πλέον αποφασιστικό.

Ο όρος «ιθαγένεια» είναι σημαντικός για: α. την αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως, κυρίως όσον αφορά την εφαρμογή ή μη της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, αλλά και αναφορικά με τις διαδικασίες εκτελέσεως ημεδαπών και

³⁵ Νίκας Νικόλαος, *Πολιτική Δικονομία, τ. Ι, Θεμελιώδεις έννοιες και αρχές. Δικαιοδοσία-Αρμοδιότητα*, ό.π, σ. 547.

³⁶ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων επί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας στην Ελλάδα (ν. 2735/1999)*, ΕΠολΔ, (Τεύχος 3/2017): 220 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας).

³⁷ Κουτσουλέλος Κώστας, *Πολιτική Δικονομία. Μετά τον νέο Ν 4335/2015 (ισχύς από 1.1.2016)*, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2016), σ. 462.

³⁸ Κουτσούλης Στέλιος, *Δίκαιο της Διαιτησίας*, ό.π, σσ. 145-146.

³⁹ Κουτσούλης Στέλιος, *Δίκαιο της Διαιτησίας*, ό.π, σ. 13.

αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν μεταξύ τους στα πολιτειακά δίκαια και β. τον ακυρωτικό έλεγχο της διαιτητικής απόφασης και την εποπτική δικαιοδοσία επί της διαιτησίας, όπου αρμόδια είναι τα πολιτειακά δικαστήρια της χώρας, της οποίας την «ιθαγένεια» φέρει η διαιτησία.⁴⁰

1.2.4.2. Διεθνής διαιτησία

Σε κάθε εσωτερική (εθνική) έννομη τάξη, κάθε διαφορά η οποία προκύπτει από εσωτερική έννομη σχέση επιλύεται από συγκεκριμένο δικαιοδοτικό όργανο, που επιλαμβάνεται σύμφωνα με τον νόμο. Όσον αφορά όμως στις διεθνείς διαφορές δεν υπάρχει υπερεθνικό, ουδέτερο δικαιοδοτικό όργανο με «δεδομένη» διεθνή δικαιοδοσία. Το, τρόπον τινά, δικαιοδοτικό αυτό κενό και την εντεύθεν δημιουργούμενη αβεβαιότητα καλύπτει η διεθνής διαιτησία, ως μηχανισμός και μέθοδος (δικαιοδοτικής) επίλυσης διασυνοριακών διαφορών με τρόπο ουδέτερο, αμερόληπτο, δεσμευτικό, και (θεωρητικώς τουλάχιστον) ταχύ.⁴¹

Η διεθνής διαιτησία, η οποία πρέπει να διακρίνεται από την αλλοδαπή διαιτησία, είναι εκείνη που αναφέρεται σε διαφορές που προκύπτουν από διεθνείς συναλλαγές.⁴² Ειδικότερα, οι υποθέσεις διεθνούς διαιτησίας ανακύπτουν συνηθέστερα από εμπορικές συναλλαγές.⁴³ Άλλωστε, στην ανάπτυξη του εμπορικού δικαίου, πρωταρχικό ρόλο έχει παίξει η ευαισθησία των αγγλικών διαιτητικών δικαστηρίων, τα οποία δίνουν σταθερά έμφαση στην αρχή της αυτονομίας των μερών, ανταποκρινόμενα στις προσδοκίες της διεθνούς επιχειρηματικής κοινότητας και στην απαίτησή της για βεβαιότητα,⁴⁴ δηλαδή για ένα ορισμένο μέτρο ασφάλειας και προβλεψιμότητας, όσον αφορά στην επιβολή των υποχρεώσεων, που απορρέουν από τις αποφάσεις,⁴⁵ ήτοι στην εκτελεστικότητα.

⁴⁰ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, *Διεθνής Ναυτική Διαιτησία. Η ιδιόρρυθμη αυτονομία του διαιτητικού φαινομένου στις διεθνείς ναυτιλιακές συναλλαγές* (διδακτορική διατριβή), Τμήμα Νομικής του ΑΠΘ (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, 1999), σσ. 26-28.

⁴¹ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων ...* (ν. 2735/1999), ΕΠολΔ, ό.π., σ. 218.

⁴² Βαθρακοκύλης Βασίλης, *ό.π.*, σ. 679

⁴³ Queen Mary University of London, The School of International Arbitration. *International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008* (PriceWaterhouseCoopers, 2008), σσ. i, 2, 5. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.arbitration.qmul.ac.uk/media/arbitration/docs/IAstudy_2008.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁴⁴ Esposito Paolo, *The Development of Commercial Law Through Case Law: Is Section 69 of the English Arbitration Act 1996 Stifling Progress?*, Arbitration. The international journal of arbitration, mediation and dispute management, Vol. 74, no 4 (November 2008): 429-430. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.sweetandmaxwell.co.uk/catalogue/eDownloadDoc.aspx?filename=340_2009267_102745.pdf&sapmaterialnum=6618&filesaver=EPIC (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁴⁵ Yiannopoulos A.N, *The Unification of Private Maritime Law by International Conventions*, Law and Contemporary Problems, Duke Law (Spring 1965): 370. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://scholarship.law.duke.edu/lcp/vol30/iss2/8/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

Έτσι, τα τελευταία χρόνια, η γενική τάση που επικρατεί στην επίλυση διεθνών διαφορών είναι η προσφυγή στη διαιτησία, παρά στην τακτική δικαιοσύνη, ειδικά για τις διασυνοριακές συναλλαγές. Όσο μεγαλύτερο είναι μάλιστα το αντικείμενο της διαφοράς, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες προσφυγής στη διαιτησία. Σε συγκεκριμένες βιομηχανίες, όπως π.χ. της ναυτιλίας, της ενέργειας, του πετρελαίου-αερίου και των ασφαλίσεων, η διεθνής διαιτησία είναι ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος και σύμφωνα με έρευνες αποτελεσματικός μηχανισμός επίλυσης διαφορών.⁴⁶

Διεθνής είναι η διαιτησία, η οποία έχει στοιχεία αλλοδαπότητας. Ο χαρακτηρισμός μιας διαιτησίας ως διεθνούς θα γίνει με βάση το δίκαιο, είτε του τόπου διαιτησίας, είτε του τόπου εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης. Το άρθρο 1 του Ν. 2735/1999 ορίζει διαζευκτικά τα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας διαιτησίας ως διεθνούς: α. τα μέρη έχουν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας διαιτησίας, την εγκατάστασή τους σε διαφορετικά κράτη, ή β. ένας από τους ακόλουθους τρόπους δεν βρίσκεται στο κράτος στο οποίο τα μέρη έχουν την εγκατάστασή τους: ο τόπος της διαιτησίας, αν αυτός καθορίζεται από τη συμφωνία διαιτησίας ή προκύπτει από αυτήν, οποιοσδήποτε τόπος στον οποίο πρόκειται να εκπληρωθεί σημαντικό μέρος των υποχρεώσεων, που απορρέουν από την εμπορική σχέση, ή ο τόπος με τον οποίο συνδέεται στενότερα το αντικείμενο της διαφοράς ή γ. τα μέρη ρητά συμφώνησαν ότι, το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας σχετίζεται με περισσότερες χώρες.

Η διαιτησία διατηρεί το διεθνή χαρακτήρα της, ακόμα και όταν ως τόπος διεξαγωγής ορίζεται η Ελλάδα ή συμφωνείται ως εφαρμοστέο το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο.⁴⁷

Ένα από τα χαρακτηριστικά στοιχεία της διεθνούς διαιτησίας είναι οι πολιτισμικές διαφορές, τις οποίες αυτή ενέχει. Τις διαφορές αυτές αναπόφευκτα επεκτείνουν οι δικηγόροι που συμμετέχουν σε αυτή, καθώς προέρχονται από διαφορετικές νομικές κουλτούρες. Δεδομένων των συχνά θεμελιωδών διαφορών των εθνικών κανόνων δεοντολογίας και των συγκρούσεων μεταξύ τους, έχει αυξηθεί το ενδιαφέρον, αλλά και ο σκεπτικισμός, σχετικά με το αν είναι δυνατή η θεσμοθέτηση εξειδικευμένων ηθικών κανόνων για τη διεθνή διαιτησία. Μέχρι τότε, στη διατήρηση της ανεξαρτησίας, της νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας της διεθνούς διαιτησίας θα συμβάλει ουσιαστικά η ανάπτυξη της αυτορρύθμισης της ηθικής των δικηγόρων που

⁴⁶ Queen Mary University of London, The School of International Arbitration, *ό.π.*

⁴⁷ Τσαβαρίδης Αντώνιος, *ό.π.*, σ.24.

μετέχουν σε αυτή. Ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης προς το σκοπό αυτό, αποτελούν οι σχετικές εξελίξεις στους κανόνες των διαιτητικών οργάνων⁴⁸ και οι Οδηγίες του IBA.⁴⁹

1.2.4.3. Ναυτική διαιτησία

Η ναυτική διαιτησία είναι υποκατηγορία της διεθνούς διαιτησίας. Διεξάγεται είτε κατά περίπτωση (ad hoc), είτε σε θεσμικό επίπεδο στα πλαίσια αναγνωρισμένων οργανισμών. Αποτελεί την κυριότερη μέθοδο επίλυσης των διαφορών που ανακύπτουν στην διεθνή ναυτιλιακή πρακτική, λόγω της αυτονομίας που απολαμβάνουν τα διάδικα μέρη και της ευελιξίας στην διεξαγωγή της.⁵⁰

Το πεδίο αναφοράς της ναυτικής διαιτησίας περιορίζεται στον τομέα της εμπορικής ναυτιλίας, καθώς αυτή αποτελεί έννοια είδους στην εμπορική διαιτησία. Τα προβλήματα όμως που καλείται να αντιμετωπίσει η ναυτική διαιτησία, προκύπτουν τόσο κατά την προπαρασκευή των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων στην ξηρά, όσο και στην πραγματοποίηση του ταξιδιού στη θάλασσα. Στη δεύτερη περίπτωση, μπορεί να ανακύψουν προβλήματα από τις υπογραφείσες συμβάσεις, πριν ακόμα αναληφθεί οποιαδήποτε δραστηριότητα στη θάλασσα. Μια διαιτησία χαρακτηρίζεται ως ναυτική, αν με οποιοδήποτε τρόπο εμπλέκεται σε αυτή κάποιο πλοίο. Οι συνηθέστερες περιπτώσεις ναυτικών διαιτησιών είναι οι διαφορές από συμβάσεις ναυλώσεων, οι διευθετήσεις των απαιτήσεων από επιθαλάσσια αρωγή, και οι διενέξεις που αναφύονται από συμβάσεις ναυπηγήσεως και αγοραπωλησίας πλοίων. Πέραν αυτών, η παράθεση των ειδών των διαφορών, που είναι δυνατό να επιλυθούν με ναυτική διαιτησία δεν μπορεί να είναι αποκλειστική, παρά μόνο ενδεικτική.⁵¹

Η επιμέρους εξέταση των διαφορών που δύνανται να επιλυθούν με ναυτική διαιτησία, θα γίνει στην παράγραφο 3.2, η οποία αφορά στα είδη των ναυτιλιακών διαφορών.

1.2.4.4. Ad hoc, μόνιμη και θεσμική διαιτησία

Στην ad hoc (ή κατά περίπτωση διαιτησία) το διαιτητικό δικαστήριο συγκροτείται για τη διάγνωση μιας συγκεκριμένης έννομης ιδιωτικής διαφοράς, με βάση συγκεκριμένη συμφωνία των μερών.

⁴⁸ Rogers Catherine, *Ethics in International Arbitration*, (Oxford University Press, 2014). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://arbitrateatlanta.org/wp-content/uploads/2018/11/Catherine-A.-Rogers-Ethics-in-International-Arbitration-Chs.-1-and-3.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁴⁹ International Bar Association, *IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration* (London: IBA, 2014). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUId=e2fe5e72-eb14-4bba-b10d-d33dafee8918> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁵⁰ Μπότσιου Αλεξάνδρα, *Η ναυτική διαιτησία*. (Διπλωματική Εργασία) Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, 2014, σσ. 19-20.

⁵¹ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σσ. 23-24.

Μόνιμες διαιτησίες οργανώνονται κατά τους όρους του άρ. 902 ΚΠολΔ στα επιμελητήρια, στα χρηματιστήρια αξιών και εμπορευμάτων και στις ενώσεις προσώπων, οι οποίες αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Θεσμικές είναι οι διαιτησίες οι οποίες οργανώνονται στα πλαίσια και υπό την εποπτεία ενός οργανισμού, ο οποίος έχει καθορίσει εκ των προτέρων συγκεκριμένο κανονισμό διεξαγωγής τους.⁵²

1.2.5. Νομικό πλαίσιο

Η Ελλάδα, ακολουθώντας τα πρότυπα των περισσότερων ανεπτυγμένων χωρών, έχει διαμορφώσει ένα ευνοϊκό νομικό καθεστώς για την αναγνώριση του δεδικασμένου και την κήρυξη της εκτελεστότητας των διεθνών εμπορικών διαιτητικών αποφάσεων, μέσω των παρακάτω νομοθετημάτων που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις και την διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών εμπορικών διαιτητικών αποφάσεων στη χώρα μας.

Στην Ελλάδα, η διαιτησία προβλέπεται πρώτα απ' όλα, από τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ).⁵³ Οι διατάξεις των άρθρων 867-902 ρυθμίζουν την ημεδαπή διαιτησία. Μόνον η διάταξη του άρθρου 903, συμπληρωμένη με τα άρθρα 905 και 906 αναφέρεται στην αναγνώριση και εκτέλεση στην Ελλάδα αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων.

Ο ΚΠολΔ δεν ρυθμίζει τη διεθνή διαιτησία. Αυτή αναφέρεται παρεμπιπτόντως στα άρθρα 882 παρ. 2 εδ. δ' και 882 παρ. 1 in f. Τη διεθνή εμπορική διαιτησία τη ρυθμίζει ο Ν. 2735/1999⁵⁴ (πρότυπος νόμος της UNCITRAL),⁵⁵ ο οποίος ισχύει παράλληλα προς τα άρθρα 867 έως 903 ΚΠολΔ, που αφορούν στην εσωτερική διαιτησία.

Με τη θέσπιση του Ν. 2735/1999 για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, ο Έλληνας νομοθέτης αναδείχθηκε σε υποστηρικτή της λεγόμενης δυϊστικής απόψεως, σύμφωνα με την οποία, οι ιδιομορφίες της διεθνούς διαιτησίας επιβάλλουν την αυτόνομη, σε σχέση προς την εσωτερική διαιτησία, νομοθετική μεταχείριση της.⁵⁶ Ο UNCITRAL⁵⁷ (Model

⁵² Μπότσιου Αλεξάνδρα, ό.π, σ. 19.

⁵³ Aceris Law LLC, *Διεθνής Εμπορική Διαιτησία στην Ελλάδα – Το Νομοθετικό Πλαίσιο*, (15-12-2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://www.acerislaw.com/%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁵⁴ Ν. 2735/1999 (ΦΕΚ 167 Α'/18-8-1999).

⁵⁵ Φουστούκος Αγγελος, *Βιβλίο έβδομο: Διαιτησία (ερμηνεία άρθρων 867-903 ΚΠολΔ)*, στο Κεραμεύς, Κονδύλης, Νίκας (επιμ.). *Ερμηνεία ΚΠολΔ II* (Αθήνα: Σάκκουλας, 2000), σσ. 1635, 1637.

⁵⁶ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων (ν. 2735/1999)*, ΕΠολΔ, ό.π., σ. 219.

Law on International Commercial Arbitration)⁵⁸, για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία, τον οποίο κατήρτισε η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) για το διεθνές εμπορικό δίκαιο υιοθετήθηκε με κάποιες διαφοροποιήσεις στην Ελλάδα από το νόμο 2735/1999 για τη διεθνή εμπορική διαιτησία.⁵⁹

Δευτερευόντως, σχετικές είναι οι διατάξεις του ΚΠολΔ για την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας που εφαρμόζεται για την αναγνώριση και κήρυξη εκτελεστότητας των διαιτητικών αποφάσεων (739 επ. ΚΠολΔ). Τέλος, σχετικές είναι οι διατάξεις του ΚΠολΔ που ρυθμίζουν την εκτέλεση στην Ελληνική Επικράτεια (941 επ. ΚΠολΔ).

Στην Ελλάδα, το ειδικότερο καθεστώς των διεθνών εμπορικών διαιτητικών αποφάσεων ρυθμίζεται από τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 και τον πρότυπο νόμο του UNCITRAL (UNCITRAL Model Law), όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους. Η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης, την οποία κύρωσε με το Ν.Δ. 4220/1961.⁶⁰ Η Σύμβαση ρυθμίζει τις προϋποθέσεις αναγνώρισης και εκτελεστότητας των εμπορικών διαιτητικών αποφάσεων υπό την αρχή της αμοιβαιότητας, δηλαδή το κράτος προέλευσης της διαιτητικής απόφασης πρέπει να είναι συμβαλλόμενο μέρος στην εν λόγω Σύμβαση.⁶¹

Ενδεχόμενη εφαρμογή έχουν και άλλες διμερείς συμβάσεις⁶² αναγνώρισης και εκτέλεσης διαιτητικών αποφάσεων, τις οποίες η Ελλάδα έχει συνάψει με διάφορες χώρες.⁶³ Εφόσον η αλλοδαπή απόφαση δεν υπάγεται σε κάποια από αυτές τις διμερείς συμβάσεις και έχει εκδοθεί σε κάποια από τις χώρες που έχουν προσχωρήσει στη διεθνή Σύμβαση της Νέας Υόρκης, υπερισχύουν, με τον όρο της αμοιβαιότητας, οι ρυθμίσεις της Σύμβασης (άρθρο 7).⁶⁴

Η Ελλάδα δεν έχει προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Εμπορικής Διαιτησίας. Στο πλαίσιο του Κοινοτικού Δικαίου, ο Κανονισμός 1215/2012 (τέως

⁵⁷ Η UNCITRAL διευκολύνει το παγκόσμιο εμπόριο αναπτύσσοντας συμβάσεις, υποδείγματα νόμων, κανόνες και νομικές οδηγίες που σκοπό έχουν να εναρμονίσουν το διεθνές εμπορικό δίκαιο. [UNRIC, *UNCITRAL - Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο* (χ.χ). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://archive.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=10787&catid=25:----un-system-directory&Itemid=32 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)].

⁵⁸ UNCITRAL, *Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with amendments as adopted in 2006*. (Vienna: United Nations, 2008). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁵⁹ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων* (ν. 2735/1999), ΕΠολΔ, ό.π., σ. 219.

⁶⁰ Ν.Δ. 4220/1961 (ΦΕΚ 173Α'/19-9-1961).

⁶¹ Βάσει της Σύμβασης της Νέας Υόρκης (1958), οι διαιτητικές αποφάσεις αναγνωρίζονται σε πάνω από 150 χώρες, [ΕΟΔΙΔ, *Διαιτησία/Πλαίσιο ΚΠολΔ και Ν 2735/1999*, (χ.χ.). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.eodid.org/el/ypiresies/diaitisia/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)].

⁶² Όπως, για παράδειγμα η διμερής σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ της 3^{ης} Αυγούστου 1951 (Ν. 2893/23.6-10.7.1954), η διμερής σύμβαση Ελλάδας και Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 4^{ης} Νοεμβρίου 1961(Ν. 4305/1963) και η διμερής σύμβαση Ελλάδας και Κύπρου της 5^{ης} Μαρτίου 1984 (Ν. 1548/1985).

⁶³ Aceris Law LLC, ό.π.

⁶⁴ Μπότσιου Αλεξάνδρα, ό.π, σσ. 50-51.

44/2001) για την διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων αστικών και εμπορικών υποθέσεων, ρητά εξαιρεί τις διαιτητικές αποφάσεις από το πεδίο εφαρμογής του και, επομένως, δεν επηρεάζει το νομοθετικό πλαίσιο.⁶⁵

Νεότερη εξέλιξη ως προς το νομικό πλαίσιο που διέπει τη διεθνή διαιτησία είναι η εξής: Το Υπουργείο Δικαιοσύνης προχώρησε στη σύσταση και συγκρότηση ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για την τροποποίηση διατάξεων του νόμου 2735/1999 «Διεθνής Εμπορική Διαιτησία». Στόχος της επιτροπής είναι η ενσωμάτωση τροποποιήσεων του 2006 επί του προτύπου νόμου που έχει καταρτίσει η Επιτροπή του Ο.Η.Ε. για το Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου (UNCITRAL), καθώς και όσων άλλων τροποποιήσεων κριθούν απαραίτητες, η σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης, της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων και του πίνακα τροποποιούμενων-καταργούμενων διατάξεων. Η ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή οφείλει να περατώσει το έργο της έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2020.⁶⁶

1.2.6. Αγωγή ακύρωσης διαιτητικών αποφάσεων

Άπαξ και το διαιτητικό δικαστήριο εκδώσει την (οριστική) απόφαση του, αυτό καθίσταται «functus officio» («απαλλαγμένος από καθήκον»), ήτοι η δικαιοδοσία του τερματίζεται, απαλλάσσεται από το καθήκον που ανέλαβε όταν αποδέχθηκε τον διορισμό του, η διαιτητική απόφασή του καθίσταται μη ανακλητή και η υπόθεση δεν μπορεί πλέον να «επανακουσθεί».⁶⁷

Ο έλεγχος της διαιτητικής απόφασης, ως γνήσιας δικαιοδοτικής πράξης, γίνεται αποκλειστικά μέσω του ενδίκου βοηθήματος της αγωγής ακύρωσης. Σε ό,τι αφορά στην ημεδαπή διαιτησία, η αγωγή ακύρωσης κατά διαιτητικής απόφασης ρυθμίζεται στα άρθρα 897 επ. ΚΠολΔ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 897 ΚΠολΔ, οι λόγοι για τους οποίους αποκλειστικά και περιοριστικά μπορεί να ακυρωθεί ολικά ή εν μέρει μια διαιτητική απόφαση ημεδαπής διαιτησίας, συνιστούν ελαττώματα της προσβαλλόμενης απόφασης και αφορούν στη συμφωνία διαιτησίας, στο διαιτητικό δικαστήριο, στη διαιτητική διαδικασία, και στη διαιτητική απόφαση. Σε ό,τι αφορά στη διεθνή εμπορική διαιτησία στην Ελλάδα, οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να ακυρωθεί μια διαιτητική απόφαση ορίζονται επίσης περιοριστικά και αποκλειστικά με διατάξεις αναγκαστικού

⁶⁵ Aceris Law LLC, ό.π.

⁶⁶ Lawspot, Έρχεται νομοσχέδιο για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία - Τροποποιήσεις επί του προτύπου νόμου UNCITRAL (03-04-2020). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/erhetai-nomoshedio-gia-ti-diethni-emporiki-diaitisia-tropoiiseis-epi-toy-protypou-nomoy> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁶⁷ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων ...* (ν. 2735/1999), Ε.Νο.Β.Ε, σ. 425.

δικαίου στο άρθρο 34 § 2 του Ν. 2735/1994. Οι προκείμενοι λόγοι ακύρωσης δεν συμπίπτουν απολύτως, με τους λόγους ακύρωσης του άρθρου 897 ΚΠολΔ και ερμηνεύονται συσταλτικά.⁶⁸

Η αποστολή της αγωγής ακύρωσης γενικά, δεν είναι ο έλεγχος της ορθότητας της κρίσης των διαιτητών ως προς τα επιλυθέντα από αυτούς πραγματικά και νομικά ζητήματα, αλλά ο από περιοπής έλεγχος της διαιτητικής απόφασης.⁶⁹ Με την αγωγή ακύρωσης ελέγχεται κατά πόσον η διαιτητική απόφαση ανταποκρίνεται στις νόμιμες προϋποθέσεις έκδοσής της και οδηγεί σε κατασταλτικό δικαστικό έλεγχο της εξουσίας κρίσης των διαιτητών. Συνεπώς, η αγωγή ακύρωσης δεν συνεπάγεται ουσιαστική αναδίκαση της διαφοράς.⁷⁰ Μόνον έμμεσα ερευνάται από τα τακτικά δικαστήρια το ουσιαστικό αποτέλεσμα της κρίσεως των διαιτητών, μέσω του λόγου ακύρωσης, που αφορά τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη. Με άλλα λόγια, με την αγωγή ακύρωσης η διαιτητική απόφαση ελέγχεται από την τακτική δικαιοσύνη και μπορεί να χάσει την ισχύ της και να «βρεθεί εκτός» του συστήματος της ημεδαπής πολιτειακής έννομης τάξης.⁷¹

1.2.7. Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Ο έλεγχος των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων επιτυγχάνεται με τη διαδικασία της αναγνώρισεως και κηρύξεώς τους εκτελεστών, που καθιερώνεται από τις διατάξεις των άρθρων 36 του Ν. 2735/1999, 903, 905 Ι και 906 ΚΠολΔ και της Σύμβασης της Νέας Υόρκης. Περαιτέρω, η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση αναγνωρίζεται στην Ελλάδα «χωρίς άλλη διαδικασία» χωρίς, δηλαδή, να απαιτείται η έκδοση ειδικής αποφάσεως (903 ΚΠολΔ). Έτσι οποιοδήποτε δικαστήριο, ενώπιον του οποίου γίνεται επίκληση της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως, εξετάζει αν συντρέχουν οι ταχθείσες από τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης ή το άρθρο 903 ΚΠολΔ προϋποθέσεις και σε καταφατική περίπτωση αναγνωρίζει αυτή χωρίς οποιαδήποτε άλλη διαδικασία.⁷²

Κατά το άρθρο 903 παρ. 6 ΚΠολΔ, για να αποτελεί δεδικασμένο χωρίς άλλη διαδικασία, πρέπει η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση να μην είναι αντίθετη προς τη δημόσια τάξη. Η ΟΛΑΠ6/1990 έκρινε ότι είναι αντίθετη προς τη δημόσια τάξη κατά την

⁶⁸ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων ...* (ν. 2735/1999), ΕΠολΔ, ό.π., σσ. 224-225.

⁶⁹ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων ...* (ν. 2735/1999), Ε.Νο.Β.Ε, σσ. 426-427.

⁷⁰ Καλαβρός Κωνσταντίνος, *Ακύρωση και Ανυπαρξία Διαιτητικών Αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ και τον ν. 2735/1999*, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2017), σ. 357.

⁷¹ Πλεύρη Άννα, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων ...* (ν. 2735/1999), Ε.Νο.Β.Ε, σσ. 426-427.

⁷² Μαρκουλάκης Μιχαήλ, *Το διαδικαστικό πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου των διαιτητικών αποφάσεων. Συγκριτική επισκόπηση των λύσεων του ελληνικού, του γερμανικού και του αγγλικού δικαίου*. (Αθήνα: Α. Σάκκουλας, 2014), σσ. 50-54.

έννοια του άρθρου 33 ΑΚ⁷³ και επομένως δεν μπορεί να αναγνωρισθεί στην Ελλάδα διαιτητική απόφαση, η οποία σε απόκλιση από την απαγόρευση του άρθρου 201 ΕΝ θεώρησε ως οφειλόμενη, εφαρμόζοντας το αγγλικό ουσιαστικό δίκαιο, ασφαλιστική αποζημίωση που είχε συμφωνηθεί στο διπλάσιο της αξίας του ασφαλισμένου πλοίου (υπερασφάλιση).⁷⁴ Αυτεπαγγέλτως κρίνεται η ενδεχόμενη αντίθεση της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης στη δημόσια τάξη του forum, δηλαδή η διεθνής δημόσια τάξη του άρθρου 33 ΑΚ (ως προς την έννοια της διεθνούς δημόσιας τάξης βλ. αναλυτικά ΟΛΑΠ 14/2015, ΕΠολΔ (2015) 312, με παρατηρήσεις Καλαβρού).⁷⁵

Αντίθετα, η κήρυξη εκτελεστής της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως απαιτεί την έκδοση ιδιαιτέρας αποφάσεως από το κατά το άρθρο 905 Ι ΚΠολΔ αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία των άρθρων 740 έως 781 ΚΠολΔ και εξετάζει αν συντρέχουν οι ταχθείσες από τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης.⁷⁶

Η αίτηση με την οποία ζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης απορρίπτεται μόνο για τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 5 της Σύμβασης και διακρίνονται στους λόγους που προβάλλονται κατ' ένσταση από τον καθ' ου η αίτηση και σε αυτούς που λαμβάνονται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Οι λόγοι αυτοί δύνανται να πλήττουν είτε το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας, είτε τη σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου, είτε τη διαιτητική διαδικασία είτε, τέλος, τη διαιτητική απόφαση, καθώς η αίτηση κήρυξης εκτελεστότητας της

⁷³ Στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται συγκεκριμένα ότι: «Επειδή με τις διατάξεις των άρθρων 189, 197, 207 και 208 παρ 1 του ΕμπΝ και ιδιαίτερα με εκείνη του άρθρου 201 αυτού που ορίζει ότι "η ασφάλισια δια ποσόν υπερβαίνουν την αξίαν των ασφαλισθέντων πραγμάτων, δεν παράγει αποτελέσματα ως προς τον ησφαλισμένον, εάν εγένετο παρ' αυτού δολίως ή απατηλώς. Εάν ο ησφαλισμέγος δεν ενήργησε δολίως ή απατηλώς η ασφάλισια, είναι ισχυρά μέχρι της αξίας των ασφαλισθέντων πραγμάτων" και εφαρμόζεται μαζί με τις λοιπές σύμφωνα με το άρθρο 257 του Ν. 3816/1958 "Περί Κώδικος Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου" και επί ασφαλίσεως κατά κινδύνων της θαλασσοπλοΐας, καθιερώνεται η αρχή του αποζημιωτικού μόνο χαρακτήρα της ασφαλιστικής συμβάσεως, αποκλειομένης της δυνατότητας των ασφαλισομένων να χρησιμοποιούν τη σύμβαση αυτή για τον πορισμό κέρδους, προς πραγμάτωση του οποίου είναι ενδεχομένη η ψευδής αποτίμηση των ασφαλισομένων πραγμάτων και στη συνέχεια η από δόλο καταστροφή αυτών, δηλαδή η πρόκληση επελεύσεως της ασφαλιστικής περιπτώσεως με μέσα που αποκρούονται από την πολιτειακή έννομη τάξη και θεμελιώνουν και κοινώς επικινδύνα εγκλήματα. Εν όψει δε του σκοπού της απαγορεύσεως της υπερασφαλίσεως και του περιορισμού της ασφαλιστικής συμβάσεως στον αποζημιωτικό και μόνο χαρακτήρα της, οι διατάξεις που καθιερώνουν την απαγόρευση και τον περιορισμό αυτό και αποσκοπούν στην προστασία της πολιτειακής ενόμου τάξεως είναι δημοσίας τάξεως όχι μόνο κατά την έννοια του άρθρου 3 του ΑΚ, μη δυνάμενες να μεταβληθούν με ιδιωτική βούληση, αλλά και υπό την κατά το άρθρο 33 του ΑΚ» (ΟΛΑΠ 6/1990).

⁷⁴ Φουστούκος Άγγελος, *ό.π.*, σ. 1698.

⁷⁵ Ανθιμος Απόστολος, *Παρατηρήσεις στην ΜονΠρΘεσ 9102/2015*, Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου, (Γ&Δ 2015): 594-595 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2015). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.academia.edu/34060638/%CE%A3%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%B9%CF%83%CE%B7_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%B7_%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B4%CE%B1%CF%80%CE%AE%CF%82_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC_%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC_%CE%B7%CF%84%CE%B7_%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%AD%CE%B1%CF%82_%CE%A5%CF%8C%CF%81%CE%BA%CE%B7%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_1958?auto=download. (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁷⁶ Μαρκουλάκης Μιχαήλ, *ό.π.*

διαιτητικής απόφασης δύναται να απορριφθεί μόνο για τους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους του άρθρου 5 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, αποκλείεται οποιαδήποτε κατ' ουσίαν επανεξέταση της διαφοράς, ακόμα κι αν κριθεί ότι η διαιτητική απόφαση είναι εσφαλμένη.⁷⁷

1.2.8. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα Διαιτησίας

1.2.8.1. Πλεονεκτήματα

α) Διαδικαστική ευελιξία

Μέσω διαιτησίας μπορεί να παρασχεθεί κάθε είδος έννομης προστασίας, καθώς το αιτητικό των διαιτητικών αγωγών/προσφυγών και τα αντίστοιχα διατακτικά των διαιτητικών αποφάσεων είναι αναγνωριστικά, καταψηφιστικά, αλλά και διαπλαστικά. Η διαιτητική διαδικασία παρουσιάζει χαρακτηριστικά ευελιξίας και ελαστικότητας όπως λ.χ. η δυνατότητα παράτασης προθεσμιών.⁷⁸ Τα μέρη έχουν τη δυνατότητα επέμβασης στη διαμόρφωση της διαιτητικής διαδικασίας,⁷⁹ ως προς τις επιδόσεις, τις αποδείξεις, τον τρόπο διεξαγωγής της διαδικασίας, των αριθμό των διαιτητών και τις εξουσίες που τους παρέχονται, τη γλώσσα και τον τόπο της διαιτησίας. Αλλά και οι διαιτητές στις ναυτικές διαιτησίες δεν είναι προσκολλημένοι στις κλασικές μεθόδους διαιτησίας. Έτσι, η διαδικασία καθίσταται ευέλικτη και ευπροσάρμοστη στις συγκεκριμένες απαιτήσεις της κάθε διαφοράς.⁸⁰

β) Ελεύθερη επιλογή διαιτητών

Υπάρχει ελευθερία στην επιλογή των διαιτητών, που θα αναλάβουν την επίλυση της διαφοράς, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα να ορίζονται εξειδικευμένα πρόσωπα, προκειμένου να αντιμετωπίσουν και ειδικά ζητήματα, όπως είναι τα ναυτιλιακά.⁸¹ Κατάλληλα ειδικευμένοι διαιτητές, συχνά ειδικοί στο ζήτημα που αναγίρεται ενώπιον τους, είναι σε θέση να προσδιορίσουν την ουσία της διαφοράς πολύ πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά από τους περισσότερους δικαστές.⁸²

Σχετικά με την ελευθερία επιλογής των διαιτητών, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι, ουσιαστικά, ο αληθινός λόγος για τον οποίο οι διάδικοι προτιμούν τη διαιτησία είναι το πλεονέκτημα που με μοναδικότητα προσφέρει η διαιτησία, δηλ. τη δυνατότητα του

⁷⁷ Ανθιμος Απόστολος, *ό.π.*

⁷⁸ Πλεύρη Άννα, *Παρουσίαση διαιτητικών αποφάσεων επί ενεργειακών διαφορών. Κρίσιμα νομικά ζητήματα-Πορίσματα*, Ενέργεια & Δίκαιο, (τεύχος 26^ο): 114, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2017).

⁷⁹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, *ό.π.* σ. 61.

⁸⁰ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, *ό.π.*, σσ. 54-55.

⁸¹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, *ό.π.* σ. 61.

⁸² Totaro Gianna, *Avoiding court at all costs*, *The Australian Financial Review* (14-11-2008). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.afr.com/companies/professional-services/avoiding-court-at-all-costs-20081114-j8es2> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

διαδίκου να έχει, μέσω του επιλεγόμενου από αυτόν διαιτητή, πρόσβαση (να έχει μάτια και αυτιά, ακόμη και έμμεση φωνή που να προκαλεί σε περαιτέρω αναλυτικές διαβουλεύσεις) στις μυστικές διασκέψεις που γίνονται για τον καταρτισμό της απόφασης, αφού οι διαιτητές σχεδόν πάντα νιώθουν ως επιμελητές των συμφερόντων του διαδίκου που τους διόρισε. Πολύ περισσότερο δε, οι ίδιοι οι διάδικοι τους αντιμετωπίζουν ως πελάτες τους και έχουν αντίστοιχες απαιτήσεις προσφοράς «καλών» υπηρεσιών εκ μέρους τους. Το γεγονός αυτό, σύμφωνα με την άποψη αυτή, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, αναφορικά με ένα από τα σοβαρότερα μειονεκτήματα της διαιτησίας, δηλαδή την υποκρισία, που πρέπει να ανεχθεί κάθε διάδικος, ότι ο διαιτητής που επιλέχθηκε από τον αντίδικό του, θα είναι τάχα αμερόληπτος και θα κρίνει απροσωπόληπτα.⁸³

γ) Μειωμένο οικονομικό κόστος

Αναφορικά με το κόστος των διαιτησιών διαπιστώνεται ότι στις ημεδαπές διαιτησίες τα κόστη είναι τα προβλεπόμενα στον ΚΠολΔ, ενώ στις διεθνείς κυμαίνονται σε άλλα ποσά.⁸⁴ Παρότι η επίλυση μεγάλων εμπορικών διαφορών μέσω διαιτησίας θεωρείται κοστοβόρος, επικρατεί η άποψη ότι είναι λιγότερο δαπανηρή σε σχέση με μια πλήρη δικαστική αντιπαράθεση.⁸⁵

δ) Ταχύτητα διεξαγωγής

Σε ό,τι αφορά στον χρόνο έκδοσης της διαιτητικής απόφασης, αυτός κυμαίνεται από ορισμένους μήνες, έως 2 χρόνια, διάστημα που κρίνεται ικανοποιητικό λαμβανομένων υπόψη του μεγέθους των επιδίκων αντικειμένων και της πολυπλοκότητας των διαφορών.⁸⁶

ε) Μυστικότητα

Η μυστικότητα της διαιτησίας εξασφαλίζει στα συμβαλλόμενα μέρη τα εξής: τήρηση της μυστικότητας της επιχειρηματικής σχέσης, αποφυγή αποκάλυψης εμπορικών μυστικών, διασφάλιση της εμπορικής φήμης και μη πρόκληση του ενδιαφέροντος της φορολογικής αρχής.⁸⁷ Η έλλειψη δημοσιότητας αναιρείται, εάν κάποιος από τα μέρη επιδιώξει την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης.

στ) Ευχερέστερη εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων

Οι διαιτητικές αποφάσεις έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα εκτελεσιμότητας, σε σχέση με τις αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις. Η ευμενέστερη αυτή μεταχείριση της

⁸³ Μπέης Κώστας, *Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων. Διαιτησία* (Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα ε.ε., 1994), σ. 30.

⁸⁴ Πλεύρη Άννα, *Παρουσίαση διαιτητικών αποφάσεων επί ενεργειακών διαφορών...*, σ. 114.

⁸⁵ Totaro Gianna, *ό.π.*

⁸⁶ Πλεύρη Άννα, *Παρουσίαση διαιτητικών αποφάσεων επί ενεργειακών διαφορών...*, σ. 114.

⁸⁷ Τσαβαρίδης Αντώνιος, *ό.π.*, σ. 56.

διαιτησίας σε διεθνές επίπεδο βασίζεται κυρίως στην εύνοια των κρατών απέναντι στο εξωτερικό εμπόριο, την εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξυπηρετεί.

ζ) Επιλογή ουσιαστικού εφαρμοστέου δικαίου

Με την υπαγωγή της διαφοράς στη διαιτησία, μπορεί να αποφευχθεί η προσφυγή είτε στους κανόνες διεθνούς δικαίου του κράτους, στο οποίο εδράζει το διεθνές διαιτητικό δικαστήριο, είτε σε κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που το αντικείμενό τους είναι η επίλυση συγκρούσεων μεταξύ εθνικών δικαίων.

η) Ουδετερότητα της διαιτησίας

Οι συμβαλλόμενοι μπορούν να υπαχθούν σε ένα διαιτητικό δικαστήριο, με έδρα σε τρίτη χώρα και όχι στα κρατικά δικαστήρια του αντισυμβαλλόμενου μέρους,⁸⁸ κυρίως λόγω του φόβου προκατειλημμένης αντιμετώπισης από τους δικαστές της χώρας του αντισυμβαλλόμενου και από έλλειψη γνώσης των δικονομικών κανόνων του αλλοδαπού forum.⁸⁹

θ) Ενότητα της διαιτησίας

Οι διαιτητές που έχουν ορισθεί για την επίλυση της διαφοράς επιλαμβάνονται της υπόθεσης από τα πρώτα διαδικαστικά βήματα μέχρι το τέλος. Αντίθετα οι δικαστές εισέρχονται σε μεταγενέστερο στάδιο, όπως επιτάσσει το αντίστοιχο νομικό σύστημα,⁹⁰ το οποίο αυτοί ακολουθούν.⁹¹

ι) Φιλική ατμόσφαιρα και χαλαρή νοοτροπία διαιτητών

Η ατμόσφαιρα στη διαιτητική διαδικασία είναι πιο φιλική απ' ό τι στα δικαστήρια και παρέχει πιο πολλές ευκαιρίες για συμβιβασμό πριν από τη λήψη της απόφασης, ενώ οι διαιτητές είναι λιγότερο επιρρεπείς στην επιδίκαση αποζημιώσεων με ποινικό χαρακτήρα σε σχέση με την πρακτική δικαστηρίων ενόρκων, ειδικότερα στις ΗΠΑ.⁹²

1.2.8.2. Μειονεκτήματα

α) Έλλειψη δημοσιότητας-δικαιϊκής βεβαιότητας

Η μυστικότητα, θετική για τα συμφέροντα των μερών, δεν συμβάλλει ομοιότροπα και στην εξέλιξη της διαιτησίας ως θεσμού, καθώς η μη συστηματική δημοσίευση των διαιτητικών αποφάσεων αποτρέπει τη δημιουργία ενός σώματος

⁸⁸ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σσ. 61-62.

⁸⁹ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π. σ. 59.

⁹⁰ Π.χ. κατά το ελληνικό δικαιοσύστημα, όταν οι διάδικοι θα έχουν καταθέσει εγγράφως τις προτάσεις τους (άρ. 237 ΚΠολΔ), ενώ αντίστοιχα, κατά το αγγλοσαξωνικό νομικό σύστημα, όπου η διαδικασία είναι κυρίως προφορική, όταν θα έχει ολοκληρωθεί μεταξύ των αντιδίκων η επίδειξη των κρίσιμων εγγράφων (Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π. σ. 59).

⁹¹ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π. σ. 59.

⁹² Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 62.

νομολογίας, που είναι εξ ορισμού αναγκαίο για την εφαρμογή συνεπών και ομοειδών λύσεων, οι οποίες συνιστούν απαραίτητα στοιχεία για τη δημιουργία δικαιοσύνης. Αν και η δημοσίευση των αποφάσεων από ναυτικές διαιτησίες αποκτά μια ολοένα εντονότερη δυναμική, στο Λονδίνο, το μεγαλύτερο κέντρο ναυτικής διαιτησίας, η παράδοση της μυστικότητας συνεχίζεται.⁹³

β) Χρονοβόρες διαδικασίες και υψηλό οικονομικό κόστος

Οι διαδικασίες ενδέχεται να καταστούν χρονοβόρες και το οικονομικό κόστος υψηλό, κυρίως μετά τη συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου,⁹⁴ κάτι που παρατηρείται ιδιαίτερα έντονα στις ναυτικές διαιτησίες του Λονδίνου και της Νέας Υόρκης. Το οικονομικό κόστος διογκώνεται, ιδίως λόγω συμμετοχής πολλών παραγόντων στη διαδικασία (όπως δικηγόρων, πραγματογνωμόνων, διερμηνέων) των οποίων οι αμοιβές επιβαρύνουν υπέρμετρα τα μέρη, που είναι ήδη υποχρεωμένα να καταβάλουν τις αμοιβές των διαιτητών.⁹⁵ Οι αμοιβές των διαιτητών και των δικηγόρων συμπεριλαμβάνονται στα δικαστικά έξοδα, τα οποία οι διαιτητές έχουν την εξουσία να επιδικάσουν στο διάδικο που νίκησε.⁹⁶ Πολλές εμπειρικές μελέτες καταδεικνύουν τη δυσαρέσκεια όσων χρησιμοποιούν τη διεθνή διαιτησία για την επίλυση διαφορών, λόγω του κλιμακούμενου κόστους και των χρονοβόρων διαδικασιών.⁹⁷ Αποτελεί δε, κοινή αντίληψη ότι, μία σημαντική μείωση του χρόνου και του κόστους, που απαιτεί μια διεθνής διαιτησία, είναι ζωτικής σημασίας για την μελλοντική της επιτυχία.⁹⁸

γ) Περιορισμένες εξουσίες διαιτητών

Οι διαιτητές έχουν περιορισμένες εξουσίες, καθώς δεν μπορούν να λάβουν εξαναγκαστικά μέτρα κατά των διαδίκων ή τρίτων (μαρτύρων),⁹⁹ ούτε να προχωρήσουν αυτοδύναμα στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων ή στην αναγκαστική συνένωση ομοειδών υποθέσεων.¹⁰⁰ Επίσης, οι διαιτητές δεν στηρίζουν τις αποφάσεις σε νομικές αρχές, γεγονός που σημαίνει τις περισσότερες φορές μειωμένες εγγυήσεις ανεξαρτησίας και

⁹³ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σσ. 56, 62.

⁹⁴ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 62

⁹⁵ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σ. 61.

⁹⁶ Lambert LeRoy, *Maritime Arbitration in the United States*, Standard Bulletin: Arbitration Special Edition, (February 2012): 5-7, Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.standard-club.com/media/1557733/maritime-arbitration-in-the-united-states.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁹⁷ Nigmatullina Dilyara, *The Combined Use of Mediation and Arbitration in Commercial Dispute Resolution: Results from an International Study*, Wolters Kluwer, Journal of International Arbitration, 33(1) (July 2016): 38.

Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.researchgate.net/publication/327537117_The_Combined_Use_of_Mediation_and_Arbitration_in_Commercial_Dispute_Resolution_Results_from_an_International_Study (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁹⁸ Berger Klaus Peter, Jensen Ole, *The Arbitrator's Mandate To Facilitate Settlement*, Fordham International Law Journal Volume 40, Article 7 (Issue 3/2017): 888. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2653&context=ilj> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

⁹⁹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 62.

¹⁰⁰ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σσ. 62-63.

ουδετερότητας σε σχέση με τους δικαστές.¹⁰¹

δ) Διακινδύνευση συμφερόντων

Κατά την προσπάθεια επίλυσης μιας διαφοράς, ακόμα και ναυτιλιακής, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο εξαναγκασμού του τυχόν ασθενέστερου αντισυμβαλλόμενου μέρους να αποδεχτεί ακούσια μια συγκεκριμένη διαιτητική διαδικασία.¹⁰²

ε) Ένα άλλο σοβαρό μειονέκτημα της διαιτησίας, σύμφωνα με το Μπέη, είναι ο κίνδυνος αποτελμάτωσης της διαδικασίας με την προσβολή της διαιτητικής απόφασης με ακυρωτική αγωγή ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων, η οποία ωστόσο, αποτελεί και τη μόνη δραστική εγγύηση για τον ηττημένο διάδικο που απερίσκεπτα δέχτηκε να λυθεί η διαφορά του διαιτητικώς, δίχως τις εγγυήσεις ορθής κρίσης, που παρέχουν τα τακτικά δικαστήρια.¹⁰³

Παρά τα όποια μειονεκτήματα, η διαιτησία παραμένει η προτιμώμενη μέθοδος επίλυσης διεθνών εμπορικών διαφορών. Αυτό οφείλεται στο ότι η φύση της διεθνούς διαιτησίας, συγκρινόμενη με την δικαστική διαδικασία, θεωρείται καλύτερα προσαρμοσμένη στο εξειδικευμένο περιβάλλον των διεθνών εμπορικών διαφορών,¹⁰⁴ στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι ναυτιλιακές.

1.3. Διαμεσολάβηση

1.3.1. Ορισμός διαμεσολάβησης

Ο όρος «διαμεσολάβηση» περιλαμβάνει πολλά, παγκοσμίως αποδεκτά, συστατικά στοιχεία: τη συναινετικότητα και ανεπισημότητα, εγγενή στοιχεία στις διαδικασίες διαμεσολάβησης, την ουδετερότητα και αμεροληψία του διαμεσολαβητή, τη δυνατότητα των μερών να διαπραγματευτούν μια απόφαση της επιλογής τους και την αυτοδιάθεση των μερών. Παρόλα αυτά δεν υπάρχει ένας ενιαίος ορισμός της διαμεσολάβησης.¹⁰⁵

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει το Υπουργείο Δικαιοσύνης: *«Η διαμεσολάβηση είναι μια μέθοδος εξωδικαστικής επίλυσης ιδιωτικών διαφορών, στην*

¹⁰¹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 62

¹⁰² Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π. σσ. 64-65.

¹⁰³ Μπέης Κώστας, *Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων. Διαιτησία* (Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα ε.ε., 1994), σ. 30.

¹⁰⁴ Nigmatullina Dilyara, *The Combined Use of Mediation ... Results from an International Study*, ό.π. σ.38.

¹⁰⁵ Nauss Exon Susan, *The Effects that Mediator Styles Impose on Neutrality and Impartiality Requirements of Mediation*, University of San Francisco Law Review, Vol. 42, (2008): 579-580. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://repository.usfca.edu/usflawreview/vol42/iss3/1/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

οποία τα μέρη, με τη βοήθεια και συνδρομή του διαμεσολαβητή, δηλαδή, ενός τρίτου, ανεξάρτητου και ουδέτερου ως προς τα μέρη προσώπου, επιχειρούν να καταλήξουν μέσω της διαπραγμάτευσης μεταξύ τους, σε μία βιώσιμη και αμοιβαία ικανοποιητική διευθέτηση της διαφοράς τους».¹⁰⁶

1.3.2. Έννοια της διαμεσολάβησης

Η διαμεσολάβηση δεν αποτελεί εναλλακτικό τρόπο απονομής δικαιοσύνης ή «εναλλακτική δικαιοσύνη», αλλά εξωδικαστικό τρόπο επίλυσης διαφοράς, χωρίς την εφαρμογή του νόμου. Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση ανήκει στην πρωτοβουλία των μερών. Ο διαμεσολαβητής δεν εκδίδει απόφαση για τη διαφορά, αλλά υποβοηθά, με τις κατάλληλες διαπραγματευτικές τεχνικές την ανάδειξη κοινά αποδεκτών, από τα μέρη, λύσεων, οι οποίες θα διέπουν τις σχέσεις τους στο εξής. Η ενδεχόμενη συμφωνία, ως αποτέλεσμα της διαμεσολαβητικής προσπάθειας προκύπτει μετά από την ανάδειξη και τη συνεκτίμηση όλων των στοιχείων της διαφοράς και των συμφερόντων των μερών και είναι δεσμευτική, ενώ μπορεί να καταστεί και εκτελεστή.¹⁰⁷

Η διαμεσολάβηση είναι μια εμπιστευτική, ευέλικτη και συγχρόνως διαρθρωμένη διαδικασία κατά την οποία ο ειδικά εκπαιδευμένος διαμεσολαβητής, ουδέτερος και αμερόληπτος, διευκολύνει την επικοινωνία των εμπλεκόμενων μερών και βοηθά τις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις, προκειμένου αυτά να προσεγγίσουν μια αμοιβαία αποδεκτή λύση στη διαφορά τους. Ο θεσμός της διαμεσολάβησης είναι θεσμός πρωτοποριακός. Η διαμεσολάβηση, ως μέθοδος εξωδικαστικής επίλυσης διαφοράς, λειτουργεί σε δύο επίπεδα. Προϋποθέτει και ταυτόχρονα προωθεί την αλλαγή της νοοτροπίας των πολιτών, στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη και καλλιεργεί τη λεγόμενη «κουλτούρα της συναίνεσης», δικαιώνοντας τον χαρακτηρισμό της ως «λύση πολιτισμού». Η διαμεσολάβηση είναι ακόμα, λύση δικαιοσύνης, διότι τα φυσικά και νομικά πρόσωπα μπορούν να επιλύσουν τη διαφορά τους με τρόπο ταχύ, με λιγότερη οικονομική επιβάρυνση σε σχέση με τη δικαστική οδό, αλλά με «λιγότερο πόνο».

¹⁰⁶ Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Τι είναι η Διαμεσολάβηση*, (χ.χ). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.diamesolavisi.gov.gr/syxnes-erotiseis#syxnes_erotiseis-page-0 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁰⁷ Πλεύρη Άννα, *Επίλυση διαφορών από δυσφημιστικές ενέργειες σε βάρος ιατρών στο διαδίκτυο, μέσω διαμεσολάβησης*, στο Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Κ. Κηπουρίδου, Μ. Μηλαπίδου, Μ. Βασιλείου (επιμ.) Εργαστήριο Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής ΑΠΘ, Ιατρική, Δίκαιο και Διαδίκτυο (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018), σ. 337.

Επιπλέον, η προσπάθεια διαμεσολάβησης δεν αποκλείει εν τέλει, την προσφυγή στη δικαιοσύνη.¹⁰⁸

Η διαμεσολάβηση καθιερώθηκε παγκοσμίως στις επιχειρηματικές διαφορές, για τις οποίες αποτελεί την πιο ενδεδειγμένη διαδικασία επίλυσης, εξ' ου και το Διεθνές Κέντρο Διαμεσολάβησης (IMI), που εδρεύει στη Χάγη, συστάθηκε από πολυεθνικές εταιρίες που αναζητούσαν υψηλά κριτήρια υπηρεσιών στην επίλυση των εν λόγω διαφορών τους με διαμεσολάβηση.¹⁰⁹

Σύμφωνα με το κέντρο για την αποτελεσματική επίλυση διαφορών (CEDR) στο Λονδίνο, η διαμεσολάβηση οδηγεί σε διακανονισμό στο 80% με 85% των περιπτώσεων.¹¹⁰ Αντίστοιχα, η Αμερικανική Ένωση Διαιτησίας¹¹¹ δηλώνει ότι, ποσοστό πάνω από 85% όλων των υποθέσεων, στις οποίες χρησιμοποιείται η διαμεσολάβηση, καταλήγουν σε διακανονισμό, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων, στις οποίες τα μέρη ήταν ανίκανα ή απρόθυμα να διαπραγματευτούν, ή είχαν υιοθετήσει μη ρεαλιστικές και αδιάλλακτες θέσεις.¹¹²

Η διαμεσολάβηση είναι σκόπιμη, όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: Η σύγκρουση δεν μπορεί να λυθεί εύκολα με απευθείας συνομιλίες ή διαπραγματεύσεις, η επίλυση της διαφοράς βρίσκεται σε αδιέξοδο, οι συγκρουόμενοι έχουν συμφέρον για καλές μελλοντικές σχέσεις μεταξύ τους, όλοι οι συμμετοχοί στη διαφορά επιδιώκουν μια συναινετική λύση. Εκπροσωπούνται τα σημαντικότερα, αν όχι όλα, τα μέρη της διαφοράς και τέλος, δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές ισχύος.

Η διαμεσολάβηση είναι μόνο μία από τις μεθόδους επίλυσης διαφορών, η οποία είναι ευρέως εφαρμόσιμη. Δεν είναι ωστόσο απαραίτητα η καλύτερη για κάθε είδους διαφορά. Το ζήτημα της επιτυχίας της εξαρτάται κατά κύριο λόγο από προσωπικούς παράγοντες, όπως την ικανότητα και εμπειρία των διαμεσολαβητών, την προθυμία των συγκρουόμενων μερών να διατηρήσουν καλές σχέσεις με την άλλη πλευρά

¹⁰⁸ Πλεύρη Άννα, *Σκέψεις για την εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης στις υποθέσεις των υπερχρεωμένων νοικοκυριών*, 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Νομικών e-ΘΕΜΙΣ (Πιστωτικά Ιδρύματα νομικές και θεσμικές όψεις): 209 (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018).

¹⁰⁹ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος αλλά δύο μέρη που ικανοποιούνται εξίσου*, *Συνήγορος*. Τεύχος 105 (2014): 52. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.elpidia.gr/el/%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85/%CE%BD%CE%B5%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%83/item/download/3_c06d2310ba92ce9ef242b4bc1ac8d86e.html (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹¹⁰ Jacobs Lana, *ό.π.*

¹¹¹ Η Αμερικανική Ένωση Διαιτησίας [American Arbitration Association (AAA)] ιδρύθηκε το 1926. Μεταξύ άλλων, παρέχει υπηρεσίες διαιτησίας, αλλά και διαμεσολάβησης. Κατά το πρώτο πεντάμηνο του 2020 επέλυσε περίπου 140.000 υποθέσεις [AAA, *American Arbitration Association*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.adr.org/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)].

¹¹² Roberts Michael, *Why Mediation Works*, *Mediate* (August 2000). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.mediate.com/articles/roberts.cfm#> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

και τη χημεία μεταξύ των διαμεσολαβητών και των αντιμαχόμενων μερών. Αποτυχίες μπορεί να οφείλονται και στο ότι η σύγκρουση είναι ακατάλληλη για διαμεσολάβηση, ή τουλάχιστον επειδή δεν υπάρχουν πρόσφορες προϋποθέσεις. Για τους λόγους αυτούς, θα πρέπει να εξετάζεται η καταλληλότητα της διαμεσολάβησης για την επίλυση της εκάστοτε διαφοράς.¹¹³

1.3.3. Προσφυγή στη διαμεσολάβηση

Με χαρακτηριστική εύνοια αντιμετωπίζεται ο συμβιβαστικός τρόπος επίλυσης διαφορών από τον Έλληνα νομοθέτη. Στο πλαίσιο του ΚΠολΔ, το αίτημα της συμβιβαστικής επίλυσης των διαφορών αντιμετωπίζεται μεταξύ άλλων και από το άρ. 214Γ,¹¹⁴ με το οποίο ο νομοθέτης, ενόψει και της θεμελιώδους ρύθμισης του άρ. 116 Α ΚΠολΔ,¹¹⁵ επιφορτίζει το δικαστήριο με το καθήκον να προτείνει στους διαδίκους την προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολάβησης, αν το ίδιο κρίνει ότι αυτό ενδείκνυται με βάση τις περιστάσεις της υποθέσεως. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή από αυτούς, η συζήτηση της υποθέσεως αναβάλλεται για χρονικό διάστημα τριών μηνών. Το ίδιο συμβαίνει και όταν η πρωτοβουλία προσφυγής στη διαδικασία διαμεσολάβησης (κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας) ανήκει στα ίδια τα διάδικα μέρη (άρ. 214Γ παρ. 1, εδ. α, β και γ). Η συμφωνία των μερών για προσφυγή στη διαμεσολάβηση είναι έγκυρη μόνον, αν αποδεικνύεται εγγράφως, ενώ αν η έγγραφη αυτή συμφωνία αφορά σε μέλλουσες διαφορές θα πρέπει να αναφέρει και τη συγκεκριμένη έννομη σχέση από την οποία αυτές θα προέλθουν (άρ. 214Γ παρ. 2).¹¹⁶

Κατά τα λοιπά, η διαδικασία της διαμεσολάβησης διέπεται από το Ν. 4640/2019. Επισημαίνεται ότι η προσφυγή στη διαμεσολάβηση αναστέλλει την παραγραφή και την αποσβεστική προθεσμία των σχετικών αξιώσεων για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία διαμεσολάβησης (άρ. 9 παρ. 1 Ν. 4640/2019).

Τα οριζόμενα στα άρθρα 214Γ και 116Α του ΚΠολΔ, στο πλαίσιο της τακτικής διαδικασίας και της δομής που αυτή έχει λάβει, μετά το Ν. 4335/2015, μένουν δυστυχώς ανεφάρμοστα, καθώς όταν ο δικαστής έρχεται σε επαφή με τις περιστάσεις της υπόθεσης είναι πλέον αργά να ενθαρρύνει τους διαδίκους να επιλύσουν τη διαφορά τους με διαμεσολάβηση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, ο δικαστής έρχεται για πρώτη φορά σε

¹¹³ Besemer Christof, *Διαμεσολάβηση. Μεσολάβηση σε Συγκρούσεις* (Θεσσαλονίκη: Αντιγόνη, 2014), σσ. 37, 94-95, 195.

¹¹⁴ Νίκας Νικόλαος, *Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας*, ό.π, σσ. 355-356.

¹¹⁵ Το άρ. 116 Α ΚΠολΔ ορίζει ότι: «Το δικαστήριο ενθαρρύνει σε κάθε στάση της δίκης και σε κάθε διαδικασία τη συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς, την επιλογή της διαμεσολάβησης ως μέτρο εξώδικης επίλυσης της διαφοράς, υποστηρίζει σχετικές πρωτοβουλίες των διαδίκων και μπορεί να διατυπώνει προτάσεις συμβιβασμού με συνεκτίμηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης».

¹¹⁶ Νίκας Νικόλαος, *Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας*, ό.π, σ.361.

επαφή με την επίδικη διαφορά και κατ' επέκταση με τους διαδίκους, όταν έχει κλείσει πια ο φάκελος της δικογραφίας, αφού τα διάδικα μέρη έχουν συγκρουστεί και έχουν καταθέσει προτάσεις, ισχυρισμούς, μέσα επίθεσης και άμυνας, δηλ. τα «όπλα» τους και αναμένουν πλέον την έκδοση απόφασης από το δικαστήριο. Έτσι, ο δικαστής, γνωρίζοντας πλέον τα στοιχεία της υπόθεσης, είναι αμφίβολο, αν είναι σε θέση να πείσει τους διαδίκους να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση. Η πραγματική εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων θα μπορούσε ωστόσο να εισφέρει τα μέγιστα στην οικονομία της δίκης και στην αποτελεσματική επίλυση των διαφορών.

Αντίθετα προς τα οριζόμενα στο άρθρο 214Γ ΚΠολΔ, σε αλλοδαπά δίκαια προβλέπεται η αναφορά στο εισαγωγικό δικόγραφο της αγωγής για τυχόν προηγούμενη προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολάβησης, καθώς και για την υποχρεωτική προσπάθεια επίλυσης ορισμένων κατηγοριών ιδιωτικών διαφορών μέσω διαμεσολάβησης πριν την άσκηση της αγωγής, όπως επίσης και για την ενθάρρυνση του δικαστηρίου για προσφυγή στη διαμεσολάβηση, ήδη από το χρόνο κατάθεσης της αγωγής και όχι αργότερα.¹¹⁷

Έρευνες στις ΗΠΑ και στον Καναδά δείχνουν ότι, μεγάλο ποσοστό των διαδίκων που ενημερώνονται για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης καταφεύγουν τελικά σε αυτή και, ως επί το πλείστον, η διαφορά τους επιλύεται μέσω αυτής, η δε συμφωνία στην οποία καταλήγουν τυγχάνει μακροχρόνιας εφαρμογής και από τις δύο πλευρές.¹¹⁸

Πλέον και στο εγχώριο δίκαιο και συγκεκριμένα στο άρθρο 3 παρ. 2 του νέου Ν. 4640/2019 για τη Διαμεσολάβηση, προβλέπεται η υποχρέωση του πληρεξούσιου δικηγόρου να ενημερώσει τον εντολέα του, πριν από την προσφυγή στο Δικαστήριο, για τη δυνατότητα διαμεσολαβητικής διευθέτησης της διαφοράς, καθώς και για την υποχρέωση προσφυγής στην υποχρεωτική αρχική συνεδρία, σε περίπτωση που η διαφορά του υπάγεται σε αυτή, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 του ίδιου νόμου. Προβλέπεται μάλιστα, ότι το ενημερωτικό έγγραφο¹¹⁹ (που συμπληρώνεται και υπογράφεται από τον εντολέα και τον πληρεξούσιο δικηγόρο του) κατατίθεται με το εισαγωγικό δικόγραφο της αγωγής που τυχόν ασκηθεί, επί ποινή απαραδέκτου αυτής.

¹¹⁷ Πλεύρη Άννα, *Η νέα τακτική διαδικασία, υπό το πρίσμα των θεμελιωδών αρχών ...*, ό.π, σσ. 186-187.

¹¹⁸ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος ...* εζίσου, ό.π, σ. 53.

¹¹⁹ Υπόδειγμα του σχετικού εντύπου διατίθεται στην επίσημη ιστοσελίδα της Διαμεσολάβησης, [Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Έγγραφο ενημέρωση για τη δυνατότητα επίλυσης διαφοράς με διαμεσολάβηση (κατά το άρθρο 3§2 Ν. 4640/2019 ΦΕΚ Α' 190/30-11-2019)*, [2019], διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.diamesolavisi.gov.gr/sites/default/files/entypo_enimerosis_apo_dikigoro_0.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)]

1.3.4. Διαδικασία διαμεσολάβησης

Η διάταξη του άρθρου 8 του Ν. 3898/2010 [και νυν άρθρου 5 του Ν. 4640/2019] προβλέπει για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης και είναι διάχυτη στη διάταξη αυτή η επιθυμία του νομοθέτη για ολοκληρωτική ελαστικότητα της σχετικής διαδικασίας.¹²⁰ Στη νομική της έκφανση λοιπόν, η διαμεσολάβηση, ως φιλικός διακανονισμός μίας διαφοράς, τον οποίο εκούσια επιλέγουν και ρυθμίζουν τα μέρη, είναι σαφώς διακριτή από την αυστηρά δομημένη πολιτική δίκη. Δεν ενδιαφέρει εδώ, όπως συμβαίνει στην πολιτική δίκη, η διάγνωση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ούτε το νομικό πλαίσιο και η υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σ' αυτό, αλλά κρίσιμα είναι τα συμφέροντα και οι ανάγκες των μερών. Ο διαμεσολαβητής ψάχνει τη «χρυσή τομή», διερευνώντας ποια είναι τα όρια, τα περιθώρια αμοιβαίας μετατόπισης κάθε μέρους, ώστε να υπάρξει οριστική συμφωνία.¹²¹

Η διαδικασία της διαμεσολάβησης διεξάγεται μέσα από εμπιστευτικές συνομιλίες και διαπραγματεύσεις με αυστηρή τήρηση της εμπιστευτικότητας και της εχεμύθειας. Η ευελιξία και η αμεσότητα του χαρακτήρα της διαμεσολάβησης, επιτρέπουν στα μέρη να επικεντρωθούν στην ουσία της διαφοράς. Στην εν λόγω διαδικασία, μάλιστα, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην προσωπικότητα, στις ανάγκες και στα συμφέροντα των μερών. Ο διαμεσολαβητής, αφού εξασφαλίσει τη δημιουργία ενός κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης, αναλύει τις αιτίες της σύγκρουσης και κατόπιν διαπιστώνει ποιο τμήμα της σύγκρουσης είναι το ουσιώδες, ώστε να επιλέξει τον κατάλληλο τρόπο διαχείρισής του. Μετά την ανάλυση της σύγκρουσης και των αιτιών της, ο διαμεσολαβητής, με τις κατάλληλες τεχνικές και δεξιότητες, οδηγεί τα μέρη στο στάδιο των διαπραγματεύσεων βάσει των συμφερόντων και των αναγκών τους, ώστε να μετακινηθούν από τις αρχικές τους θέσεις στην αναζήτηση πιθανών τρόπων επίλυσης της διαφοράς τους (positions-options-solutions).¹²²

Γενικά, οι διαμεσολαβητές δεν προτείνουν ούτε υποδεικνύουν τη λύση, αλλά βοηθούν τα μέρη να προσδιορίσουν τις βάσεις μιας συμφωνίας. Κάθε διαμεσολαβητής έχει συγκεκριμένο στυλ. Ωστόσο, τα μέρη πρέπει να γνωρίζουν εκ των προτέρων τι να αναμένουν από τη διαδικασία. Οι περισσότεροι διαμεσολαβητές εκπαιδεύονται στη

¹²⁰ Καλαβρός Κωνσταντίνος, *Πολιτική Δικονομία, Γενικό Μέρος: διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια*, 4^η έκδοση, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2016), σ. 25.

¹²¹ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος ... εζίσου*, ό.π, σ. 52.

¹²² Πλεύρη Άννα, *Επίλυση διαφορών από δυσφημιστικές ενέργειες σε βάρος ιατρών ...*, ό.π, σ. 337.

διευκολυντική διαμεσολάβηση και δομούν μια διαδικασία διαμεσολάβησης, ώστε να βοηθήσουν τα μέρη να επιτύχουν ένα αμοιβαία ικανοποιητικό αποτέλεσμα.¹²³

1.3.5. Μέθοδοι-μοντέλα Διαμεσολάβησης

Η έννοια «διαμεσολάβηση» περιλαμβάνει μια συλλογή διαφόρων διαδικασιών με διαφορετικές ρυθμίσεις, ποικιλομορφία, αλλά και ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά.¹²⁴ Η διαμεσολάβηση, ως τρόπος επίλυσης διαφορών αποσκοπεί στην επίτευξη ικανοποιητικής συμφωνίας μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών. Ανάλογα με το είδος της διαφοράς, διεξάγεται με έξι διαφορετικά μοντέλα/μεθόδους, που είναι: η διαμεσολάβηση της αφήγησης,¹²⁵ η εστιασμένη στη λύση,¹²⁶ η συντονιστική,¹²⁷ η μετασχηματιστική,¹²⁸ η επιλεκτική¹²⁹ και η αξιολογική¹³⁰ διαμεσολάβηση.¹³¹

¹²³ International Trade Center (ITC). *Settling Business Disputes: Arbitration and Alternative Dispute Resolution*. 2nd Edition (Geneva: ITC, 2016), σ. 27. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Publications/Arbitration_English_Full%20A4_Low-res.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹²⁴ Lande John, *Getting the Faith: Why Business Lawyers and Executives Believe in Mediation*, Faculty Publications. University of Missouri School of Law Scholarship Repository (Spring 2000), σ. 225. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://pdfs.semanticscholar.org/cec6/4baa7c9d7656070e71f96c64aba51842503d.pdf?_ga=2.159057662.510104231.1589230871-102896257.1565517052 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹²⁵ Κατά τη διαμεσολάβηση της αφήγησης, ο διαμεσολαβητής επιχειρεί να εξαλείψει τα σύγκρουση εξωτερικεύοντας το πρόβλημα. Καθοδηγεί τα μέρη να συνοπογράφουν μια νέα αφήγηση μέσα από κοινά σημεία και ερμηνείες, που συμβάλλουν στην αλληλοκατανόηση. Η ταυτοποίηση του ιστορικού στοιχείου είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μέθοδο αυτή, η βοηθάει σημαντικά στην αποδοχή διαφορετικών πολιτισμικών οπτικών. Παρόλα αυτά, δεν είναι ευρέως αποδεκτή και εφαρμόσιμη (Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 70).

¹²⁶ Διαμεσολάβηση εστιασμένη στη λύση: Σε αντίθεση με τη συντονιστική διαμεσολάβηση, στην οποία τα μέρη συμβουλευούνται τους ειδικούς, εδώ τα μέρη είναι ειδικοί σε όλους τους τομείς και επιδιώκουν μέσα από μια διαδικασία σκέψων να εξεύρουν τις καλύτερες λύσεις. Σε αυτό δεν οδηγεί η επανάληψη ίδιων ενεργειών. Εάν κάτι δεν πάει καλά, το συγκεκριμένο μοντέλο διαμεσολάβησης προκαλεί τα μέρη να πράξουν κάτι διαφορετικό. Αντιθέτως, όταν η διαδικασία πάει καλά, τα μέρη ενθαρρύνονται να συνεχίσουν προς τον ίδιο στόχο. Πρόκειται για μοντέλο που ενθαρρύνει τα μέρη να ατενίσουν το μέλλον, μέσω της ενεργοποίησης της φαντασίας τους και της διατύπωσης των ερωτημάτων τους (ό.π. σσ. 70-71).

¹²⁷ Η συντονιστική διαμεσολάβηση είναι μια μορφή διαπραγμάτευσης που αποσκοπεί στο αμοιβαίο συμφέρον, για την ικανοποίηση του οποίου, ο διαμεσολαβητής βοηθάει τα αντικρουόμενα μέρη να αναζητήσουν όλες τις πιθανές λύσεις. Τους οδηγεί σε αυτές, μέσα από έναν καταϊγισμό ιδεών, προκειμένου να επιλέξουν τα ίδια τα μέρη τα αποτελέσματα, τα οποία ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους. Ο διαμεσολαβητής λειτουργεί υποστηρικτικά για τα μέλη, ενισχύοντας τη θέση τους, ώστε να κινηθούν από θέσεις αδυναμίας σε πιο ισχυρές θέσεις και βοηθώντας τους να ταυτοποιήσουν ή και να επαναδιατυπώσουν τα ζητήματα. Με τον τρόπο αυτό ενισχύουν και ενθαρρύνουν τη διαδικασία μετάβασης από την αυτοαπορρόφηση προς τη δυνατότητα ακρόασης και απόκρισης της θέσης του άλλου. Ταυτόχρονα η διαδικασία αποκτά δομή και συμβάλλει ώστε τα μέρη να πλησιάσουν τις πιο αμοιβαίες αποδεκτές λύσεις (ό.π. σ. 69).

¹²⁸ Η μετασχηματιστική διαμεσολάβηση έχει πιο χαλαρή δομή σε σχέση με τη συντονιστική διαμεσολάβηση και αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς τρόπους διαμεσολάβησης. Η διαδικασία της μετασχηματιστικής διαμεσολάβησης εδράζεται πάνω σε δύο αξίες: την ενδυνάμωση και την αναγνώριση. Τα αντικρουόμενα μέρη ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν σε μικτές συνεδρίες, ώστε να αναγνωρίζονται αμοιβαία και να είναι σε θέση να κατευθύνουν τη διαδικασία και όχι μόνο το αποτέλεσμα. Ενθαρρύνονται επίσης να αναπτύξουν τον αυτοκαθορισμό τους και τη δυνατότητα απόκρισης στους άλλους, ενώ προσπαθούν να διερευνήσουν λύσεις για συγκεκριμένα ζητήματα. Τους δίνεται η δυνατότητα να συνοπολογίζονται μεταξύ τους στις τελικές αποφάσεις, οι οποίες καθίστανται και για όλα τα μέρη αποτελεσματικές. Πρόκειται για μια αυτοενισχυτική διαδικασία, που προσανατολίζεται στην αναγνώριση και διατήρηση της σχέσης των μερών, με κύριο στόχο την αναγνώριση της ατομικότητάς τους (ό.π. σσ. 69-70).

¹²⁹ Κατά την επιλεκτική διαμεσολάβηση, ο διαμεσολαβητής επιλέγει ένα συνδυασμό διαφορετικών τρόπων διαμεσολάβησης, που ταιριάζουν καλύτερα σε διαφορετικούς πελάτες (ό.π. σ. 70).

¹³⁰ Η αξιολογική διαμεσολάβηση αποτελεί δομημένη μορφή διαμεσολάβησης. Μπορεί να περιλαμβάνει ιδιωτικές συνεδρίες και ο διαμεσολαβητής μπορεί να χρησιμοποιεί πληροφορίες που έχει συλλέξει από κάθε μέρος. Ο διαμεσολαβητής αποτελεί τη μοναδική πηγή πληροφοριών μεταξύ των μερών και έχει μεγάλη δύναμη. Μπορεί να ανατροφοδοτεί άμεσα το κάθε μέρος, αναλύοντας τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του. Τα στοιχεία μπορούν να

1.3.6. Νομικό πλαίσιο

1.3.6.1. Ισχύον νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο της διαμεσολάβησης περιλαμβάνεται στο Ν. 4640/2019,¹³² (Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις - Περαιτέρω εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 και άλλες διατάξεις), στον οποίο ρυθμίζονται όλα τα σχετικά με τον θεσμό ζητήματα. Το άρθρο 3 [παρ. 2 εδ.β] του νόμου τροποποιήθηκε από το Ν. 4647/2019¹³³ (άρθρο 65).¹³⁴

1.3.6.2. Ιστορική αναδρομή

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης εισήχθη στην Ελλάδα με το Ν. 3898/ 2010,¹³⁵ «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την κοινοτική Οδηγία 2008/52 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές διαφορές» (Mediation Directive), με την οποία θεσπίστηκε η διαμεσολάβηση ως θεσμός εξωδικαστικής επίλυσης των διασυνοριακών διαφορών στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Ο προαναφερθείς νόμος ακολουθούσε σχεδόν κυριολεκτικά τη λεκτική διατύπωση της Οδηγίας 2008/52.¹³⁶

Ο Ν. 3898/2010 προέβλεπε την προαιρετική διενέργεια διαμεσολάβησης και καταργήθηκε σιωπηρά από το Ν. 4512/2018,¹³⁷ με το άρθρο 182 του οποίου, εισήχθη για πρώτη φορά η υποχρεωτική υπαγωγή συγκεκριμένων κατηγοριών υποθέσεων ιδιωτικού δικαίου στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, με ποινή απαραδέκτου της συζήτησης του ενδίκου βοηθήματος. Με την υπ' αριθμ. απόφαση 34/2018 της Διοικητικής Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, η οποία εκδόθηκε την 28-06-2018, Ο Άρειος Πάγος κατά πλειοψηφία (21 έναντι 17 μελών της Ολομέλειας) έκρινε ως αντισυνταγματικές τις διατάξεις του Ν. 4512/2018 περί της υποχρεωτικότητας της διαμεσολάβησης. Στη συνέχεια, στις 30-11-2019 ακολούθησε η δημοσίευση του ισχύοντος σήμερα νόμου Ν. 4640/2019, ο οποίος με

προσδώσουν στα μέρη μια ιδέα για τα πιθανά αποτελέσματα με το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσουν ένδικα μέσα. Ο διαμεσολαβητής επιτρέπεται να ενημερώνει τα μέρη για το πιθανό αποτέλεσμα, εάν υπάρχει έστω και μια πιθανότητα αυτά να προσφύγουν στη δικαιοσύνη. Επίσης, μπορεί να δώσει και τη δική του πρόταση στη λίστα των επιλογών (ό.π. σ.70).

¹³¹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π, σ. 69-71

¹³² Ν. 4640/2019 (ΦΕΚ 190Α'/30-11-2019).

¹³³ Ν. 4647/2019 (ΦΕΚ 204Α'/16-12-2019).

¹³⁴ Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Θεσμικό Πλαίσιο, (χ.χ)*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<http://www.diamesolavisi.gov.gr/selida/thesmiko-plaisio> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹³⁵ Ν. 3898/ 2010 (ΦΕΚ 211Α'/16-12-2010).

¹³⁶ Anthimos Apostolos, Herbert William, De Palo Giuseppe, Baker Ava, Tereshchenko Natalia, Judin Michael, *International Commercial Mediation*, The International Lawyer (Spring 2011): 116. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1398&context=til> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹³⁷ Ν. 4512/2018 (ΦΕΚ 5Α'/17-1-2018).

το άρθρο 33 παρ. 1 β' κατήργησε τις διατάξεις των άρθρων 178-206 (πλην του άρθρου 205) του προηγούμενου νόμου (Ν. 4512/2018), οι οποίες αφορούσαν στη διαμεσολάβηση. Ο νέος νόμος (Ν. 4640/2019) προβλέπει ρητά στο άρθρο 6 την υποχρεωτική διενέργεια της αρχικής συνεδρίας διαμεσολάβησης σε συγκεκριμένες υποθέσεις.

Έχει υποστηριχθεί δε η άποψη ότι, θα ήταν σκόπιμο οι διατάξεις του νόμου για τη διαμεσολάβηση να περιληφθούν σε ενιαίο κεφάλαιο του ΚΠολΔ, καθώς μία τέτοια ενσωμάτωση είναι συστηματικά ορθή, ενώ επιτρέπει γρηγορότερη εξοικείωση των νομικών με το θεσμό. Εξάλλου ο ΚΠολΔ περιλαμβάνει ήδη τον συμβιβασμό και τη διαιτησία, δηλαδή τις άλλες δύο μορφές εναλλακτικής επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών.¹³⁸

1.3.6.3. Η Σύμβαση Σιγκαπούρης (2019) – εκτελεστότητα των συμφωνιών διαμεσολάβησης

Η διεθνής εμπορική διαμεσολάβηση έπασχε μέχρι πρότινος στο θέμα της εκτελεστότητας.¹³⁹ Η ανυπαρξία ενός διασυνοριακού μηχανισμού πρόβλεψης και επιβολής νομικών συνεπειών, επερχόμενων και επιβαλλόμενων μέσω των συμφωνιών διαμεσολάβησης, αποτελούσε έως σήμερα ένα σημαντικό κριτήριο αποφυγής της προσφυγής στη διαμεσολάβηση για τις επιχειρήσεις.¹⁴⁰

Στις 7 Αυγούστου 2019 υπεγράφη στη Σιγκαπούρη η «Σύμβαση της Σιγκαπούρης για τη Διαμεσολάβηση». Η Σύμβαση έχει εφαρμογή στις διασυνοριακές εμπορικές διαφορές που επιλύονται με διαμεσολάβηση και έχει υπογραφεί από 46 χώρες την 7^η Αυγούστου 2019¹⁴¹ και άλλες έξι (6) χώρες μεταγενέστερα. Συνεπώς η Σύμβαση μέχρι σήμερα έχει υπογραφεί από 52 χώρες,¹⁴² με την Ελλάδα δυστυχώς, να μην βρίσκεται ανάμεσά τους.

¹³⁸ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος ... εζίσου*, ό.π, σ. 54.

¹³⁹ Giovanni Matteucci, *Mediation will now have "teeth" International commercial mediation enforceability The Singapore Mediation Convention 2019*, (31-8-2018), σ. 2. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/37356225/Mediation_will_now_have_teeth_international_commercial_mediation_enforceability_-_31.8.2018.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁴⁰ Γιαννοπούλου Ζωή, *Η υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης για τη Διαμεσολάβηση - Ανταπόκριση από Σιγκαπούρη, Διαιτησία & Διαμεσολάβηση*, (Τεύχος 2/2019 Ιούλιος-Δεκέμβριος 2019): 279, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη).

¹⁴¹ Mehrabi Hassan Faraj, Sheikhattar Hosna, *The Singapore Mediation Convention: a promising start, an uncertain future*, Leiden Law Blog, Universiteit Leiden (05-09-2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://leidenlawblog.nl/articles/the-singapore-mediation-convention-a-promising-start-an-uncertain-future> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁴² Η αναλυτική λίστα των χωρών που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Σιγκαπούρης περιγράφεται στο: United Nations, «Treaty Collection. Chapter XXII. Commercial Arbitration and mediation. Status as at 21-05-2020», (21-5-2020). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-4&chapter=22&clang=en (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

Με τη «Σύμβαση της Σιγκαπούρης για τη Διαμεσολάβηση»,¹⁴³ όλες οι διεθνείς συμφωνίες διαμεσολάβησης για εμπορικές διαφορές είναι πλέον εκτελεστές, με τον ίδιο τρόπο, όπως οι διαιτητικές αποφάσεις, θέτοντας πλέον τις δύο διαδικασίες σε ίση βάση, όσον αφορά στην εκτελεστότητα.¹⁴⁴ Οι μόνες απαιτήσεις για την εκτελεστότητα είναι η ύπαρξη συμφωνίας διακανονισμού υπογεγραμμένης από τα μέρη και απόδειξη ότι, η συμφωνία διακανονισμού προέκυψε από διαμεσολάβηση.¹⁴⁵

Η εκτελεστότητα των συμφωνιών από τη διαμεσολάβηση πιστεύεται ότι θα βοηθήσει τη διαμεσολάβηση να αποδείξει το κύρος και την αξία της στους σκεπτικιστές.¹⁴⁶ Δύο παράγοντες που θα καθορίσουν την επαλήθευση των προσδοκιών μας από τη Σύμβαση είναι ο αριθμός των χωρών που θα την υπογράψουν και η δέσμευση των ενδιαφερομένων μερών, ιδίως νομικών και διαμεσολαβητών, προς την κατάδειξη των ωφελειών επικύρωσής της. Με τις ΗΠΑ να αποτελούν μία από τις πρώτες υπογράφουσες χώρες, περισσότερο από το ήμισυ της παγκόσμιας οικονομίας έχει υπογράψει τη Σύμβαση και είναι μόνο θέμα χρόνου να υπογράψει και το άλλο μισό. Για το δεύτερο παραμένουμε συγκρατημένα αισιόδοξοι.¹⁴⁷

Όσον αφορά, στην εκτελεστότητα των συμφωνιών διαμεσολάβησης στην Ελλάδα, ισχύουν τα εξής: Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 4640/2019, μετά το πέρας της διαδικασίας διαμεσολάβησης, το πρακτικό υπογράφεται από τον διαμεσολαβητή, τα μέρη και τους νομικούς παραστάτες τους. Κάθε μέρος δύναται να καταθέσει το πρακτικό επίτευξης συμφωνίας οποτεδήποτε στη γραμματεία του καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιου δικαστηρίου, στο οποίο εκκρεμεί ή πρόκειται να εισαχθεί η εκδίκαση της υπόθεσης. Το πρακτικό της διαμεσολάβησης του παρόντος άρθρου αποτελεί, από την κατάθεσή του στη γραμματεία του κατά την παράγραφο 2 αρμόδιου δικαστηρίου, εκτελεστό τίτλο σύμφωνα με την περίπτωση ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 904

¹⁴³ UNCITRAL, *United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation* (New York: United Nations, 2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://dig.watch/sites/default/files/United%20Nations%20Convention%20on%20International%20Settlement%20Agreements%20Resulting%20from%20Mediation.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁴⁴ Matteucci Giovanni, *Maritime international commercial mediation clauses: mediation, arbitration, med-arb, arb-med, concurrent arbitration-mediation, arb-med-arb. Enforceability, from 2019: will it work?* (15-09-2018), σσ. 3, 17. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/37545882/Maritime_international_commercial_mediation_clauses.doc (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁴⁵ Hellenic Shipping News Worldwide, *Legal Update: Singapore Convention on Mediation*, (21/08/2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.hellenicshippingnews.com/legal-update-singapore-convention-on-mediation/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁴⁶ Oddy Alexander, *Is The Enforceability Of Mediated Settlements Holding Back Commercial Dispute Resolution?*, International Mediation Institute (2017). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.imimediation.org/2017/04/21/is-the-enforceability-of-mediated-settlements-holding-back-commercial-dispute-resolution/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁴⁷ Γιαννοπούλου Ζωή, *Η υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης για τη Διαμεσολάβηση - Ανταπόκριση από Σιγκαπούρη*, ό.π.

Κ.Πολ.Δ., εφόσον η συμφωνία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης.

Όσον αφορά όμως τη διεθνή εκτελεστότητα, τα πράγματα είναι λιγότερο απλά. Αρχικά, οι συμφωνίες που προκύπτουν από τη διαμεσολάβηση, οι οποίες επετεύχθησαν σε άλλες χώρες, δεν φαίνεται να είναι ανοιχτές στην ανωτέρω περιγραφείσα διαδικασία εκτελεστότητας, υποβάλλοντας αίτηση στο αρμόδιο ελληνικό δικαστήριο για άμεση εκτέλεση. Αυτό πρόκειται να αλλάξει, μόλις επικυρώσει η Ελλάδα τη Σύμβαση της Σιγκαπούρης για την εκτελεστότητα των συμφωνιών που προκύπτουν από διαμεσολάβηση, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται αυτός ο τύπος (άμεσης) εκτελεστότητας. Αυτό σημαίνει ότι μία συμφωνία από διαμεσολάβηση που έχει επιτευχθεί σε κάποια άλλη χώρα, θα είναι άμεσα εκτελεστή στην Ελλάδα, χωρίς να χρειάζεται να έχει ισχύ εκτελεστού τίτλου στη χώρα προέλευσης. Προς το παρόν, αυτό δεν είναι δυνατό και μία αλλοδαπή συμφωνία από διαμεσολάβηση μπορεί να εκτελεστεί στην Ελλάδα, μόνο αν έχει ισχύ εκτελεστού τίτλου στη χώρα προέλευσης. Σε περίπτωση που αυτή προέρχεται από χώρα εκτός ΕΕ, αυτό γίνεται σύμφωνα με τα άρθρο 905 ΚΠολΔ. Η διασυνοριακή εκτελεστότητα είναι επίσης δυνατή, βάσει των διαφόρων κανονισμών αναγνώρισης και εκτελεστότητας της ΕΕ, αναφορικά με τις συμφωνίες που προκύπτουν από διαμεσολάβηση, οι οποίες έχουν ήδη ισχύ εκτελεστού τίτλου σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, όπως αναφέρεται στο προοίμιο 20 της Οδηγίας 2008/52. (Τέτοιοι κανονισμοί είναι π.χ. οι 1215/2001 (Brussels Ia), 2201/2003 (Brussels IIa), 4/2009, 650/2012 and 805/2004, 1103/2016 and 1104/2016.)¹⁴⁸

1.3.7. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα διαμεσολάβησης

1.3.7.1. Πλεονεκτήματα

α) Στην αγγλοσαξωνική θεωρία και πράξη γίνεται συχνά λόγος για τα «4 Cs»:

i) Consensus (συναίνεση), που σημαίνει ότι η διαδικασία και η έκβασή της εξαρτάται καθ' ολοκληρία από τη βούληση των μερών.

ii) Continuity (συνέχεια), που υποδηλώνει τη διατήρηση των επαγγελματικών σχέσεων μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών, σε αντίθεση με τη δίκη, που οδηγεί τις σχέσεις των διαδίκων σε ανούσια κλιμάκωση της έριδας.

¹⁴⁸ Meidanis Seremetakis & Associates Law Office, *Mediation in Greece*, Greek Law Digest The Official Guide to Greek Law (05-03-2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.greeklawdigest.gr/topics/alternative-dispute-resolution-mediation/item/306-mediation-in-greece> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

iii) Control (έλεγχος), που επισημαίνει ότι η εξέλιξη της υπόθεσης εξαρτάται από τη διάθεση των μερών για την ανεύρεση της πιο κατάλληλης γι' αυτούς λύσης.

iv) Confidentiality (εχεμύθεια), που αξιώνει την αρχή της εμπιστευτικότητας σε όλες τις συζητήσεις και πράξεις των συμμετεχόντων μερών.¹⁴⁹

β) Αναλυτικότερα, τα πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης είναι τα παρακάτω:

i) Το βασικό πλεονέκτημα μιας τέτοιας διαδικασίας συνίσταται στην επίτευξη λύσης, η οποία απορρέει από τα ίδια τα μέρη, τα οποία έχουν την πραγματική «εξουσία» στην επίλυση της διαφοράς τους και όχι από την αυθεντία της κρατικής μηχανής. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες για εκούσια συμμόρφωση με το περιεχόμενο της τελικής συμφωνίας.¹⁵⁰

ii) Η διαμεσολάβηση είναι μια χρονικά σύντομη διαδικασία με χαμηλό οικονομικό κόστος.

iii) Είναι μια διαδικασία εμπιστευτική, που διεξάγεται σε χώρο ιδιωτικό μακριά από τη δημοσιότητα των δικαστηρίων. Είναι απόρρητη, ακόμα και ως προς την πληροφορία ότι, διεξήχθη διαμεσολάβηση και επομένως προσφέρει την ασφάλεια της μη διαρροής ευαίσθητων πληροφοριών, που ενδέχεται να χαρακτηρίζονται ως επιχειρηματικά μυστικά (π.χ. οικονομικές πολιτικές, μελλοντικά πλάνα κλπ), ή ακόμα και πληροφοριών που η δημοσιοποίησή τους δύναται να ελλοχεύει κινδύνους για τη φήμη ενός οργανισμού, όπως μία ναυτιλιακή εταιρία. Τα μέρη διεξάγουν τις διαπραγματεύσεις χωρίς τον φόβο της αποκάλυψής τους στο δικαστήριο, στην περίπτωση που δεν βρεθεί λύση μέσω της διαμεσολάβησης.

iv) Είναι αποτελεσματική, καθώς εστιάζεται στα ενδιαφέροντα, στους στόχους και στις σχέσεις των μερών. Διευκολύνει τις διαπραγματεύσεις και ενθαρρύνει την άμεση επικοινωνία μεταξύ των μερών, ώστε αυτά να φτάσουν μόνα τους στις αποδεκτά ικανοποιητικές λύσεις. Η διαδικασία είναι μη δεσμευτική και τα μέρη έχουν την επιλογή να αποχωρήσουν όποτε το επιθυμούν.

v) Η διαδικασία μπορεί να διεξαχθεί παράλληλα με τις δικαστικές διαδικασίες και διεξάγεται με την παρουσία των διαδίκων, αντιθέτως με τις υποθέσεις που παραπέμπονται στη δικαιοσύνη, στις οποίες τις περισσότερες φορές παρίστανται

¹⁴⁹ Ρίζος Κωνσταντίνος, *Ο θεσμός της διαμεσολάβησης είναι σύγχρονη πρόκληση στον τρόπο επίλυσης των διαφορών*. Ημερίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς (Πειραιάς, Ιούνιος 2007). Οι σελίδες της διαμεσολάβησης. (Δελτίο Α.Ε. & Ε.Π.Ε., 1.7.2007 – 1.8.2007): 311.

¹⁵⁰ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος ... εγώ σου*, ό.π, σ. 53

μόνο οι πληρεξούσιοι δικηγόροι. Τα δε ζητήματα και στοιχεία που προκύπτουν από τη διαμεσολάβηση δεν αποτελούν αποδεικτικά μέσα για την προσφυγή στα δικαστήρια.¹⁵¹

vi) Η διαμεσολάβηση αποτελεί ενδεδειγμένη και πρόσφορη μέθοδο για τη γρήγορη και ουσιαστική επίλυση των διαφορών που αναφύονται στους οργανισμούς, ενισχύοντας την καλή φήμη και τις σχέσεις. Επίσης, είναι κατάλληλη και για διαφορές μεταξύ πολλών μερών, όπως π.χ. των μερών στα ναυλοσύμφωνα. Καθώς τα μέρη έχουν στα χέρια τους τον έλεγχο του αποτελέσματος, το οποίο είναι άμεσο (άμεση επίλυση των διαφορών), δεν ανακόπτει τη συνήθη ροή εργασιών και επιτρέπει την επιστροφή στην κανονικότητα. Προάγει τη συνεργασία και παρέχει επωφελείς και εξατομικευμένες λύσεις που ικανοποιούν αμοιβαία τα μέρη, τα οποία ενδεχομένως ανακαλύπτουν νέες προοπτικές συνεργασίας.¹⁵²

vii) Δεν υπάρχει αντιδικία,¹⁵³ ούτε νικητής και νικημένος, αλλά δύο μέρη, που βλέπουν τις ανάγκες τους και τα συμφέροντά τους να καλύπτονται και να ικανοποιούνται.¹⁵⁴

viii) Με τη διαμεσολάβηση γίνεται εμβάθυνση στις ανθρώπινες σχέσεις και επιδιώκεται η αποκατάσταση των σχέσεων.¹⁵⁵ Είναι άλλωστε κοινός τόπος ότι η επίλυση των διαφορών μας με τρόπο πολιτισμένο, όπως συμβαίνει μέσω της διαμεσολάβησης, δεν μας συμφέρει μόνο οικονομικά και χρονικά, αλλά μας κάνει και καλύτερους ανθρώπους.¹⁵⁶

1.3.7.2. Μειονεκτήματα

Η διαμεσολάβηση δεν αποτελεί πανάκεια για όλων των ειδών τις διαφορές,¹⁵⁷ καθώς δεν παρέχει όλες τις λύσεις και τα οφέλη που δύνανται να προκύπτουν από άλλα μέσα επίλυσης των διαφορών.¹⁵⁸ Όπως κάθε άλλη διαδικασία, έτσι και η διαμεσολάβηση

¹⁵¹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 63-64

¹⁵² Τριαντάρη Σωτηρία, *Συγκρούσεις και Αποτελέσματα Συγκρούσεων*, Παρουσίαση (Κοζάνη: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, 2018).

¹⁵³ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 63-64.

¹⁵⁴ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος ... εξίσου*, ό.π. σ. 52.

¹⁵⁵ Δράγιος Αθανάσιος, *Ο θεσμός της διαμεσολάβησης στην Ελλάδα. Η πρόκληση για ένα νέο εναλλακτικό τρόπο επίλυσης αστικών και εμπορικών διαφορών*, Επιχείρηση, (τεύχος 3, 2013): 228, (Οικονομική Βιβλιοθήκη).

¹⁵⁶ Πλεύρη Άννα, *Σκέψεις για την εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης ... νοικοκυριών*, ό.π. σ. 220.

¹⁵⁷ Plevri Anna, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, The Cyprus Review (Vol. 30:1 Spring 2018): 237.

¹⁵⁸ Αρτινοπούλου Βάσω, *Εξώδικη επίλυση: Η μορφή της νομικής διαμεσολάβησης στην Ελλάδα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο (χ.χ.), σ. 17. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://openeclass.panteion.gr/modules/document/file.php/TMC261/%CE%92.%CE%91%CF%81%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85.%CE%95%CE%BE%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B7%20%CE%95%CF%80%CE%AF%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7.%CE%97%20%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AE%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%B2%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

έχει μειονεκτήματα, τα οποία συνήθως παραβλέπονται¹⁵⁹ και αφορούν κυρίως σε διαδικαστικές πράξεις, οι οποίες προβλέπονται από διαιτητικές ή δικαστικές διαδικασίες.¹⁶⁰ Ως μειονεκτήματα της διαμεσολάβησης μπορούν να θεωρηθούν τα εξής:

α) Τα μέρη δεν πρέπει να χρησιμοποιούν τη διαμεσολάβηση για να φτάσουν στην αλήθεια των αμφισβητούμενων ζητημάτων, αλλά για να βρουν μια αμοιβαία αποδεκτή λύση. Άλλωστε, στη διαμεσολάβηση δεν χρησιμοποιούνται αποδεικτικά στοιχεία και μαρτυρίες.

β) Ο διαμεσολαβητής διαθέτει ειδικές δεξιότητες που μπορεί να βοηθήσουν στην αποκατάσταση της ισορροπίας, αλλά υπάρχει όριο στο τι μπορεί να κάνει.

γ) Σε περίπτωση αποτυχίας της διαμεσολάβησης, τα μέρη θα πρέπει να υποστούν τη χρονοβόρο και ακριβή δικαστική διαδικασία, αφού έχουν ήδη ξοδέψει χρόνο και χρήμα στη διαμεσολάβηση.¹⁶¹

δ) Απουσιάζει η καλή πίστη ανάμεσα στους διαδίκους.

ε) Η έναρξη της διαμεσολάβησης δεν διακόπτει την παραγραφή.

στ) Ο διαμεσολαβητής δεν δύναται να εκδώσει προσωρινές διαταγές, εντάλματα έρευνας και σύλληψης.

ζ) Στις ποινικές διαφορές, όπου διαπράττονται σοβαρά αδικήματα (π.χ. κατά της ζωής) καθίσταται αδύνατη η επίλυση της διαφοράς με διαμεσολάβηση.

η) Δεν δημιουργείται δεδικασμένο, καθώς ο διαμεσολαβητής δεν εκδίδει κανενός είδους απόφαση με στόχο τη δημιουργία δεδικασμένου.¹⁶² Στο ελληνικό δίκαιο, το δεδικασμένο συνιστά θεσμό δημοσίου δικαίου. Επειδή ακριβώς εκφεύγει της εξουσίας διαθέσεως των διαδίκων, δεν επιτρέπεται με συμφωνία των διαδίκων να αποκλειστεί το δεδικασμένο ή να απονεμηθεί υπό όρους και προϋποθέσεις που δεν επιτρέπει ο νόμος. Στο αμερικανικό δίκαιο αντίστοιχα, αν οι διάδικοι προχώρησαν σε εξώδικο συμβιβασμό (an extrajudicial settlement or compromise), δεν υπάρχει ούτε δικαστική απόφαση, ούτε εκλύεται δεδικασμένο (res judicata ή collateral estoppel). Με την ίδια ακριβώς αιτιολογία, δηλαδή την παραγωγή δέσμευσης λόγω δεδικασμένου μόνον για όσα ζητήματα εκδικάστηκαν από το δικαστήριο, «collateral estoppel effect» (δεδικασμένο) δεν παράγεται ούτε από το πρακτικό διαμεσολάβησης (mediation award).¹⁶³

¹⁵⁹ Plevri Anna, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, ό.π, σ. 237

¹⁶⁰ Βάσω Αρτινοπούλου, ό.π, σ.17.

¹⁶¹ Plevri Anna, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, ό.π, σ. 237.

¹⁶² Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π. σ. 64

¹⁶³ Μακρίδου Καλλιόπη, *Οι θεσμοί του "preclusion" και του "res judicata" στο αγγλοαμερικανικό και στο ελληνικό δίκαιο*, Αρμενόπουλος. Μηνιαία νομική επιθεώρηση, (Τεύχος 2, Φεβρουάριος 2013): 213-214, 232-233.

1.4. Διαφορές διαιτησίας – διαμεσολάβησης

Διαιτησία και διαμεσολάβηση είναι διαφορετικές διαδικασίες με διαφορετικούς σκοπούς. Η θεμελιώδης διαφορά τους βρίσκεται στο ποιος παίρνει την τελική απόφαση, ένας ουδέτερος τρίτος, ή τα ίδια τα μέρη. Πέρα όμως από αυτή τη θεμελιώδη διαφορά, οι δύο διαδικασίες μπορεί μερικές φορές να εμφανίζονται αρκετά παρόμοιες. Μία μορφή διαμεσολάβησης που έχει πολλά κοινά με τη διαιτησία είναι η αξιολογική διαμεσολάβηση, κατά την οποία οι διαπραγματεύσεις επικεντρώνονται στενά στις νομικές και αξιολογικές πτυχές της διαφοράς και συχνά προτιμάται από τους δικηγόρους στις εμπορικές διαφορές.¹⁶⁴ Με την όλο και αυξανόμενη εμπλοκή των δικηγόρων που εκπροσωπούν τα μέρη στις διαδικασίες διαμεσολάβησης, τα όρια μεταξύ διαμεσολάβησης και διαιτησίας «θολώνουν». Ενώ κάποτε η διαμεσολάβηση παρείχε στα αντίδικα μέρη ένα καταφύγιο από τα δικαστήρια, σήμερα τους προσφέρει ένα υποκατάστατο της διαιτησίας,¹⁶⁵ καθώς αυτή καθίσταται πιο αξιολογική,¹⁶⁶ όπως είναι και η διαδικασία της διαιτησίας.¹⁶⁷

Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ διαιτησίας και διαμεσολάβησης είναι οι παρακάτω:

α) Σε αντίθεση με τη νομικά δεσμευτική διαιτησία, η διαμεσολάβηση είναι μία μη δεσμευτική μέθοδος επίλυσης διαφορών βασισμένη στα συμφέροντα. Η διαμεσολάβηση στοχεύει στην αναγνώριση των συμφερόντων των μερών, τα οποία κρύβονται κάτω από τις νομικές τους θέσεις, καθώς και στην εξεύρεση μιας λύσης που θα ικανοποιεί αυτά τα συμφέροντα. Ο διαμεσολαβητής δεν εκδίδει καμία δεσμευτική απόφαση, αλλά μάλλον μόνο διευθύνει τη διαπραγματευτική διαδικασία. Κατά συνέπεια, το αποτέλεσμα μιας επιτυχούς διαμεσολάβησης πάντοτε ενσωματώνει τη συμφωνία των μερών. Αντίθετα, στη διαιτησία το αποτέλεσμα συνιστά μία δικαστική απόφαση ενός ουδέτερου τρίτου μέρους, παρά τη συμφωνία των μερών.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Baril Mark Batson and Dickey Donald, *MED-ARB: The Best of Both Worlds or Just A Limited ADR Option?*, Semantic Scholar. [2009]. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://www.semanticscholar.org/paper/MED-ARB-%3A-The-Best-of-Both-Worlds-or-Just-A-Limited-Baril-Dickey/79ffef5650e52059b27d320bd6b1d0081232822d> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁶⁵ Nolan-Haley Jacquelin, *Mediation: The New Arbitration*, Harvard Negotiation Law Review (2012): 61. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://www.hnlr.org/wp-content/uploads/sites/22/2012/09/61-96.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁶⁶ Matteucci Giovanni, *International commercial mediation 2019 challenges and opportunities*, (2019), σ. 3. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.academia.edu/38868145/International_commercial_mediation_2019_challenges_and_opportunities (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁶⁷ Kryvoi Yaraslau & Davydenko Dmitry, *Consent Awards in International Arbitration: From Settlement to Enforcement*, Brooklyn Journal of International Law, Volume 40, Issue 3, Article 3 (2015): 843. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/bjil/vol40/iss3/3> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁶⁸ Kryvoi Yaraslau & Davydenko Dmitry, ό.π., σ. 843

β) Ο διαιτητής έχει δικαίωμα να επιβάλει περιορισμούς, καθώς και ποινές σε ακραίες περιπτώσεις. Αντίθετα, ο διαμεσολαβητής διευκολύνει τη συζήτηση, συμβάλλει στην αλληλοκατανόηση και προσφέρει γόνιμες εισηγήσεις, ώστε τα δύο μέρη να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με το περιεχόμενο του επίμαχου ζητήματος.

γ) Η διαμεσολάβηση είναι συναινετική, καθώς τα αντιμαχόμενα μέρη διαμορφώνουν τη λύση από κοινού. Τυχόν προτάσεις του διαμεσολαβητή αποτελούν εισηγήσεις, οι οποίες δύνανται είτε να γίνουν αποδεκτές, είτε να απορριφθούν από τα εμπλεκόμενα μέρη. Αντίθετα, στη διαιτησία η απόφαση δεν είναι συναινετική και εάν κάποιο από τα εμπλεκόμενα μέρη θεωρεί ότι έχει εξαντλήσει όλα τα διαθέσιμα μέσα, έχει δικαίωμα να προσφύγει στην επιτροπή διαιτησίας, η απόφαση της οποίας είναι δεσμευτική για τα μέρη.

δ) Η διαιτησία αποτελεί επίσημη διαδικασία, η οποία τίθεται σε λειτουργία μετά την κατάθεση σχετικού αιτήματος στην αρμόδια επιτροπή. Η διαμεσολάβηση αντιθέτως, είναι ανεπίσημη διαδικασία, η οποία ξεκινά με τη συναινετική επιλογή του διαμεσολαβητή.¹⁶⁹

ε) Ενώ η διαιτησία ασχολείται με το τι συνέβη στο παρελθόν (π.χ. ποιος ήταν υπεύθυνος), η διαμεσολάβηση εστιάζει στην επίλυση των προβλημάτων στο παρόν και στη διατήρηση των μελλοντικών σχέσεων.

στ) Η διαιτητική απόφαση συνήθως περιορίζεται από τα προβλεπόμενα στις ρήτρες διαιτησίας. Αντίθετα, ένας διαμεσολαβητής μπορεί να βοηθήσει τα μέρη να επεκτείνουν το πεδίο των όρων, οι οποίοι μπορούν να ληφθούν υπόψη. Ίσως, αυτός είναι ο λόγος, για τον οποίο η διαιτησία θεωρείται περισσότερο επιστήμη, ενώ η διαμεσολάβηση τέχνη!¹⁷⁰

1.5. Η διαπραγμάτευση και η σχέση της με τη διαμεσολάβηση

1.5.1. Έννοια και διαδικασία της διαπραγμάτευσης

Ο βασικός ορισμός του τι είναι διαπραγμάτευση, ή του τι συμβαίνει όταν διαπραγματευόμαστε, μπορεί να διαφέρει σημαντικά από κουλτούρα σε κουλτούρα. Για παράδειγμα οι Αμερικανοί τείνουν να θεωρούν τη διαπραγμάτευση μια ανταγωνιστική

¹⁶⁹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π., σ. 65.

¹⁷⁰ Nigmatullina Dilyara, *Developing Efficient Dispute Resolution Solutions for International Commercial Disputes: Ways to Address Concerns Associated with the Combined Use of Mediation and Arbitration by the Same Neutral*, The University of Western Australia, Faculty of Law, (2016): 45. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://api.research-repository.uwa.edu.au/portalfiles/portal/9759400/THESIS_DOCTOR_OF_PHILOSOPHY_NIGMATULLINA_Dilyara_2016.PDF (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

διαδικασία, ενώ οι Ιάπωνες τείνουν να βλέπουν τη διαπραγμάτευση σαν μια ευκαιρία για ανταλλαγή πληροφοριών.¹⁷¹

Η διαπραγμάτευση αποτελεί μια διαδικασία, η οποία οδηγεί, μετά από μια σειρά συζητήσεων μεταξύ εκπροσώπων των αντιμαχόμενων μερών, σε σύγκλιση (συμβιβασμός) θέσεων και σε μια σχετικά αμοιβαία τροποποίηση στόχων και επιδιώξεων. Ο συμβιβασμός, που καταλήγει σε μια κοινά αποδεκτή συμφωνία, στηρίζεται στην υποχώρηση από τις αρχικές θέσεις, η οποία όμως δεν είναι απαραίτητο να είναι συμμετρική, δηλαδή ίσης βαρύτητας για τις ενδιαφερόμενες πλευρές. Η επίτευξη ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος από τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης εξαρτάται περισσότερο από το βαθμό εμπιστοσύνης που επιδεικνύει ο ένας προς τον άλλον.¹⁷²

Στην καρδιά της διαπραγματευτικής διαδικασίας βρίσκεται η επικοινωνία.¹⁷³ Η επικοινωνία, ως η σύγχρονη ενσάρκωση της ρητορικής, διανοίγει τους ορίζοντες των διαπροσωπικών σχέσεων.¹⁷⁴ Η διαπραγμάτευση είναι μια διαδικασία επικοινωνίας με σκοπό τη σύναψη μιας κοινά αποδεκτής συμφωνίας.¹⁷⁵ Οι καλοί διαπραγματευτές ακούν περισσότερο από όσο μιλούν.¹⁷⁶

Η διαπραγμάτευση δεν είναι δημόσια συζήτηση, αλλά ούτε και δικαστικός αγώνας. Αυτός που πρέπει να πειστεί δεν είναι κάποιος τρίτος, αλλά ο απέναντί μας στο τραπέζι. Εάν επιχειρούσαμε να συγκρίνουμε τη διαπραγμάτευση με μια νομική διαδικασία, η κατάσταση μοιάζει με εκείνη δύο συναδέλφων δικαστών που προσπαθούν να συμφωνήσουν, ώστε να καταλήξουν σε μια κοινή απόφαση για μια υπόθεση.¹⁷⁷

Ο σκοπός των διαπραγματεύσεων δεν είναι πάντα να επιτευχθεί μια συμφωνία, καθώς αυτή είναι απλώς ένα μέσο για να την επίτευξη του στόχου, ο οποίος είναι η ικανοποίηση των συμφερόντων. Σκοπός των διαπραγματεύσεων είναι να διερευνήσουν τα μέρη κατά πόσο μπορούν να ικανοποιήσουν καλύτερα τα συμφέροντα τους μέσω μιας συμφωνίας, παρά εφαρμόζοντας την καλύτερη εναλλακτική λύση έναντι μιας προσφερόμενης συμφωνίας. Γενικά η γνώση των εναλλακτικών λύσεων μπορεί να

¹⁷¹ Lewicki Roy, Saunders David, Minton John. *Η φύση των διαπραγματεύσεων* (Αθήνα: Κριτική, 2004), σ. 351.

¹⁷² Βαρβαρούσης Πάρις, *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21^ο αιώνα* (Αθήνα: Παπαζήση, 2004), σσ. 432-433.

¹⁷³ Lewicki Roy, Saunders David, Minton John. *ό.π.*, σ. 209

¹⁷⁴ Τριαντάρη Σωτηρία. *Η ρητορική, η τέχνη της επικοινωνίας από την αρχαιότητα στο Βυζάντιο. Η επικαιροποίηση της ρητορικής και η εξέλιξή της* (Θεσσαλονίκη: Σταμούλης, 2016), σ. 32

¹⁷⁵ Fisher Roger, Ury William, Patton Bruce. *Πετοχαίνω τη συμφωνία* (Αθήνα: Καστανιώτη, 1998), σ. 65.

¹⁷⁶ Ury William. *Πώς να ξεπερνάτε την άρνηση. Από την αντιπαλότητα στη συνεργασία* (Αθήνα: Καστανιώτη, 2001), σ. 74.

¹⁷⁷ Fisher Roger, Ury William, Patton Bruce, *Getting to yes. Negotiating an agreement without giving in*. 3rd edition (London: Random House Business Books, 2012), σ. 38.

επιρεάσει αποφασιστικά την επιτυχία των μερών στην ικανοποίηση των συμφερόντων τους.¹⁷⁸

1.5.2. Σχέση διαπραγμάτευσης - διαμεσολάβησης

Η διαμεσολάβηση συνδέεται με τις διαπραγματεύσεις· κάθε διαμεσολάβηση είναι μία διαπραγμάτευση, όχι όμως και το αντίστροφο. Η διαμεσολάβηση είναι στενά συνδεδεμένη με τη διαπραγμάτευση, καθώς οι δεξιότητες και οι μέθοδοι είναι κοινές, αλλά και οι τακτικές και οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται από τα εμπλεκόμενα μέρη στη διαμεσολάβηση είναι συχνά οι ίδιες με αυτές της διαπραγμάτευσης.

Σε μια διαπραγμάτευση, η κάθε πλευρά παίρνει μια θέση, επιχειρηματολογεί πάνω σε αυτή και κάνει παραχωρήσεις προκειμένου να καταλήξει σε κάποιο συμβιβασμό. Όμως, όσο περισσότερο βάρος δίνεται στις θέσεις, τόσο λιγότερο ικανοποιούνται τα θεμελιώδη συμφέροντα των μερών. Στόχος του διαμεσολαβητή είναι να απομακρύνει τα μέρη από τις θέσεις τους, ώστε να αναγνωρίσουν τα πραγματικά συμφέροντα και τις ανάγκες τους και να διαπραγματευτούν βάσει αυτών. Σκοπός της παρέμβασης του διαμεσολαβητή δεν είναι η αποδόμηση των θέσεων των συμβαλλομένων μερών, αλλά η αναθεώρηση του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνονται και προσεγγίζουν τη διαφορά τους.¹⁷⁹

Ο ρόλος του διαμεσολαβητή συνίσταται στη διευκόλυνση των μερών να βρουν εκείνα τη λύση που διασφαλίζει κατά τον καλύτερο τρόπο τα συμφέροντά τους, δηλαδή την λύση την οποία εκείνα θεωρούν την πιο ικανοποιητική για τα συμφέροντά τους. Γι' αυτό και συχνά η διαμεσολάβηση αποκαλείται «επιβοηθούμενη διαπραγμάτευση».¹⁸⁰ Στη διαπραγμάτευση οι εμπλεκόμενοι επιλύουν τη διαφορά τους χωρίς τη συμμετοχή τρίτου προσώπου.¹⁸¹

Η διαμεσολάβηση δεν αποτελεί εύκολη επιλογή. Προσφέρει ένα πεδίο για πιθανές σκληρές διαπραγματεύσεις και για μια σύντομη επίλυση της διαφοράς. Η διαμεσολάβηση βοηθάει τα μέρη να συνεχίσουν ή μερικές φορές να ξεκινήσουν τις διαπραγματεύσεις. Η ίδια η παρουσία του διαμεσολαβητή αλλάζει τη δυναμική της διαπραγματευτικής διαδικασίας. Ο διαμεσολαβητής εισφέρει στη διαδικασία δεξιότητες επικοινωνιακές, διαπραγματευτικές και επίλυσης προβλημάτων. Αυτές οι δεξιότητες

¹⁷⁸ Ury William. *Πώς να ξεπερνάτε την άρνηση. Από την αντιπαλότητα στη συνεργασία*. ό.π, σ. 41.

¹⁷⁹ Γιαννοπούλου Ζωή, *Διαμεσολάβηση και Διαπραγματεύσεις*, ΟΠΕΜΕΔ (26-10-2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.opemed.gr/?p=1470> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁸⁰ Κωτσάκη Κατερίνα, *Συνοπτική παρουσίαση της Διαμεσολάβησης μετά της εισαγωγή των νέων διατάξεων των άρθρων 178 μέχρι 206 του Νόμου 4215/2018*, ΟΠΕΜΕΔ (2018). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.opemed.gr/wp-content/uploads/2018/06/tieinaidiamesolavhsh.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁸¹ Τριαντάρη Σωτηρία, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση...*, ό.π, σ. 66.

καθιστούν δυνατή την αληθινή πρόοδο, όταν οι άμεσες διαπραγματεύσεις έχουν περιέλθει σε τέλμα. Η πλειοψηφία των διαμεσολαβήσεων πράγματι διευθετούν τα ζητήματα. Για όσα δεν διευθετούνται, η διαμεσολάβηση αποδεικνύεται επίσης χρήσιμη, καθώς βοηθάει να μειωθούν τα ζητήματα της σύγκρουσης, ανοίγοντας έτσι το δρόμο για νέες διαπραγματεύσεις.¹⁸²

¹⁸² Commercial & Dispute Resolution (Shipping) News, *Mediation in shipping and insurance? Give it a chance* (March 2009), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.squirepattonboggs.com/~media/files/insights/publications/2009/01/shipping--news/files/shipping-news--mediation-in-shipping-and-insuran_/fileattachment/mediationinshipping.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

2.1. «Υβριδικές» ή συνδυαστικές μέθοδοι

Η εξέλιξη των μεθόδων επίλυσης διαφορών έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη διαφορετικών τύπων διαδικασιών για την επίλυση διαφορών.¹⁸³ Η συνδυαστική χρήση διαιτησίας-διαμεσολάβησης προσφέρει στα μέρη μια οικονομική και ταχεία επίλυση των διαφορών τους, με την παράλληλη απόκτηση μιας δεσμευτικής και διεθνώς εκτελεστής απόφασης.¹⁸⁴ Η συνδυαστική χρήση των δύο μεθόδων δεν περιλαμβάνει καθολικά αποδεκτές διαδικασίες. Βασίζεται σε κοινές πρακτικές που μπορούν να τροποποιηθούν από τα μέρη.¹⁸⁵ Τα μέρη εξοπλίζουν τις συνδυαστικές ρήτρες επίλυσης διαφορών με δικούς τους μηχανισμούς, χρησιμοποιώντας πολλές διαφορετικές διαδικασίες. Στις ρήτρες αυτές αντικατοπτρίζεται η ύπαρξη των πιθανών επιλογών, σε συνδυασμό με τα δικαιώματα που παρέχει στα μέρη η αρχή της αυτονομίας των μερών,¹⁸⁶ η οποία αποτελεί το θεμέλιο λίθο της διεθνούς διαιτησίας και του ADR.¹⁸⁷ Για συμβαλλόμενα μέρη που συμμετέχουν σε μια μακροπρόθεσμη συνεργασία, ο συνδυασμός της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση μιας υγιούς, συνεχιζόμενης σχέσης, ακόμα και όταν προκύπτει διαφορά.¹⁸⁸

2.1.1. Med-Arb

Ο «Med-Arb» είναι ίσως ο πιο συνηθισμένος συνδυασμός διαμεσολάβησης-διαιτησίας. Είναι μια διαδικασία δύο βημάτων: Πρώτα, τα μέρη υποβάλουν τη διαφορά

¹⁸³ Kartsivadze Liana, *Jurisdiction of arbitral tribunal on the grounds of multi-tiered dispute resolution clause* (Thesis), Central European University, 2010, σ. 1. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.etd.ceu.hu/2010/kartsivadze_liana.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁸⁴ Nigmatullina Dilyara, *The Combined Use of Mediation and Arbitration in Commercial Dispute Resolution: Results from an International Study*, Wolters Kluwer, *Journal of International Arbitration*, 33(1) (July 2016): 37.

Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.researchgate.net/publication/327537117_The_Combined_Use_of_Mediation_and_Arbitration_in_Commercial_Dispute_Resolution_Results_from_an_International_Study (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁸⁵ Fullerton Richard, *The Ethics of Mediation-Arbitration*, *The Colorado Lawyer*. Vol. 38, No. 5 (May 2009): 33. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://cedires.be/index_files/FULLERTON_Richard_The%20ethics%20of%20mediation-arbitration.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁸⁶ Kartsivadze Liana, *ό.π.*, σ. 1.

¹⁸⁷ Ross Donna, *Med-Arb/Arb-Med: A More Efficient ADR Process or an Invitation to a Potential Ethical Disaster?*, in *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation*, *The Fordham Papers 2012*, (Boston: Arthur W. Rovine Martinus Nijhoff Publishers, 2013): 366.

¹⁸⁸ International Trade Center (ITC), *Settling Business Disputes...*, *ό.π.*, σ. 22.

τους στη διαμεσολάβηση, σε μια προσπάθεια να καταλήξουν σε μια εθελοντική συμφωνία. Στη συνέχεια, αν δεν καταστεί δυνατό να επιλυθεί η διαφορά τους στη διαμεσολάβηση, καταφεύγουν στη διαιτησία, όπου ένας ουδέτερος τρίτος θα καταλήξει σε μια δεσμευτική απόφαση πάνω στα άλυτα ζητήματά τους. Πρόκειται για μια τεχνική που συγχωνεύει την αμοιβαιότητα της διαμεσολάβησης με την οριστικότητα της διαιτησίας.

Στο πεδίο των διεθνών εμπορικών διαφορών χρησιμοποιούνται πολλές παραλλαγές των μοντέλων Med-Arb, που επιτρέπουν τους συμμετέχοντες να διαμορφώσουν τη διαδικασία, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε συγκεκριμένης διαφοράς,¹⁸⁹ μερικές εκ των οποίων είναι οι εξής:

2.1.1.1. Med-Arb Same

Το μοντέλο Med-Arb (Same) είναι η πιο βασική μορφή, κατά την οποία το ίδιο πρόσωπο ενεργεί ως διαμεσολαβητής και ως διαιτητής. Με το μοντέλο αυτό εξοικονομείται χρόνος και χρήμα, καθώς ο ίδιος ουδέτερος τρίτος ολοκληρώνει την όλη διαδικασία,¹⁹⁰ όμως μπορεί να χαθεί η πιο βασική προϋπόθεση της διαμεσολάβησης, η εμπιστευτικότητα. Τα μέρη ενδέχεται να απέχουν από μια ειλικρινή επικοινωνία στη διαμεσολάβηση (ειδικά στις ιδιωτικές συνεδρίες), υπό τον φόβο ότι, όσα έχουν ειπωθεί μπορεί να χρησιμοποιηθούν εναντίον τους στη διαιτησία.¹⁹¹ Σχετικά με την ανάληψη ρόλου διαμεσολαβητή και διαιτητή από ίδιο πρόσωπο, οι απόψεις δίστανται.¹⁹²

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται μεγάλη προσοχή εκ μέρους διαμεσολαβητών και διαιτητών, οι οποίοι οφείλουν να παίρνουν το ζήτημα της σύγκρουσης συμφερόντων πολύ σοβαρά και δεν πρέπει να εγείρουν κανενός είδους υποψία.¹⁹³ Προς την κατεύθυνση αυτή, θα βοηθούσε η διεξαγωγή της διαμεσολάβησης χωρίς ιδιωτικές συνεδρίες, ενώ ο πιο απλός τρόπος για να σχεδιαστεί μια συνδυαστική διαδικασία που αποφεύγει τα προβλήματα, είναι να προσλαμβάνονται ξεχωριστά ουδέτερα πρόσωπα.¹⁹⁴

¹⁸⁹ Nedic Blazo, «*Mixing and Matching*» *Dispute Resolution Models. Med-Arb or Arb_Med? Exploring Arbitration-Mediation Interplay in resolving Complex Disputes*, ADR Partners Serbia (December 2017), σσ. 5-6. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.partners-serbia.org/en/wp-content/uploads/2018/03/Med-Arb-or-Arb-Med.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁹⁰ Nedic Blazo, ό.π. σ. 6.

¹⁹¹ Matteucci Giovanni, *Maritime international commercial mediation clauses: ...*, ό.π. σ. 8.

¹⁹² Cotsaki Catherine. *Maritime Disputes Alternative Resolution Methods Mediation, Arbitration, Arb-Med and Med-Arb. Advantages and disadvantages* (2015), σ. 59. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.eledi.gr/wp-content/uploads/2015/10/Maritime-Dispute-Resolution-Methods.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁹³ Svatoš Martin, *Independence and Impartiality in Arbitration and Mediation: Caesar's wife must be above suspicion*, Studi Urbinati, V. 69, N. 3-4 (2018): 307-308. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://ojs.uniurb.it/index.php/studi-A/article/viewFile/2051/1839> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁹⁴ Deason Ellen, *Combinations of Mediation and Arbitration with the Same Neutral: A Framework for Judicial Review*, *Arbitration Law Review, Yearbook on Arbitration and Mediation, Volume 5 Article 12*, (2013): 246. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

Ένα ουδέτερος τρίτος για το Med-Arb θα πρέπει ιδανικά να είναι εξίσου εξειδικευμένος τόσο στη διευκολυντική διαμεσολάβηση όσο και στη διαιτησία. Ωστόσο, πρόκειται για πολύ διαφορετικές δεξιότητες και νοοτροπίες, στις οποίες λίγοι μπορούν να ανταποκριθούν ταυτόχρονα, περιορίζοντας το σύνολο των ουδέτερων ειδικευμένων που μπορούν να χρησιμεύσουν τόσο ως διαμεσολαβητές, όσο και ως διαιτητές. Από πολλούς άλλωστε, θεωρούνται αυτοί οι διαμετρικά αντίθετοι ρόλοι, ως θεμελιωδώς «ασυμβίβαστου».¹⁹⁵

2.1.1.2. Med-Arb Diff

Στο μοντέλο Med-Arb (Diff) ο διαμεσολαβητής και ο διαιτητής είναι διαφορετικά πρόσωπα. Είναι πιο χρονοβόρα και δαπανηρή διαδικασία από την Med-Arb (Same) και δεν επιτρέπει περαιτέρω προσπάθειες διαμεσολάβησης, αφότου φτάσει η διαδικασία στη διαιτησία. Ωστόσο, αν τα μέρη έχουν ανησυχίες σχετικά με την πιθανή έλλειψη ουδετερότητας του «ιδίου» διαμεσολαβητή-διαιτητή, τότε η Med-Arb (Diff) είναι μια πιθανή εναλλακτική.¹⁹⁶

2.1.1.3. Med-Arb Diff Recommendation

Το μοντέλο Med-Arb Diff- Recommendation είναι παρόμοιο με το Med-Arb (Diff), στο ότι εάν τα συμμετέχοντα μέρη δεν καταφέρουν να καταλήξουν σε μια εθελοντική συμφωνία κατά τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, ο διαμεσολαβητής κάνει μία σύσταση στον διαιτητή, ο οποίος είναι διαφορετικό πρόσωπο. Παρόλο που ο διαιτητής είναι ελεύθερος να απορρίψει τη σύσταση του διαμεσολαβητή, συχνά οι συστάσεις ακολουθούνται.

2.1.1.4. Non Binding Med-Arb

Στο μοντέλο Non Binding Med-Arb διαμεσολαβητής και διαιτητής είναι το ίδιο πρόσωπο. Ο ουδέτερος τρίτος πρώτα ενεργεί ως διαμεσολαβητής, αλλά εάν τα συμμετέχοντα μέρη φτάσουν σε αδιέξοδο, τότε ο διαμεσολαβητής-διαιτητής τους παρέχει μια μη δεσμευτική άποψη. Στο μοντέλο αυτό, που μοιάζει πολύ με την «στενή-

<https://elibrary.law.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1091&context=arbitrationlawreview> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁹⁵ Pappas Brian, *Med-Arb and the Legalization of Alternative Dispute Resolution*, 20 Harv. Negot. L. Rev. 157 (2015): 201. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://digitalcommons.law.msu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1569&context=facpubs> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

¹⁹⁶ Nedic Blazo, *ό.π.*, σσ. 6-7.

αξιολογική» έννοια της διαμεσολάβησης, τα μέρη δεν μπορούν να εξασφαλίσουν μία δεσμευτική απόφαση από το ίδιο πρόσωπο.

2.1.1.5. Med-Arb Show Cause

Στο μοντέλο Med-Arb show cause διαμεσολαβητής και διαιτητής είναι το ίδιο πρόσωπο, αλλά αυτό το πρόσωπο εκδίδει μόνο μια προσωρινή απόφαση, με την εντολή να αποκαλύψει την αιτία, γιατί αυτή δεν πρέπει να καταστεί οριστική. Αν οι συμμετέχοντες μπορέσουν να αποδείξουν ελαττώματα στην απόφαση, ο διαμεσολαβητής-διαιτητής θα διορθώσει την απόφαση. Αυτό το μοντέλο δεν είναι κατάλληλο για σύνθετες διαφορές και η έκδοση μιας προκαταρκτικής απόφασης ενδέχεται να δημιουργήσει επιπρόσθετη αντίσταση και απροθυμία των μερών να συνεργαστούν με τον διαμεσολαβητή- διαιτητή. Επίσης, η μέθοδος αυτή πάσχει από έλλειψη οριστικότητας, με αποτέλεσμα τα μέρη να είναι απίθανο να ικανοποιηθούν με μια διαδικασία, η οποία τους ενθαρρύνει σε περαιτέρω διαφωνία μετά την «επίλυση».

2.1.1.6. MEDALOA

Τα μέρη προσπαθούν πρώτα να επιλύσουν εθελοντικά την διαφορά τους με διαμεσολάβηση, αλλά αν φτάσουν σε αδιέξοδο, τότε υποβάλουν τις τελικές τους προσφορές σε έναν διορισμένο διαιτητή, ο οποίος περιορίζεται στο να υιοθετήσει τις τελικές προσφορές του ενός μέρους στην απόφασή του. Η μέθοδος αυτή ενθαρρύνει τα μέρη να διαπραγματευτούν με καλή πίστη και αν καταστεί αδύνατο να καταλήξουν στην κοινώς αποδεκτή λύση, να κάνουν μία λογική τελική προσφορά, την οποία ελπίζουν να επιλέξει ο διαιτητής. Άλλωστε, η επιλογή του διαιτητή δεν θα ξεφεύγει από το πεδίο της διαπραγμάτευσης και εφόσον τα μέρη έχουν κάνει πραγματικά λογικές τελικές προσφορές και η διαμεσολάβηση έχει στενέψει σημαντικά τα ζητήματα της διαφοράς, οι τελικές προσφορές συχνά καταλήγουν να βρίσκονται πολύ κοντά μεταξύ τους.¹⁹⁷

2.1.2. Arb-Med

Το μοντέλο Arb-Med αποτελεί μια αντίστροφη- σε σχέση με τις παραπάνω- διαδικασία συνδυασμού διαιτησίας και διαμεσολάβησης, κατά την οποία, τα μέρη ξεκινούν με διαιτησία, αλλά αργότερα, κατά τη διαδικασία της διαιτησίας, η διαφορά παραπέμπεται σε διαμεσολάβηση για διαπραγματεύσεις επίλυσης. Μία παραλλαγή αυτής της διαδικασίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως “Sealed Envelope” arb-med. Όταν η

¹⁹⁷ Nedic Blazo, ό.π, σσ. 7-8.

διαδικασία της διαιτησίας έχει οριστικοποιηθεί, ο διαιτητής καταθέτει μία απόφαση σε ένα σφραγισμένο φάκελο. Στα μέρη τότε προσφέρεται η δυνατότητα να καταλήξουν στη διευθέτηση της διαφοράς τους μέσω της διαμεσολάβησης, έχοντας επωφεληθεί από τη διαδικασία της διαιτησίας, τελώντας ωστόσο υπό αβεβαιότητα αναφορικά με το αποτέλεσμα της απόφασης του διαιτητή.

2.1.3. Arb-Med-Arb

Η Arb-Med-Arb αποτελεί μια διαδικασία, κατά την οποία μια διαφορά παραπέμπεται αρχικά σε διαιτησία, πριν επιχειρηθεί διαμεσολάβηση. Αν τα μέρη καταφέρουν να επιλύσουν τη διαφορά τους με τη διαμεσολάβηση, η διαμεσολαβημένη διευθέτηση της διαφοράς τους μπορεί να καταγραφεί ως συμβιβαστική διαιτητική απόφαση (consent award). Η συμβιβαστική διαιτητική απόφαση γίνεται γενικά δεκτή ως διαιτητική απόφαση και, υποκείμενη σε όποια τοπική νομοθεσία και/ή απαιτήσεις, είναι γενικά εκτελεστή σε περίπου 150 χώρες, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης. Αν τα μέρη αδυνατούν να επιλύσουν τη διαφορά τους με τη διαμεσολάβηση, μπορούν να συνεχίσουν με τη διαδικασία της διαιτησίας.¹⁹⁸

2.2. Διεθνές πλαίσιο των συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης

Σχεδόν όλα τα θεσμικά κείμενα διεθνούς εμπορικής διαιτησίας αναγνωρίζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ διαμεσολάβησης και διαιτησίας ως μια βιώσιμη επιλογή στη διεθνή επίλυση διαφορών. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

α) Στο άρθρο 30 παρ. 1 του Πρότυπου Νόμου UNCITRAL, ορίζεται ότι: «Αν κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, τα μέρη επιλύσουν συμβιβαστικώς τη διαφορά, το διαιτητικό δικαστήριο περατώνει τη διαδικασία. Αν το ζητήσουν τα μέρη και δεν εναντιωθεί το διαιτητικό δικαστήριο, αυτό διαπιστώνει το συμβιβασμό εκδίδοντας διαιτητική απόφαση, που εκδίδεται επί της ουσίας της διαφοράς». Αυτή η απόφαση είναι διαιτητική απόφαση και έχει την ίδια ισχύ και τα ίδια αποτελέσματα όπως κάθε άλλη.¹⁹⁹ Το παραπάνω προβλέπεται και στο άρθρο 30 του Ν. 2735/1999, για την Διεθνή Εμπορική Νομοθεσία.

¹⁹⁸ Nedic Blazo, ό.π, σ. 9.

¹⁹⁹ Nedic Blazo, ό.π, σ.10.

β) Στο άρθρο 36 παρ.1 των Κανόνων Διαιτησίας της UNCITRAL, διατυπώνεται με παρόμοιο τρόπο η συμβιβαστική διαιτητική απόφαση, όπως στον Πρότυπο Νόμο, με την προσθήκη ότι το διαιτητικό δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να αιτιολογήσει μια τέτοια απόφαση.²⁰⁰

γ) Παρόμοια διάταξη (άρθρο 33) για «απόφαση με συναίνεση» περιλαμβάνουν και οι Κανόνες Διαιτησίας του ICC.²⁰¹

δ) Οι Σημειώσεις της UNCITRAL²⁰² για την οργάνωση των διαιτητικών διαδικασιών,²⁰³ που υιοθετήθηκαν το 2016, επικεντρώνονται στη διεθνή διαιτησία και στοχεύουν στη χρήση τους με ένα γενικό και παγκόσμιο τρόπο, άσχετα αν η διαιτησία διενεργείται από έναν φορέα διαιτησίας. Η παράγραφος 72 αφορά στις προσπάθειες συμβιβασμού που διενεργούνται εντός της διαιτητικής διαδικασίας και ορίζει ότι, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να εγείρει τη δυνατότητα συμβιβασμού με τη συμφωνία των μερών, ενώ σε κάποιες δικαιοδοσίες, εφόσον επιτρέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί ακόμα και να βοηθήσει τα μέρη στις διαπραγματεύσεις τους.

ε) Στο άρθρο 5 των Κανόνων του CEDR για τη διευκόλυνση των διακανονισμών στις διαδικασίες της διεθνούς διαιτησίας, ορίζεται ότι, κατόπιν αιτήματος όλων των μερών, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να διακόψει τη διαιτητική διαδικασία, ή να εισαγάγει ένα «παράθυρο διαμεσολάβησης», προκειμένου να καταστήσει δυνατές τις επιβοηθούμενες διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών ή να προσφέρει τους όρους του διακανονισμού και να προεδρεύσει σε συνεδριάσεις διακανονισμού.²⁰⁴

²⁰⁰ Nedic Blazo, ό.π, σ.11.

²⁰¹ International Chamber of Commerce (ICC), *Arbitration Rules* [2017]. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/#article_33 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁰² UNCITRAL. *UNCITRAL Notes on Organizing Arbitral Proceedings*. (New York: United Nations, 2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/arb-notes-2016-e.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁰³ Οι Σημειώσεις, οι οποίες αρχικά υιοθετήθηκαν από την UNCITRAL (United Nations Commission On International Trade Law) το 1996 και τροποποιήθηκαν το 2016, έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους επαγγελματίες της διαιτησίας, παρέχοντας ένα σχολιασμένο κατάλογο θεμάτων, για τα οποία ένα διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να επιθυμεί να διατυπώσει αποφάσεις κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας. Σε αυτές συμπεριλαμβάνεται η λήψη αποφάσεων για ένα σύνολο κανόνων διαιτησίας, τη γλώσσα και τον τόπο διεξαγωγής της, ζητήματα εμπιστευτικότητας, καθώς και άλλα θέματα, όπως η διεξαγωγή ακροάσεων και η εξέταση αποδείξεων και πιθανών προϋποθέσεων για την καταχώρηση ή την έκδοση μιας απόφασης. Το κείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο σε ad hoc, όσο και σε θεσμικές διαιτησίες. [UNCITRAL, *Notes on Organizing Arbitral Proceedings* (2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/explanatorytexts/organizing_arbitral_proceedings(τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)].

²⁰⁴ Nedic Blazo, ό.π, σ.11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΣΤΙΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

3.1. Γενικά

Αναμφίβολα, η διεθνής διαιτησία έχει έως σήμερα επιλύσει το μεγαλύτερο μέρος των διεθνών εμπορικών διαφορών της ναυτιλιακής κοινότητας. Η διαμεσολάβηση επίσης, έχει πλέον αποβάλει την προηγούμενη «ετικέτα» της ως «αναποτελεσματικός συγγενής της δίκης και της διαιτησίας» και αποκτά δικαιωματικά ουσιαστική αναγνώριση, ως πολύτιμη και οικονομικά αποδοτική μέθοδος επίλυσης εμπορικών διαφορών. Η μεγάλη σημασία της διαμεσολάβησης διαφαίνεται στην αυξανόμενη αποδοχή της από τη ναυτιλιακή βιομηχανία.²⁰⁵

3.2. Είδη ναυτιλιακών διαφορών

Στη ναυτιλία συχνά ανακύπτουν πολλών ειδών διαφορές, εκ των οποίων οι κυριότερες είναι οι παρακάτω:

3.2.1. Διαφορές από χρονοναυλώσεις²⁰⁶

Αυτές οι διαφορές συχνά ανακύπτουν σχετικά με την ευθύνη του πλοιοκτήτη ή του μισθωτή για συγκεκριμένη ζημία, η οποία γίνεται αντιληπτή κατά τη διάρκεια της σύμβασης χρονοναύλωσης, όπως η διαφορά που ανακύπτει σχετικά με τον προσδιορισμό της ευθύνης του μισθωτή για ζημία στο εκμισθωμένο πλοίο.

3.2.2. Διαφορές από ναυλοσύμφωνα²⁰⁷ ενός ταξιδιού

Αυτές οι διαφορές μπορεί να ανακύψουν, σχετικά με τον προσδιορισμό της ευθύνης του πλοιοκτήτη ή του μισθωτή, όσον αφορά σε συγκεκριμένη ζημία ή σε διαφορές σχετικές με την ασφάλεια λιμανιών και μαρίνων, με την φόρτωση και

²⁰⁵ Menon Sundaresh, ό.π.

²⁰⁶ Χρονοναύλωση (time charter), είναι η ναύλωση ορισμένου χρόνου εξοπλισμένου πλοίου. [Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, *Σημειώσεις Ναυτικού Δικαίου (χ.χ.)*, σ. 7. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/1739756/Maritime_Law (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020)].

²⁰⁷ Το ναυλοσύμφωνο είναι το έγγραφο που αποδεικνύει τη σύμβαση ναύλωσης (ολική ή μερική ή υποναύλωση). Δεν αποτελεί συστατικό τύπο της ναύλωσης. Ειδικότερα, το ναυλοσύμφωνο περιέχει την πρόταση και αποδοχή των συμβαλλόμενων μερών ως προς τη μεταφορά με συγκεκριμένο πλοίο ή με πλοίο ορισμένο κατά γένος και προβλέπει τις υποχρεώσεις του εκναυλωτή και του ναυλωτή. (Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, ό.π, σ.9).

εκφόρτωση ή με την κατάσταση του πλοίου, όταν αυτό παραδίδεται στον πλοιοκτήτη, ή διαφορές σχετικές με επισταλίες.²⁰⁸

3.2.3. Διαφορές από συμβάσεις ναυλώσεως²⁰⁹

Ο μεταφορέας αναλαμβάνει, σύμφωνα με τη σύμβαση ναυλώσεως, να υλοποιήσει πολλαπλές ναυτικές αποστολές με ένα πλοίο ή περισσότερα, κατά τη διάρκεια του συμφωνηθέντος χρόνου, και κατ' αυτό τον τρόπο μπορεί να προκύψει μια διαφορά από μια σειρά ναυλοσυμφώνων.

3.2.4. Διαφορές από φορτωτικές

Η φορτωτική²¹⁰ είναι ένα μέσο απόδειξης της ύπαρξης της σύμβασης ναυλώσεως μεταξύ του μεταφορέα και του ιδιοκτήτη των αγαθών. Οι περισσότερες διαφορές που μπορεί να προκύψουν σχετικά με τη φορτωτική αφορούν σε ζημίες και καταστροφή των προϊόντων κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, ή καθυστερήσεις στην άφιξη, ή μη άφιξη των αγαθών, ή σε σφάλμα κατά την παράδοση των αγαθών.

3.2.5. Διαφορές από συμβάσεις πώλησης πλοίων

Στην περίπτωση της πώλησης πλοίων, οι διαφορές γεννώνται μετά τη μεταβίβαση της κυριότητας και αφορούν στην ύπαρξη νομικών ή πραγματικών ελαττωμάτων ή στην έλλειψη συμφωνημένων ιδιοτήτων.²¹¹ Συχνά χρησιμοποιούνται τυποποιημένες συμβάσεις για αυτού του είδους των πωλήσεων, όπως είναι η Νορβηγική Σύμβαση.²¹² Οι περισσότερες διαφορές σε αυτή την περίπτωση περιστρέφονται γύρω από την κατάσταση, στην οποία βρίσκεται το πλοίο, όταν αυτό παραδίδεται στον αγοραστή.

²⁰⁸ Αναμονή ή σταλίες (Laytime) είναι ο χρόνος κατά τον οποίο το πλοίο, στην κατάλληλη κατάσταση, πρέπει να περιμένει στον συμφωνημένο λιμένα και θέση για τη φόρτωση και τη στοιβασία των εμπορευμάτων. Για τον χρόνο αυτό δεν οφείλεται από τον ναυλωτή κανένα πρόσθετο αντάλλαγμα στον εκναυλωτή. Αντίθετα, σε περίπτωση υπεραναμονής ή επισταλιών (Demurrage Time, επιπλέον χρόνος για τη φόρτωση) ο εκναυλωτής δικαιούται πρόσθετη αποζημίωση, εφόσον υπάρχει σχετική συμφωνία ή συνηθίζεται (Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, ό.π, σ.8).

²⁰⁹ Η σύμβαση ναύλωσης έχει ως αντικείμενο την έναντι ανταλλάγματος: α) ολική ή μερική χρησιμοποίηση του πλοίου για θαλάσσια μεταφορά, β) τη μεταφορά πραγμάτων δια θαλάσσης και γ) τη μεταφορά επιβατών δια θαλάσσης. (Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, ό.π, σ.7).

²¹⁰ Η φορτωτική είναι ένα αξιόγραφο που εκδίδεται από τον πλοίαρχο μετά τη φόρτωση. Με τη φορτωτική βεβαιώνεται η παραλαβή ή και η φόρτωση ορισμένων εμπορευμάτων και συνιστά υπόσχεση για τη μεταφορά και παράδοσή τους σε ορισμένο τόπο, στον κατονομαζόμενο λήπτη ή στον νόμιμο κομιστή του εγγράφου. Η φορτωτική που έχει εκδοθεί νόμιμα αποτελεί απόδειξη μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων για το φορτίο και ανάμεσα σε αυτούς και τους ασφαλιστές. (Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, ό.π, σ.10).

²¹¹ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σ.279.

²¹² To Norwegian Saleform [Norwegian Shipbrokers' Association's Memorandum of Agreement for sale and purchase of ships (Μνημόνιο Συμφωνίας της Νορβηγικής Ενώσεως Πλοιοκτητών για την πώληση και αγορά πλοίων)] είναι διεθνώς ο πλέον προτιμώμενος συμβατικός τύπος για αγοραπωλησίες πλοίων, ο οποίος υιοθετήθηκε και από τη BIMCO. Η επίλυση κάθε διένεξης, η οποία αναφύεται από τη σύμβαση, επιχειρείται μέσω διαιτησίας (Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σ. 280).

3.2.6. Διαφορές από συμβάσεις ναυπήγησης

Οι διαφορές που ανακύπτουν αφορούν στο κατά πόσο η κατάσταση του πλοίου κατά την ολοκλήρωση της κατασκευής του ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές, οι οποίες είχαν εξ' αρχής συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

3.2.7. Διαφορές από συμβάσεις θαλάσσιας ασφάλισης

Μερικές διαφορές σχετίζονται με τις ασφαλίσεις, ειδικά σε περίπτωση αντικατάστασης των αρχικών δικαιούχων, σύμφωνα με την αρχή της υποκατάστασης.²¹³

3.2.8. Διαφορές από συμβάσεις ρυμουλκήσεως

Οι συμβάσεις ρυμουλκήσεως, αν και αποτελούν ικανή μερίδα της ναυτιλιακής συμβατικής δραστηριότητας, εντούτοις δεν διακρίνονται από συντονισμένη διαιτητική πρακτική, όπως συμβαίνει με τις όμορες συμβάσεις επιθαλάσσιας αρωγής. Επιχειρώντας μία πρόχειρη διάκριση, ανάμεσα σε συμβάσεις ρυμουλκήσεως ανοιχτής θαλάσσης και συμβάσεις ρυμουλκήσεως σε λιμένες, οι περιπτώσεις διαιτητικής ρυθμίσεως είναι πυκνότερες στη δεύτερη κατηγορία.²¹⁴

3.2.9. Διαφορές από ναυτικά ατυχήματα

Όταν λαμβάνουν χώρα ναυτικά ατυχήματα, κυρίως στο εξωτερικό, όπου δραστηριοποιείται ο κυριότερος όγκος της ελληνικής ναυτιλίας, εμπλέκονται συνήθως συμφέροντα προσώπων και κρατών διαφόρων εθνικοτήτων. Η επίλυση των διαφορών αυτών γίνεται κυρίως με διαιτησία.²¹⁵

3.2.10. Διαφορές από συγκρούσεις πλοίων

Η πλειονότητα των διαφορών από συγκρούσεις πλοίων επιλύεται με προσφυγή στα δικαστήρια, παρά στη διαιτησία. Ο κύριος όγκος των διαφορών που κατευθύνονται προς τη διαιτησία, πηγάζει από συγκρούσεις στις οποίες εμπλέκονται και πλοία κρατικών ναυτιλιακών οργανισμών, οι οποίοι δεν επιθυμούν την υπαγωγή τους σε δικαστήρια αλλοδαπής δικαιοδοσίας και τη δημοσιότητα της υποθέσεως. Η διαιτησία γίνεται συνήθως στο Λονδίνο και ο διαιτητής είναι δικηγόρος, ειδικευμένος στο ναυτικό δίκαιο.²¹⁶

²¹³ Dawood Ahmed, *Arbitration in Maritime Disputes*, Journal of Shipping and Engineering 6 (April 2016): 207. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.researchgate.net/publication/308300711_Arbitration_in_Maritime_Disputes (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²¹⁴ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π. σ.296.

²¹⁵ Λυκούδης Παναγιώτης, *Στοιχεία Ναυτικού Δικαίου* (Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου, 2014), σ. 94.

²¹⁶ Τσαβδαρίδης, ό.π, σσ.296-297.

Δύο είναι τα θεμελιώδη ζητήματα που απασχολούν σε κάθε περίπτωση σύγκρουσης πλοίων: η ευθύνη και η αποζημίωση. Εξαιτίας όμως της φύσης της σύγκρουσης πλοίων, δεν μπορεί κανείς να φανταστεί σε αυτές τις περιπτώσεις την ύπαρξη προϋπαρχόντων συμβάσεων μεταξύ των μερών, που να τους υποχρεώνουν να επιλύσουν τη διαφορά μέσω διαιτησίας. Ως εκ τούτου, η διευθέτηση αυτών των διαφορών επιτυγχάνεται με την προσφυγή στα αρμόδια δικαστήρια.²¹⁷

3.2.11. Διαφορές από επιθαλάσσια αρωγή

Τα πιο συχνά ναυτικά ατυχήματα που απαιτούν τη συνδρομή της επιθαλάσσιας αρωγής είναι οι προσαράξεις. Τα μεγαλύτερα όμως προβλήματα δημιουργούνται, όταν ο κίνδυνος που διατρέχει το ίδιο το πλοίο συνοδεύεται και από κίνδυνο ρυπάνσεως εξαιτίας του μεταφερόμενου φορτίου, όπως λ.χ. συμβαίνει με το πετρέλαιο.²¹⁸

Η επιθαλάσσια αρωγή²¹⁹ πραγματοποιείται μέσω ειδικών τυποποιημένων συμβάσεων, στις οποίες η υπογραφή του πλοιάρχου σημαίνει αναγνώριση της ευθύνης του, ως προς την πληρωμή της συμφωνημένης αμοιβής του διασώστη («σώστρα»), χωρίς όμως (μερικές φορές) να εξειδικεύεται το ύψος αυτής της αμοιβής. Ο προσδιορισμός της αμοιβής του διασώστη συχνά καθορίζεται με διαιτησία, η διενέργεια της οποίας ακολουθεί καθορισμένους κανόνες και συχνά προβλέπεται στην τυποποιημένη σύμβαση, με προτιμώτερο τύπο αυτόν της Loyd's Standard Form of Salvage Agreement ("LOF").

Ενίοτε, ο πλοιοκτήτης μπορεί να επιθυμεί να προσδιορίσει μια συγκεκριμένη ευθύνη του, που προκύπτει από συγκεκριμένο ατύχημα και οι διαφορές ανακύπτουν από την εξακρίβωση αυτής της ευθύνης. Επίσης, ενδέχεται να προκύψουν κάποιες διαφορές από την εξακρίβωση του είδους της επελθούσας ζημίας.²²⁰

3.2.12. Διαφορές από συναφή ναυτιλιακά ζητήματα

Διαφορές μπορούν επίσης να προκύψουν από άλλα ναυτιλιακά ζητήματα, όπως αγωγές κατά των προμηθευτών του πλοίου, ή διαφορές με λιμενικές αρχές.²²¹

3.3. Ρήτρες διαιτησίας, διαμεσολάβησης και συνδυασμού αυτών

Επειδή, οι διεθνείς μεταφορές εμπορευμάτων πραγματοποιούνται κυρίως διά θαλάσσης, οι ναυτιλιακές συμβάσεις έχουν σημαντική θέση στις διεθνείς επιχειρηματικές

²¹⁷ Dawood Ahmed, ό.π, σ. 207.

²¹⁸ Τσαβδαρίδης, ό.π, σ. 243.

²¹⁹ Η επιθαλάσσια αρωγή συνίσταται στην παροχή βοήθειας επί παντός είδους κινδύνου που μπορεί να διατρέξει ένα πλοίο με κύριο σκοπό τη διάσωση των ανθρώπων, του πλοίου ή του φορτίου και του ναύλου που είχε καταβληθεί ή συμφωνηθεί. (Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, ό.π, σ.15)

²²⁰ Dawood Ahmed, ό.π, σσ. 207-208.

²²¹ Ο.π, σ. 207.

συναλλαγές.²²² Κατά τη σύνταξη μιας ναυτιλιακής σύμβασης, όλα τα συμβαλλόμενα μέρη επικεντρώνονται στην επιτυχία του νέου εγχειρήματος. Ωστόσο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι πιθανές μελλοντικές διαφορές. Δεν αρκεί να εξειδικεύεται μόνο το αρμόδιο δικαστήριο, αλλά πρέπει να εισάγεται και μία ρήτρα, η οποία να προβλέπει, προτού φτάσει το ζήτημα στο δικαστήριο, τη διαμεσολάβηση, και αν η διαμεσολάβηση αποτύχει, τη διαιτησία (med-than-arb). Σε διεθνές επίπεδο, οι ρήτρες «μόνο» διαμεσολάβησης ή διαιτησίας είναι πολύ γνωστές, αλλά οι «πολυεπίπεδες/υβριδικές» ρήτρες είναι περισσότερο διαδεδομένες.²²³

3.3.1. Ρήτρες διαιτησίας

3.3.1.1. Οι διαιτητικές ρήτρες στα ναυλοσύμφωνα

Για την εξώδικη επίλυση της διαφοράς διαιτητικώς απαιτείται συμφωνία των συμβαλλομένων μερών. Η συμφωνία συνήθως περιέχεται ως έντυπος σταθερός όρος (ρήτρα) στα ναυλοσύμφωνα. Ως παραδείγματα ρητρών διαιτησίας αναφέρονται ενδεικτικά οι εξής: General Voyage C/P cl. 19, Ferticon cl. 17, Cementvoy cl. 41, Barecon “89” Cl 26, Sovcovround cl. 48, Nipponore cl. 27, Tankervoy 87 cl. 34, Balttime 39 cl. 23, Norgain 73 cl. 115, LoF cl.I.²²⁴ Όταν σε ένα ναυλοσύμφωνο έχει εισαχθεί μια διαιτητική ρήτρα, ένα αποτελεσματικό και ομοιόμορφο κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο βασίζεται σε αρχές που έχουν αναγνωρίσει τα εθνικά νομικά συστήματα, εξασφαλίζει μία γρήγορη και αποτελεσματική επίλυση των θεμάτων που θα προκύψουν μεταξύ ναυλωτή και εκναυλωτή.²²⁵

3.3.1.2. Ταξινόμηση διαιτητικών ρητρών

Οι διαιτητικές ρήτρες που χρησιμοποιούνται στα ναυλοσύμφωνα ταξινομούνται με βάση τρεις παραμέτρους, που είναι οι εξής:

α) Η συχνότητα επιλογής της διαιτησίας έναντι των πολιτειακών δικαστηρίων

Η συντριπτική πλειονότητα των ναυλοσυμφώνων εκφράζει σαφή προτίμηση στη διαιτησία, σε αναφορά με την επίλυση των αναφερόμενων διαφορών,

²²² International Trade Center (ITC), *Settling Business Disputes...*, ό.π, σ. 7.

²²³ Matteucci Giovanni, *International commercial mediation 2019 challenges and opportunities*, (2019), σ. 2. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.academia.edu/38868145/International_commercial_mediation_2019_challenges_and_opportunities

(τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²²⁴ Βρανίκου Μαρία, Δεμέστιχας Ευάγγελος, *Δίκαιο, Εκπαιδευτικό Υλικό Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού*, β' έκδ, (Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου, 2017), σ. 182.

²²⁵ Κατράνα Στέλλα, *Ναυτική Διαιτησία*. (Διπλωματική Εργασία) Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, 2011, σ. 39.

η οποία δηλώνεται στις ρήτρες που περιέχει κάθε ναυλοσύμφωνο. Διακρίνουμε τα ναυλοσύμφωνα σε εκείνα που περιέχουν τις εξής ρήτρες: α) ρήτρα δικαιοδοσίας για κάποιο πολιτικό δικαστήριο, β) ρήτρα με την οποία η διαιτησία καθίσταται η μοναδική επιλογή, γ) μικτή ρήτρα και δ) σε εκείνα που δεν περιέχουν καμία ρήτρα, οπότε τα μέρη κατά τις διαπραγματεύσεις ορίζουν τη συμβατική τους επιλογή σε κενό χώρο, ο οποίος υπάρχει γι' αυτό το λόγο.²²⁶ Επίσης, εφόσον οι διατάξεις περί διαιτησίας έχουν ενδοτικό χαρακτήρα, είναι δυνατό να μην συμφωνηθεί η εξώδικη επίλυση των διαφορών ή να ορισθεί ύψος ποσού, πέραν του οποίου η διαφορά θα υπάγεται στα δικαστήρια.²²⁷

β) Ο τόπος της διαιτησίας

Υπάρχει μια παράδοση στη ναυτιλιακή κοινότητα να επιλύει τις περισσότερες διαφορές στο Λονδίνο μέσω του London Maritime Arbitration Association ή στη Νέα Υόρκη μέσω της Society of Maritime Arbitrators. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα έμπειρα κέντρα διαιτησίας, όπως στην Ιαπωνία, στη Ρωσία (Μόσχα), στην Πολωνία και στη Γαλλία (Παρίσι).²²⁸

Οι ρήτρες που περιέχονται στα ναυλοσύμφωνα και αφορούν στο *locus arbitri* (τόπος διαιτησίας) μπορεί να προβλέπουν: α) την παραπομπή μόνο σε ένα τόπο ή β) το δικαίωμα επιλογής ανάμεσα σε περισσότερους τόπους, ορίζοντας διαζευκτικά τον τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας, δίνοντας στα μέρη τη δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε διάφορα προσφερόμενα μέρη. Επίσης, αρκετά ναυλοσύμφωνα αφήνουν τον προσδιορισμό του *locus arbitri* στα ίδια τα μέρη, είτε παραπέμποντας στον τόπο που εκείνα θα επιλέξουν, είτε αποφεύγοντας κάθε αναφορά στον τελευταίο.²²⁹

γ) Ο τρόπος συγκρότησης του διαιτητικού δικαστηρίου

Οι ρυθμίσεις που αφορούν στη συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου έχουν πολύ μεγάλη σημασία, καθώς η δυνατότητα των ενδιαφερομένων να επιλέξουν εκείνοι τους διαιτητές, αποτελεί ένα από τα πιο ουσιώδη κίνητρα για την προσφυγή στη διαιτησία. Τα θέματα, τα οποία σπεύδουν να ρυθμίσουν οι αρμόδιες ρήτρες των ναυλοσυμφώνων αφορούν: α) στον αριθμό των διαιτητών και στα πρόσωπα, τα οποία τους επιλέγουν, β) στα ιδιαίτερα προσόντα/ιδιότητες που πρέπει να έχουν οι διαιτητές και γ) στις χρονικές προθεσμίες, μέσα στις οποίες πρέπει να γίνει η επιλογή τους.²³⁰

²²⁶ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π., σσ. 105-108 και Κατράνα Στέλλα, ό.π., σσ. 39-41.

²²⁷ Βρανίκου Μαρία, Δεμέστιχας Ευάγγελος, ό.π., σ. 182.

²²⁸ International Trade Center (ITC), *Settling Business Disputes...*, ό.π., σ. 7.

²²⁹ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π., σσ. 108-110 και Κατράνα Στέλλα, ό.π., σσ. 41-42.

²³⁰ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π., σ. 112 και Κατράνα Στέλλα, ό.π., σσ. 40, 43.

3.3.1.3. Εννοιολογικό εύρος διαιτητικών ρητρών

Ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται μία διαιτητική ρήτρα ασκεί μεγάλη επιρροή στην έκταση της δικαιοδοσίας που θα έχει το διαιτητικό δικαστήριο. Το ευρύτερο σχήμα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι το «all disputes», χωρίς κανέναν άλλο προσδιοριστικό περιορισμό. Οι διαιτητές εδώ μπορούν να επιληφθούν κάθε διαφοράς που αφορά στα δικαιώματα των μερών, τα οποία απορρέουν από το ιδιωτικό δίκαιο. Η μορφή με την οποία παρουσιάζεται στα ναυλοσύμφωνα είναι «any dispute between owner and charterer», ή «any dispute arising out of this charter/contract». Πρόκειται για λέξεις που ερμηνεύονται με ευρύτητα από τα αγγλικά και τα αμερικανικά δικαστήρια, καλύπτοντας όλες τις πιθανές διαφορές, με εξαίρεση εκείνες που αφορούν στην ύπαρξη ή ανυπαρξία της σχέσης.²³¹

3.3.1.4. Χρονικό πλαίσιο για την έναρξη της διαιτησίας

Στις διαιτητικές ρήτρες των ναυλοσυμφώνων τίθενται χρονικά όρια για τις ενέργειες των συμβαλλομένων που στοχεύουν στην έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας. Τα όρια αυτά εκτείνονται από 30 ημέρες έως και 2 χρόνια.²³²

3.3.1.5. Εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο

Παρά τις σύγχρονες εξελίξεις στο χώρο της επιλογής του ουσιαστικού δικαίου εκ μέρους των διαιτητών και τη δυνατότητά τους να εφαρμόζουν όποιο δίκαιο θεωρούν καταλληλότερο, παρακάμπτοντας τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, οι περισσότερες διαιτητικές ρήτρες των ναυλοσυμφώνων προκρίνουν την επιλογή του εκάστοτε εθνικού δικαίου. Η συντριπτική πλειοψηφία των ναυλοσυμφώνων που επιλέγει ως δίκαιο το *lex loci arbitri* (δίκαιο του τόπου διαιτησίας), προκρίνει ως επιλογή τόπου διαιτησίας το Λονδίνο.²³³

3.3.1.6. Εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να διασφαλιστεί κατά τη σύνταξη μιας συμφωνίας για διαιτησία είναι η δυνατότητα εκτέλεσής της, εκεί όπου ο εναγόμενος έχει περιουσιακά στοιχεία. Οι διαιτητικές ρήτρες των ναυλοσυμφώνων, οι οποίες ρυθμίζουν την κήρυξη της εκτελεστότητας της διαιτητικής απόφασης, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη, τόσο τις επιταγές της *lex fori executionis* (δίκαιο του δικάζοντος δικαστή που

²³¹ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σσ. 123, 130-132 και Κατράνα Στέλλα, ό.π, σ. 46.

²³² Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σ. 137 και Κατράνα Στέλλα, ό.π, σ. 47.

²³³ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σ. 144 και Κατράνα Στέλλα, ό.π, σ. 48.

αφορά στην εκτέλεση των αποφάσεων), όσο και του δικαίου της χώρας, όπου λαμβάνει χώρα η διαιτησία.²³⁴

3.3.1.7. Οι διαιτητικές ρήτρες στις φορτωτικές (ρήτρες ενσωμάτωσης)

Γενικά, στις διαφορές από φορτωτικές δεν επιλέγεται η διαιτησία, γεγονός που επιβεβαιώνεται από σχετική έκθεση της UNCITRAL. Μία συμφωνία για διαιτησία περιλαμβάνεται στο ναυλοσύμφωνο, ακόμα κι αν αφορά στη φορτωτική. Επομένως, ακόμα κι αν επιλεγεί η διαιτησία ως μέθοδος επίλυσης των διαφορών, η διαιτητική ρήτρα δεν περιλαμβάνεται ποτέ ευθέως στην φορτωτική, αλλά ενσωματώνεται σε εκείνη του ναυλοσυμφώνου, υπό το οποίο εκδίδεται. Η λειτουργία της ρήτρας ενσωμάτωσης στηρίζεται στη μέθοδο της παραπομπής. Το περιεχόμενό της δεν αναπτύσσεται στην φορτωτική, αλλά γίνεται αναφορά αυτής και παραπομπή στις ρυθμίσεις που έχουν ήδη αναπτυχθεί εκτενώς στο ναυλοσύμφωνο.

Μια βασική λειτουργία της φορτωτικής είναι η ιδιότητά της ως τίτλου ιδιοκτησίας των μεταφερομένων εμπορευμάτων. Η ευχερής και ταχεία μεταβίβαση της φορτωτικής σημαίνει ταχεία μεταβίβαση και του φορτίου, στην οποία συντελεί το σύντομο περιεχόμενό της. Αυτό είναι και το πλεονέκτημα που της προσφέρει μια ρήτρα ενσωμάτωσης. Με τον τρόπο αυτό, όλο και λιγότεροι όροι εμφανίζονται στο σώμα της φορτωτικής, επιταχύνοντας τη διαδικασία που απαιτείται για να τεθεί σε κυκλοφορία. Το πλεονέκτημα όμως αυτό συνοδεύεται και από ένα μειονέκτημα, το οποίο μπορεί να πλήξει την ευχερή κυκλοφορία της. Η παραπομπή μέσω της ρήτρας ενσωμάτωσης σε όρους τρίτου εγγράφου, π.χ. του ναυλοσυμφώνου, επιφέρει περιπλοκή²³⁵ στη νομική θέση των συμβαλλομένων. Εκτός αυτού, η πρόσθετη δυσχέρεια της διακρίβωσης ενός όρου που περιέχεται σε έγγραφο ξένο προς τη συγκεκριμένη συναλλακτική σχέση, αλλοιώνει μερικά και τον ίδιο το χαρακτήρα της φορτωτικής ως αξιογράφου.²³⁶

²³⁴ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, 152 και Κατράνα Στέλλα, ό.π, σ. 49.

²³⁵ Η νομική περιπλοκή εμφανίζεται με δύο μορφές: i) στις περιπτώσεις που η φορτωτική χρησιμοποιείται ως μέσο για την παροχή πίστωσης για χρηματοδότηση της εμπορικής δραστηριότητας του συναλλασσόμενου, η τράπεζα είναι δυνατόν να αρνηθεί την χρηματοδότηση αν δεν έχει πλήρη εικόνα για τους όρους της, οι οποίοι μπορεί να διακυβεύουν την ομαλή αποπληρωμή του χρέους και ii) όταν τίθεται η ρήτρα “documents against paper” στο συμβόλαιο πώλησης του φορτίου, όπου τα εμπορεύματα στέλνονται στον τόπο προορισμού και η πληρωμή πραγματοποιείται με την εμφάνιση των φορτωτικών εγγράφων. Η φορτωτική εδώ αποτελεί έγγραφο ιδιοκτησίας που επιτρέπει στον κάτοχο του φορτίου να αποδείξει τη νόμιμη κατοχή του. Επομένως, οι όροι της φορτωτικής θα πρέπει να εναρμονίζονται πλήρως με τους όρους του συμβολαίου πώλησης. Η παραπομπή λοιπόν μέσω μιας ρήτρας ενσωμάτωσης στους όρους ενός ναυλοσυμφώνου, μπορεί να επιφέρει δυσκολίες στην εν λόγω εναρμόνιση. (Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σ. 163 και Κατράνα Στέλλα, ό.π, σ. 55).

²³⁶ Τσαβδαρίδης Αντώνιος, ό.π, σσ. 156, 161-163 και Κατράνα Στέλλα, ό.π, σσ. 50-51, 54-55.

3.3.2. Ρήτρες Διαμεσολάβησης

Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να εφαρμοστεί η διαμεσολάβηση, ως διαδικασία επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών είναι δύο: Ο ευκολότερος τρόπος για να εφαρμοστεί η διαμεσολάβηση είναι κατόπιν συμφωνίας των μερών, ακόμα και χωρίς αυτή να έχει προβλεφθεί σε συμβάσεις. Ο άλλος τρόπος είναι με την προσθήκη ρητρών διαμεσολάβησης στις συμβάσεις, με τις οποίες τα μέρη ενθαρρύνονται να δοκιμάσουν τη διαμεσολάβηση, καθώς η παράλειψη ενός μέρους να το κάνει, μπορεί να του στερήσει τα δικαστικά έξοδα, τα οποία διαφορετικά θα του επιδικάζονταν βάσει της σύμβασης.²³⁷

Σύμφωνα με το Ν. 4640/2019 (άρθρο 2, παρ. 7), «ως ρήτρα διαμεσολάβησης, νοείται έγγραφη συμφωνία των μερών για προσφυγή στη διαμεσολάβηση, που αφορά μελλοντικές διαφορές και αναφέρεται σε συγκεκριμένη έννομη σχέση, από την οποία θα προέλθουν οι διαφορές, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέρη έχουν την εξουσία διαθέσεως του αντικειμένου των διαφορών, σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου».²³⁸

Ενώ η διαμεσολάβηση παλαιότερα πάλευε για αποδοχή στη ναυτιλιακή βιομηχανία, ειδικά με δεδομένη την ιστορική χρήση της διαιτησίας, φαίνεται ότι, η ναυτιλία πλέον αρχίζει να αναγνωρίζει τη διαμεσολάβηση ως ένα βιώσιμο μέσο επίλυσης διαφορών. Ρήτρες διαμεσολάβησης εμφανίζονται σήμερα όλο και περισσότερο στις εμπορικές ναυτιλιακές συμβάσεις, όπως ναυλοσύμφωνα, ασφαλιστήρια συμβόλαια, LOF 2000 ακόμα και στη νέα τυπική σύμβαση επισκευής πλοίων BIMCO Standard Ship Repair Contract.²³⁹ Η Εταιρεία Ναυτιλιακών Διαιτητών (Society of Maritime Arbitrators) προβλέπει ρήτρες διαμεσολάβησης.²⁴⁰ Τυποποιημένες ρήτρες διαμεσολάβησης έχουν ενσωματωθεί σε ευρέως χρησιμοποιούμενες συμφωνίες (BIMCO Standard Law and Arbitration Clause και LMAA Mediation Terms). Η εταιρία Cargill, διαχειριστής του μεγαλύτερου ναυλωμένου στόλου ξηρού φορτίου χύδην στον κόσμο, έχει επίσης ενσωματώσει τη διαμεσολάβηση σε ναυλοσύμφωνα της.²⁴¹

Το Αγγλικό Ανώτατο Δικαστήριο μάλιστα έκρινε ότι, οι ρήτρες διαμεσολάβησης είναι εκτελεστές και προχώρησε ακόμα περισσότερο κρίνοντας ότι μια «ρήτρα φιλικής συζήτησης» μπορεί επίσης να είναι εκτελεστή.²⁴²

²³⁷ Elden Rodney & Ziebarth Irene, *Does mediation have a place in international maritime disputes?*, Maritime Law Center (n.d.), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.maritimelawcenter.com/html/mediation.html> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²³⁸ Ν. 4640/2019 (ΦΕΚ Α' 190/30 Νοεμβρίου 2019).

²³⁹ Bowmans, *Mediation In Shipping. Mediation to Resolve Shipping Disputes* (13-11-2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.bowmanslaw.com/insights/shipping-aviation-and-logistics/mediation-in-shipping/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁴⁰ Elden Rodney & Ziebarth Irene, ό.π.

²⁴¹ Menon Sundaresh, ό.π.

²⁴² Jacobs Lana, ό.π.

Οι ρήτρες διαμεσολάβησης συχνά εμφανίζονται σε ναυτιλιακές συμβάσεις συνδυαστικά με ρήτρες διαιτησίας, συνιστώντας ρήτρες «Med-Arb» ή «Arb-Med», στις οποίες θα αναφερθούμε στην επόμενη παράγραφο.²⁴³

3.3.3. Συνδυαστικές ρήτρες

Εκτός από την πρόβλεψή τους σε επίσημα νομικά κείμενα (όπως αυτά προαναφέρθηκαν στην παρ. 2.2.), οι μικτές μέθοδοι που συνδυασμού διαιτησίας – διαμεσολάβησης μπορούν επίσης να βρεθούν σε συμβατικές ρήτρες μεταξύ των μερών, ως συμφωνημένοι τρόποι επίλυσης της διαφοράς, στο πλαίσιο των αρχικών συμβατικών συμφωνιών. Αυτές οι ρήτρες πολλαπλής λειτουργίας μερικές φορές αναφέρονται ως «βαθμιαίες» (step) ή «κλιμακωτές» (escalation) ρήτρες επίλυσης διαφορών.²⁴⁴

Οι συνδυαστικές ρήτρες Med-Arb ή Arb-Med, άλλως πολυεπίπεδες ή/και «υβριδικές» ρήτρες έχουν σχεδιαστεί για χρήση στις εμπορικές συμφωνίες, είτε πρόκειται για διμερή σύμβαση είτε για περίπλοκη πολυμερή συμφωνία.²⁴⁵

Τέτοιες ρήτρες προβλέπονται ενδεικτικά από:

α) Τον πρακτικό οδηγό της Καλιφόρνιας για την εναλλακτική επίλυση διαφορών, ο οποίος προβλέπει τη ρήτρα Med-Arb: « Όλες οι διαφορές που δεν επιλύονται με τη διαμεσολάβηση θα υπάγονται προς επίλυση στη διαιτησία, η οποία θα διενεργείται από [τον X φορέα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών], σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες του. Ο διαμεσολαβητής θα ενεργεί ως διαιτητής, εκτός εάν τα μέρη αποφασίσουν να επιλέξουν ένα διαφορετικό πρόσωπο ως διαιτητή».

β) Το Διεθνές Κέντρο Διαιτησίας και Διαμεσολάβησης της Σιγκαπούρης (SIAC-SIMC), το οποίο χρησιμοποιεί την τυποποιημένη ρήτρα Arb-Med-Arb. Σε αυτή ορίζεται ότι, τα μέρη τα οποία επιθυμούν να κάνουν χρήση των πλεονεκτημάτων (να εκμεταλλευτούν) αυτό τον κλιμακωτό μηχανισμό επίλυσης διαφορών, όπως εισάγεται από το κέντρο αυτό, θα πρέπει να σκεφτούν να ενσωματώσουν τη ρήτρα Arb-Med-Arb στις συμβάσεις τους.²⁴⁶

γ) Τα τυπικά έγγραφα της BIMCO.²⁴⁷

²⁴³ Cotsaki Catherine, ό.π, σ. 34.

²⁴⁴ Nedic Blazo, ό.π, σ.12.

²⁴⁵ Kartsivadze Liana, *Jurisdiction of arbitral tribunal on the grounds of multi-tiered dispute resolution clause* (Thesis), Central European University, 2010, σ. 2. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.etd.ceu.hu/2010/kartsivadze_liana.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁴⁶ Nedic Blazo, ό.π, σ.12.

²⁴⁷ Jacobs Lana, ό.π.

3.4. Εφαρμογή Διαιτησίας σε ναυτιλιακές διαφορές

3.4.1. Γενικά

Η ναυτική διαιτησία είναι ένας κλάδος της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας γενικά, καθώς σχετίζεται με τη διαδικασία του διεθνούς εμπορίου, που αφορά στη μεταφορά χρημάτων, αγαθών και υπηρεσιών δια μέσου των συνόρων πολλών χωρών, ανεξάρτητα αν αυτή η σχέση ιδρύεται μεταξύ ιδιωτών ή μεταξύ αυτών και ενός από τους δημόσιους φορείς.

Η ναυτική διαιτησία, γνωστή από την εποχή των Ρωμαίων, κέρδισε σε δημοφιλία στην σημερινή εποχή, ως αποτέλεσμα της ραγδαίας αύξησης του διεθνούς εμπορίου μεταξύ διαφόρων χωρών, μετά τη διαπίστωση ότι η ναυτιλία είναι ο καλύτερος τρόπος μεταξύ των διαφόρων μέσων μεταφοράς, λόγω του χαμηλού κόστους και των τεράστιων ποσοτήτων εμπορευμάτων που μεταφέρονται μέσω αυτής.

Με τη ναυτική διαιτησία μπορούν να διευθετηθούν όλες οι ναυτιλιακές διαφορές, οι οποίες ανακύπτουν από διεθνείς ιδιωτικές ναυτιλιακές σχέσεις, συμβατικές ή μη συμβατικές. Οι ναυτιλιακές διαφορές που υποβάλλονται σε διαιτησία είναι πολλές και ποικίλες, κάποιες εκ των οποίων προέρχονται από τη σύμβαση μεταξύ των εμπλεκομένων μερών και κάποιες από ναυτικά ατυχήματα. Διαφορές από σύμβαση μπορούν να ανακύψουν ενδεικτικά από την ναυπήγηση, επισκευή, πώληση ή μίσθωση πλοίου, τις ασφαλιστικές συμβάσεις, τις συμβάσεις μεταφοράς αγαθών και προσώπων, τις συμβάσεις πωλήσεων, καθώς και από όλο το εύρος των ναυτιλιακών συμβάσεων. Διαφορές από ατυχήματα μπορούν να προκύψουν από σύγκρουση πλοίων, επιθαλάσσια αρωγή και διάσωση, καθώς και από τη διευθέτηση της κοινής αβαρίας.²⁴⁸

3.4.2. Παράδειγμα εφαρμογής διαιτησίας

Η «διαιτησία του Solitaire» ήταν, τουλάχιστον για την εποχή της, η μεγαλύτερη ναυτική διαιτησία που είχε διεξαχθεί ποτέ στο Λονδίνο. Διήρκησε σχεδόν μια δεκαετία. Η διαφορά προέκυψε όταν η Allseas, μια μεγάλη υπεράκτια εταιρία τοποθέτησης αγωγών και υποθαλάσσιων κατασκευών, τερμάτισε μονομερώς μία σύμβαση ναυπήγησης ύψους 230 εκατομμυρίων δολαρίων, δύο χρόνια μετά την ανάθεση της σύμβασης στην εταιρία SembCorp το 1993. Η σύμβαση αφορούσε στη μετατροπή του «Solitaire», ιδιοκτησίας της Allseas, από πλοίο μεταφοράς χύδην φορτίου, σε πλοίο τοποθέτησης αγωγών. Η Allseas ισχυρίστηκε ότι, η SembCorp δεν είχε σημειώσει επαρκή πρόοδο στην εκτέλεση

²⁴⁸ Dawood Ahmed, ό.π, σσ. 206, 210.

των προβλεπόμενων από τη σύμβαση εργασιών, ενώ η SembCorp αντέτεινε ότι, ο τερματισμός της ναυπηγικής σύμβασης εκ μέρους της Allseas ήταν παράνομη. Οι διαιτητές διορίστηκαν τον Οκτώβριο του 1996 και οι ακροάσεις διαιτησίας ξεκίνησαν στο Λονδίνο τον Ιανουάριο του 1997. Μέχρι την ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου της διαιτησίας το 2002, χρόνο κατά τον οποίο ο ένας διαιτητής παραιτήθηκε και ο άλλος απεβίωσε, εκδόθηκαν εννέα αποφάσεις σχετικά με την απόδοση ευθυνών, μετά από τέσσερις μεγάλες ακροάσεις, πέντε μικρές ακροάσεις και τέσσερις προσφυγές σε αγγλικό εμπορικό δικαστήριο. Πλήθος δικηγόρων και εμπειρογνομόνων ενεπλάκησαν στην υπόθεση. Συνολικά δύο εκατομμύρια έγγραφα και 24.000 σχέδια αξιολογήθηκαν, ενώ τα αντιμαχόμενα μέρη δαπάνησαν σε νομικά έξοδα ποσά που ανήλθαν σε δεκάδες εκατομμύρια λίρες. Τον Ιούλιο του 2004, ενώ η διαιτητική διαδικασία προχωρούσε με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς, με περαιτέρω προσφυγές στο αγγλικό εμπορικό δικαστήριο, οι ασφαλιστικές εταιρίες απέσυραν την κάλυψη για τα νομικά έξοδα. Μέχρι τότε, τα νομικά έξοδα ανέρχονταν σε περίπου 50 εκατομμύρια λίρες για κάθε αντιμαχόμενο μέρος, ποσό λίγο μικρότερο από το αντικείμενο της διαφοράς, δηλαδή την απαίτηση της SembCorp, η οποία έφθανε τα 56,3 εκατομμύρια λίρες. Οι απαιτήσεις της SembCorp εξετάστηκαν σε έναν ακόμα γύρο ακροάσεων το 2005. Το 2006, μια δεκαετία μετά την έναρξη της διαιτησίας, τα αντιμαχόμενα μέρη κατέληξαν επιτέλους σε μια πλήρη και τελική διευθέτηση όλων των διαφορών τους, έχοντας ωστόσο δαπανήσει τεράστια ποσά.²⁴⁹

3.5. Εφαρμογή Διαμεσολάβησης σε ναυτιλιακές διαφορές

3.5.1. Γενικά

Στις ναυτιλιακές δραστηριότητες δεν φαίνεται να υπάρχει κάτι εγγενές, το οποίο να αποκλείει τη διαμεσολάβηση ως τρόπο επίλυσης διαφορών.²⁵⁰ Άλλωστε, με διαμεσολάβηση επιλύονται κατ' εξοχήν εμπορικές και επιχειρηματικές διαφορές, με αποτέλεσμα την επωφελή για αμφότερα τα μέρη διατήρηση της μεταξύ τους συνεργασίας ή τουλάχιστον τη μη οριστική ρήξη των επαγγελματικών τους σχέσεων.²⁵¹

Υπηρεσίες διαμεσολάβησης παρέχονται σε πολλούς διαφορετικούς τομείς της ναυτιλίας και του ναυτιλιακού δικαίου, που περιλαμβάνουν: αξιώσεις φορτίου, διαφορές από συμβάσεις ναυλώσεως, ζητήματα ασφάλισης και P&I, ναυπήγηση, πώληση και αγορά πλοίου, προσωπικό τραυματισμό, επαγγελματική αμέλεια, διάσωση και

²⁴⁹ Menon Sundaresh, ό.π.

²⁵⁰ Elden Rodney & Ziebarth Irene, ό.π.

²⁵¹ Μακρίδου Καλλιόπη, *Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος ...* εζίσου, ό.π, σ. 53.

επιθαλάσσια αρωγή, καθώς και εμπορική απάτη. Αυτά σχετίζονται κυρίως με διεθνείς διαφορές που εκτείνονται σε όλο τον κόσμο. Τα συμβαλλόμενα μέρη που συμμετέχουν στη διαμεσολάβηση μπορεί να είναι ασφαλιστές, P&I Clubs, πλοιοκτήτες, ναυλωτές, μέρη που έχουν συμφέροντα στο φορτίο, νηογνώμονες, τράπεζες, ναυπηγοί και άλλοι.²⁵²

Όσον αφορά στο διαμεσολαβητή, ο οποίος θα αναλάβει την επίλυση μίας ναυτιλιακής διαφοράς, δεν είναι απαραίτητο να είναι εξειδικευμένος στο συγκεκριμένο πεδίο της διαφοράς (π.χ. στα συμβόλαια ναυπήγησης ή επισκευής πλοίου). Ωστόσο, μια εργασιακή εμπειρία είναι προτιμητέα, ώστε να επιτρέψει στον διαμεσολαβητή να αντιληφθεί πώς ανέκυψε η διαφορά.²⁵³ Πέραν αυτού, όσον αφορά στη διεθνή ναυτική διαμεσολάβηση, εμπλέκονται νομοθεσίες διαφορετικών χωρών και πολύ συχνά διαφορετικές κουλτούρες έρχονται αντιμέτωπες, καθώς μιλάμε για μια «πολιτισμικά ευαίσθητη» διαμεσολάβηση, με συνέπεια να απαιτείται μία πολύ καλή εκπαίδευση για τους διαμεσολαβητές.²⁵⁴

3.5.2. Παραδείγματα εφαρμογής διαμεσολάβησης

α) Υπόθεση σχετική με διαφορά που προέκυψε κάτω από γενική αβαρία πλοίου και αξίωση αποζημίωσης από τον πλοιοκτήτη προς τον ασφαλιστή του πλοίου: Στα δικαστήρια ο ασφαλιστής αρνούσαν να αποζημιώσει τον πλοιοκτήτη με τον ισχυρισμό ότι η φύση της ζημιάς στη μηχανή του πλοίου που οδήγησε στη γενική αβαρία συνέβη κατά τη διάρκεια της μεταφοράς φορτίου, το οποίο εξαιρούνταν ασφαλιστικής κάλυψης και ως εκ τούτου, οι αντασφαλιστές δεν θα αποζημιώναν τη ζημιά της μηχανής. Ο πλοιοκτήτης ισχυριζόταν ότι η φύση της ζημιάς δεν προέκυψε από τη μεταφορά του φορτίου, αλλά ήταν αποτέλεσμα της ηλικίας του πλοίου και της πολυετούς χρήσης του και συνεπώς έπρεπε να αποζημιωθεί, σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου. Τα μέρη αποφάσισαν να λύσουν τη διαφορά τους με διαμεσολάβηση, για το λόγο της προστασίας της φήμης τους, ως μεγάλες εταιρείες με κύρος στο χώρο τους, αλλά και για να συνεχίσουν να συνεργάζονται, καθώς μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν υπήρχαν διαφωνίες για πολλά χρόνια. Στη διαμεσολάβηση, τα μέρη συμφωνήσαν ότι, ο ασφαλιστής θα αποζημιώσει τον πλοιοκτήτη για τη ζημιά της μηχανής του πλοίου, αλλά το ποσό θα το συμψηφίσουν με τα ασφάλιστρα της τρέχουσας χρονιάς αλλά και της επόμενης ασφαλιστικής χρονιάς, γεγονός που συνέφερε και τον πλοιοκτήτη, διότι θα είχε πρόβλημα

²⁵² Lux Mediation, *Maritime* (χ.χ.). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.lux-mediation.com/maritime/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁵³ Bowmans, ό.π.

²⁵⁴ Matteucci Giovanni, *Maritime international commercial mediation clauses: ...*, ό.π, σ. 17.

εύρεσης ασφάλειας μετά τη ζημιά του πλοίου στα ίδια επίπεδα τιμών, εάν διακόπτονταν η ασφάλεια και η σχέση τους και τον ασφαλιστή, διότι ακόμη και αν η ζημιά ενδεχόμενα είχε σχέση με τη μεταφορά φορτίου, που δεν ενέπιπτε κάτω από τους όρους του ασφαλιστηρίου, ο πλοιοκτήτης είχε και άλλα πλοία που καλύπτονταν στην ίδια ασφαλιστική και ως εκ τούτου το κέρδος ήταν μεγαλύτερο. Η συμφωνία αυτή δεν θα ήταν δυνατή στα δικαστήρια, διότι τα μέρη δεν θα μπορούσαν να διευρύνουν την πίττα των εναλλακτικών λύσεων που υπήρχαν, ενώ στη διαμεσολάβηση καθόρισαν τα ίδια τα μέρη τη λύση που ικανοποιούσε απόλυτα και τους δύο.

β) Υπόθεση σχετική με διαφορά που προέκυψε από οφειλόμενα ποσά και ληξιπρόθεσμα τιμολόγια εργασιών ναυπηγείου στο εξωτερικό μεταξύ πλοιοκτήτη και ναυπηγείου: Το ναυπηγείο κατέθεσε αγωγή κατά του πλοιοκτήτη και ζήτησε τη συντηρητική κατάσχεση πλοίου του. Ο πλοιοκτήτης πρότεινε διαμεσολάβηση και το ναυπηγείο δέχτηκε, καθώς η συνεργασία τους ήταν πολύχρονη και τα δικηγορικά έξοδα υπέρογκα σε διαφορετικές δικαιοδοσίες. Στη διαμεσολάβηση, τα μέρη συμφώνησαν την τμηματική εξόφληση του υπολοίπου των τιμολογίων από τον πλοιοκτήτη, λόγω της κακής αγοράς ξηρού φορτίου και της δυσκολίας ρευστότητας και έκπτωση στα τιμολόγια εργασιών για το επόμενο πλοίο, που θα αναλάμβανε αποκλειστικά το ναυπηγείο, καθώς ο πλοιοκτήτης χρησιμοποιούσε συχνά το συγκεκριμένο ναυπηγείο, λόγω της εξαιρετικής δουλειάς και τεχνογνωσίας, το οποίο θα απέφερε περαιτέρω κέρδος και στο ναυπηγείο. Στα δικαστήρια η λύση αυτή δεν θα μπορούσε να βρεθεί, καθώς το ναυπηγείο, ίσως να εισέπραττε ένα μικρό ποσό από τα οφειλόμενα τελικά, εφόσον αφαιρούνταν και τα δικηγορικά έξοδα και δεν θα είχε περαιτέρω κέρδος, ενώ η άλλη πλευρά δεν θα μπορούσε να έχει έκπτωση στις εργασίες από άλλο ναυπηγείο και θα έπρεπε επιπλέον να πληρώσει και δικηγορικά έξοδα για την άρση κατάσχεσης του πλοίου.

γ) Διαφορά που προέκυψε από μη πληρωμή μεσιτικής αμοιβής σύμφωνα με του όρους ναυλοσυμφώνου, λύθηκε με διαμεσολάβηση: Τα μέρη διαφωνούσαν για το ποιος ευθύνεται για την πληρωμή της μεσιτικής αμοιβής, καθώς το συμβόλαιο δεν διευκρίνιζε ξεκάθαρα το σημείο αυτό. Αγωγές κατατέθηκαν στα δικαστήρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό και πριν τη δικάσιμο η διαφορά λύθηκε στη διαμεσολάβηση. Η μεσιτική αμοιβή πληρώθηκε από τη μία πλευρά στο ήμισυ της απαίτησης και συμφωνήθηκε αποκλειστική συνεργασία των δύο μερών για ένα χρόνο καθώς οι υποδείξεις ευκαιριών από τη μεσιτική εταιρεία θα είχαν μέγιστο κέρδος για τον πλοιοκτήτη. Στα δικαστήρια, τα

μέρη δεν θα είχαν τη δυνατότητα να συζητήσουν μία πρόταση συνεργασίας, καθώς ο δικαστής θα αποφάσιζε ποιος όφειλε τη μεσιτική αμοιβή και μόνο.²⁵⁵

3.6. Κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

3.6.1. Γενικά

Δεδομένης της σημαντικής ποικιλομορφίας στη φύση των διαφορών, οι οποίες μπορεί να προκύψουν εντός της ναυτιλιακής βιομηχανίας, θα ήταν λάθος να υποθέσουμε ότι, υπάρχει μία μέθοδος που ταιριάζει ιδανικά για την επίλυση όλων των τύπων ναυτιλιακών διαφορών. Η εξεύρεση της καταλληλότερης μεθόδου θα εξαρτηθεί από τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της εν λόγω διαφοράς και τα ποικίλα συμφέροντα των μερών που μετέχουν σε αυτή.²⁵⁶ Υπό το φως της φύσης των ναυτιλιακών διαφορών και των συνθηκών της αγοράς, οι λύσεις θα πρέπει να σχεδιάζονται προσεκτικά.²⁵⁷

Στις ναυτιλιακές διαφορές, ο χρόνος είναι γενικά ουσιώδης, καθώς τα εμπορεύματα ενδέχεται να χαθούν ή να επιδεινωθούν γρήγορα και επειδή μπορεί να καταβληθεί αποζημίωση, όταν ένα πλοίο φτάσει αργά. Τα δικαστήρια σπάνια είναι κατάλληλα για την ταχεία αντιμετώπιση της ουσίας αυτών των διαφορών, αν και η παρέμβασή τους μπορεί να είναι σημαντική όταν απαιτείται επείγοντως η λήψη συντηρητικών ή προσωρινών μέτρων, όπως η παρεμπόδιση ενός μέρους να αφαιρέσει περιουσιακά στοιχεία από συγκεκριμένη περιοχή, η κατάσχεση σκάφους ή ο διορισμός εμπειρογνώμονα.

Κάποιες φορές τα μέρη δεν είναι σε θέση να υπογράψουν μια συμφωνία, επειδή πρέπει να ληφθούν επείγοντα μέτρα, για παράδειγμα στην περίπτωση διάσωσης ενός πλοίου. Με βάση τα εμπορικά έθιμα που ισχύουν σε ορισμένα λιμάνια, τα μέρη ενδέχεται να δεσμευτούν από μια συμφωνία διαιτησίας χωρίς γραπτό έγγραφο, μόνο βάσει προφορικής αποδοχής ορισμένης βοήθειας.

Η προσφυγή στο δικαστήριο μπορεί μερικές φορές να αποτελεί τον καταλληλότερο τρόπο για την επίλυση διαφορών, στις οποίες εμπλέκονται πολλά μέρη, οι σχέσεις των οποίων ρυθμίζονται από διαφορετικές συμβάσεις ή/και συμφωνίες υπεργολαβίας. Για παράδειγμα, οι διαφορές που προκύπτουν από μια ναυπηγική σύμβαση

²⁵⁵ Λιούτα Βικτωρία, *Διαμεσολάβηση σε ναυτιλιακές υποθέσεις*, ΟΠΕΜΕΔ (2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.opemed.gr/?p=894> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁵⁶ Menon Sundaresh, ό.π.

²⁵⁷ Jacobs Lana, ό.π.

μπορεί συχνά να αφορούν σε προβλήματα που σχετίζονται με την υπεργολαβία σχετικών υπηρεσιών όπως μηχανική, ναυτική σχεδίαση και αρχιτεκτονική, ή την κατασκευή μεγάλων υποσυγκροτημάτων. Αυτές οι διαφορές θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη δίκη, η οποία λόγω της ενότητας της διαδικασίας και της σώρευσης εξουσιών που περιβάλλουν τα δικαστήρια, μπορεί σε μεγαλύτερο βαθμό να εξασφαλίσει συνοχή και συνέπεια στην προσέγγιση που ακολουθείται για την επίλυση διαφορών, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν διάφορα συμβαλλόμενα μέρη σε ολόκληρη τη συμβατική αλυσίδα.

Διαφορές που προκύπτουν από μεσο-μακροπρόθεσμες συμβάσεις, καθώς και από καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται μέρη που συνδέονται με ισχυρές μακροχρόνιες εμπορικές σχέσεις, μπορούν συχνά να επωφεληθούν από περισσότερο φιλικές ή λιγότερο εριστικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, όπως η διαπραγμάτευση και η διαμεσολάβηση. Αυτές οι μέθοδοι διατηρούν την εργασιακή σχέση των μερών και επίσης επιτρέπουν στα μέρη να επιλύσουν τις διαφορές τους με γρήγορο και οικονομικά αποδοτικό τρόπο, τη στιγμή ακριβώς που συνεχίζουν να εκτελούν τη σύμβαση, παρά την όποια αναστάτωση προξενήθηκε από τη διαφορά. Επιτρέπουν επίσης στα μέρη να διατηρήσουν τον έλεγχο σχετικά με τους όρους υπό τους οποίους πρόκειται να επιλυθεί η διαφορά τους, καθώς ακόμη και όταν εμπλέκεται ένας διαμεσολαβητής, αυτός δεν μπορεί να επιβάλει κάποιο αποτέλεσμα στα μέρη. Επιπλέον, η διαμεσολάβηση βοηθά τα μέρη στην ανάπτυξη και διατήρηση μακροχρόνιων σχέσεων, κάτι που συχνά δεν συμβαίνει με τη διαιτησία και την προσφυγή σε δίκη, την οποία κάποιοι, που συνδέονται με στενή σχέση, μπορεί να θεωρούν ακόμα και εχθρική πράξη.

Σε κάποιες διαφορές μπορεί να απαιτείται αναγκαστικά η δυνατότητα εκτέλεσης σε πολλά σύνορα και νομικά συστήματα, μερικά από τα οποία μπορεί να είναι ασφαλή ή τουλάχιστον προβλέψιμα και άλλα που δεν είναι και τόσο. Όσο περισσότερο αναμένει κανείς να αντιμετωπίσει δυσκολίες εκτελεστότητας, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η έλξη της διαιτησίας. Αυτό προκύπτει από την ευρέως διαδεδομένη υιοθέτηση της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, η οποία χρησιμεύει ως αποτελεσματικό πλαίσιο για τη διεθνή εκτελεστότητα των διαιτητικών αποφάσεων.

Ένας ακόμα παράγοντας που επηρεάζει (ή θα έπρεπε να επηρεάζει) τα μέρη στην επιλογή μεθόδου επίλυσης διαφορών είναι το ζήτημα του κόστους. Ωστόσο, υπάρχει μία τάση να το ξεχνάμε, καθώς η διεθνική επίλυση εμπορικών διαφορών είναι ένα εγχείρημα, όπου διακυβεύονται πολλά και αφορά σε έναν εξειδικευμένο τομέα. Οι εμπλεκόμενοι στη διαφορά, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, έχουν την τάση να βασίζονται σε

μεγάλο βαθμό στις συμβουλές των ειδικών που έχουν προσλάβει και συχνά καταλήγουν να αισθάνονται σαν να έχουν παγιδευτεί σε έναν εφιάλτη, που φαίνεται να είναι τελείως πέρα από τον έλεγχό τους.

Κάποια από αυτά τα σημεία μπορούν να διευκρινιστούν εξετάζοντας τη διάσημη ή ίσως πιο σωστά «διαβόητη» διαιτησία, η οποία αφορούσε στο πλοίο «Solitaire»²⁵⁸ και αναλύθηκε στην παράγραφο 3.4.2.

Το παράδειγμα της διαιτησίας του «Solitaire» χρησιμεύει ως σοβαρή υπενθύμιση της σημασίας εξέτασης όλων των παραμέτρων πριν τη λήψη απόφασης σχετικά με το πώς επιθυμούμε να επιλύσουμε τις διαφορές μας. Αυτό καλύπτει τα πάντα, από την αρχική επιλογή ενός μηχανισμού επίλυσης διαφορών μέχρι την ίδια την διεξαγωγή της διαδικασίας επίλυσής της. Η επιλογή του μηχανισμού επίλυσης της εκάστοτε διαφοράς θα επηρεάσει αναπόφευκτα την ταχύτητα επίλυσής της και τους πόρους που θα δαπανηθούν για το σκοπό αυτό. Τέτοιοι πόροι περιλαμβάνουν όχι μόνο τις προφανείς άμεσες δαπάνες που προκύπτουν από τις νομικές αμοιβές, αλλά και κρυφές δαπάνες από τη διάρρηξη των εμπορικών σχέσεων, την υπέρμετρη σπατάλη πόρων διαχείρισης και την απώλεια φήμης.

Το ανωτέρω παράδειγμα δεν χρησιμοποιείται σε καμία περίπτωση ως ένδειξη των μειονεκτημάτων της διαιτησίας, αλλά ως ενίσχυση της άποψης ότι, υπάρχουν πολύ σοβαροί παράγοντες που μπορούν και πρέπει να οδηγήσουν τα μέρη στην επιλογή της κατάλληλης μεθόδου για επίλυση των διαφορών τους. Επίσης, όσο περισσότερες επιλογές υπάρχουν, τόσο πιθανότερο είναι τα μέρη να μπορούν να επιλέξουν τον κατάλληλο τρόπο επίλυσης διαφορών, δεδομένης της φύσης των διαφορών, τις οποίες αναμένεται να αντιμετωπίσουν στο πεδίο της εμπορικής τους δραστηριότητας.²⁵⁹

Συγκεκριμένα, ως προς την επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (ADR), υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν τη σχετική απόφαση, ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση. Οι παράγοντες αυτοί, όπως οι εταιρίες, τα άτομα και οι καταστάσεις που δημιουργούν τις διαφορές, είναι εκ της φύσεώς τους διαδραστικοί και δυναμικοί. Ακόμα, η απάντηση, ως προς το ποια μέθοδος ADR είναι κατάλληλη, μπορεί να αλλάξει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επίλυσης της διαφοράς.²⁶⁰ Η επιλογή του καταλληλότερου τρόπου επίλυσης μιας ναυτιλιακής διαφοράς, είτε μέσω διαιτησίας, είτε μέσω διαμεσολάβησης, απαιτεί προσεκτική εξέταση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων τους, που εμπλέκονται στο πλαίσιο της

²⁵⁸ Menon Sundaresh, ό.π.

²⁵⁹ Menon Sundaresh, ό.π.

²⁶⁰ Rodney Elden & Ziebarth Irene, ό.π.

συγκεκριμένης επίδικης διαφοράς. Δεν είναι τόσο εύκολο, όσο το να ευνοεί κανείς απλώς τη μία ή την άλλη μέθοδο.²⁶¹

Ωστόσο, ως γενική αρχή, υπάρχουν παράγοντες που βαρύνουν υπέρ της διαμεσολάβησης και άλλοι που βαρύνουν περισσότερο υπέρ της διαιτησίας.

3.6.2. Παράγοντες που ευνοούν τη διαμεσολάβηση

Η διαμεσολάβηση μπορεί να προτιμηθεί από τη διαιτησία σε ορισμένους τύπους ναυτιλιακών διαφορών, ιδίως όταν απαιτείται φιλική επίλυση για τη διατήρηση μιας συνεχιζόμενης επιχειρηματικής σχέσης, για παράδειγμα, στο εμπόριο προϊόντων.²⁶² Άλλοι παράγοντες που ευνοούν τη διαμεσολάβηση είναι: α) καμία πλευρά δεν θέλει πραγματικά να υπαχθεί η διαφορά στη διαιτησία, β) είναι επιθυμητή η δυνατότητα ελέγχου της έκβασης της διαφοράς, γ) η θέση κάθε πλευράς έχει ουσία και η διαιτησία θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την υπερίσχυση οποιασδήποτε πλευράς δ) οι διαδικασίες της διαιτησίας θα ήταν δαπανηρές και παρατεταμένες ε) είναι σημαντική μια γρήγορη επίλυση, στ) η διαφορά εγείρει πολύ τεχνικά ή άλλα περίπλοκα πραγματικά ή νομικά ζητήματα, ζ) ένα δυσμενές δεδικασμένο πρέπει να αποφευχθεί, η) δεν απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση ή περιορισμένη διερεύνηση επαρκεί, ώστε κάθε πλευρά να αξιολογήσει τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της, θ) η υπόθεση προσφέρεται για διευθέτηση, πριν από τη λήψη διαιτητικής απόφασης, ι) ένας διαμεσολαβητής θα μπορούσε να βοηθήσει στη διάχυση του συναισθήματος ή της εχθρότητας που μπορεί να εμποδίσει την επίλυση της διαφοράς, ια) η αξιολόγηση της διαφοράς από έναν ουδέτερο σύμβουλο θα βοηθούσε να αρθεί το αδιέξοδο, ιβ) υπάρχει το ενδεχόμενο μιας ετυμηγορίας-φυγής, βασισμένης στη συμπάθεια, με την άλλη πλευρά να δίνει τον λόγο της.²⁶³

3.6.3. Πότε είναι ακατάλληλη η διαμεσολάβηση

Η διαμεσολάβηση δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη διαιτησία ή τη δικαστική διαδικασία, όταν τα μέρη είναι αποφασισμένα να μην διευθετήσουν τη διαφορά τους. Καθίσταται έτσι ακατάλληλη στις κάτωθι περιπτώσεις: α) η άλλη πλευρά δεν θα σκεφτεί καν τη διαμεσολάβηση, β) χρειάζεται ένα νομικό προηγούμενο (δεδικασμένο), γ) απαιτείται η λήψη μίας διαταγής ή άλλης άμεσης δράσης για τη διατήρηση ενός

²⁶¹ Lux Mediation, *Should I Arbitrate or Mediate in a Shipping Dispute?* (10-4-2019), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.lux-mediation.com/should-i-arbitrate-or-mediate-in-a-shipping-dispute/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

²⁶² Lux Mediation, *Should I Arbitrate or Mediate in a Shipping Dispute?*, ό.π.

²⁶³ Rodney Elden & Ziebarth Irene, ό.π.

περιουσιακού στοιχείου ή ενός αποδεικτικού μέσου. Στην τελευταία περίπτωση ωστόσο, είναι ακόμα πιθανό να προχωρήσουν τα μέρη στη διαμεσολάβηση, αφού έχουν λάβει τη σχετική δικαστική εντολή.²⁶⁴

3.6.4. Παράγοντες που ευνοούν τη διαιτησία

Οι παράγοντες που ευνοούν τη διαιτησία έναντι της διαμεσολάβησης είναι: α) εμπλέκεται ένα ζωτικής σημασίας εταιρικό συμφέρον, β) απουσιάζει η καλή πίστη από τη διαφορά και η υπόθεση της άλλης πλευράς είναι χωρίς ουσία, γ) η χρονική καθυστέρηση ευνοεί σε μεγάλο βαθμό τη μια πλευρά, δ) η υπόθεση πιθανότατα δεν μπορεί να επιλυθεί στο εγγύς μέλλον με διαπραγμάτευση, ε) η μία πλευρά δεν έχει κανένα κίνητρο να διευθετηθεί η διαφορά, επειδή προσδοκά μια απόφαση υπέρ της, στ) πρέπει να περάσει περισσότερος χρόνος πριν να μπορέσουν να αξιολογηθούν οι θέσεις κάθε πλευράς και οι δυνατότητες διευθέτησης, ζ) μια πλευρά αρνείται να διευθετήσει την διαφορά, ούτως ώστε να στείλει ένα μήνυμα σε άλλους, που δεν είναι μέρη στην υπόθεση, η) οι διαπραγματευτικές ικανότητες του πελάτη είναι αδύναμες.²⁶⁵

3.6.5. Συμπεράσματα

Είναι καιρός να ξεπεράσουμε πια τη λανθασμένη μονοσήμαντη αντίληψη του ακρωνυμίου ADR ως «Alternative» Dispute Resolution, ο οποίος έδινε στις μεθόδους διαιτησίας και διαμεσολάβησης μια αρνητική χροιά, ως «εναλλακτικές», άρα όχι συνήθειες ή προτιμώμενες μεθόδους. Το ακρωνύμιο ADR μπορεί σήμερα να αναχθεί σε «Appropriate» (κατάλληλη) Dispute Resolution.

Υπό αυτή την έννοια, η διαιτησία, η δίκη και η διαμεσολάβηση δεν ανταγωνίζονται σε ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος. Αντιθέτως, κάθε μέθοδος επιδιώκει να ενισχύσει τις δυνάμεις και τα πλεονεκτήματά της, ώστε οι ενδιαφερόμενοι, στους οποίους αυτές απευθύνονται, να έχουν το πλεονέκτημα της εύρεσης του κατάλληλου εργαλείου που εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες τους.²⁶⁶

Όπως είδαμε κατά την ανάλυση του θεωρητικού μέρους της μελέτης, ως μέθοδος επίλυσης των ναυτιλιακών διαφορών κυριαρχεί η διαιτησία. Ωστόσο, τόσο η διαμεσολάβηση, είτε αυτοτελώς, είτε σε συνδυασμό με τη διαιτησία, κερδίζει όλο και περισσότερο την εκτίμηση της ναυτιλιακής κοινότητας.

²⁶⁴ Commercial & Dispute Resolution (Shipping) News, ό.π.

²⁶⁵ Rodney Elden & Ziebarth Irene, ό.π.

²⁶⁶ Menon Sundaresh, ό.π.

Η ναυτιλιακή αγορά είναι ιδανική για να συμβάλλει στην επιτυχία της διαμεσολάβησης, η οποία παρέχει την «απόλυτη εργαλειοθήκη» για την επίλυση διαφορών. Εναπόκειται στους επαγγελματίες και τους πελάτες του χώρου να τη συμπεριλαμβάνουν στις ναυτιλιακές τους συναλλαγές.²⁶⁷

Αυτό πλέον καθίσταται επιτακτική ανάγκη, ειδικά ενόψει των νέων προκλήσεων που η ναυτιλιακή βιομηχανία καλείται να αντιμετωπίσει εξαιτίας της νεοφανούς κατάστασης, την οποία διανύουμε κατά τις μέρες που συγγράφεται αυτή η μελέτη. Συγκεκριμένα, οι καθυστερήσεις στην εκπλήρωση των δρομολογίων και οι συνθήκες καραντίνας λόγω του κορονοϊού δημιουργούν νέα δεδομένα στη ναυτιλιακή βιομηχανία και οι πλοιοκτήτες πρέπει να εξετάζουν όλες τις παραμέτρους πριν προχωρήσουν στη σύναψη συμβολαίων.²⁶⁸

Ίσως, η δυσάρεστη και ζημιογόνος περίοδος της καραντίνας, τόσο για τη ναυτιλία, όσο και για όλους τους επαγγελματικούς κλάδους, να αποτελέσει την ευκαιρία για τη διαμεσολάβηση να αποδείξει τη δυναμική της, ως προς την ταχεία, οικονομική και φιλική επίλυση των διαφορών και κατ' επέκταση τη σύσφιξη των σχέσεων σε επαγγελματικό και κυρίως σε ανθρώπινο επίπεδο, που όλοι σήμερα, περισσότερο από ποτέ, έχουμε ανάγκη.

²⁶⁷ Jacobs Lana, ό.π.

²⁶⁸ Γεωργίου Γιώργος, *Ναυτιλιακά συμβόλαια στην εποχή του κορονοϊού*, Reporter (15-03-2020). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.reporter.gr/Eidhseis/Naytilia/426536-Naytiliaka-symbolaia-sthn-epochh-toy-koronoioy> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

4.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση της έρευνας

4.1.1. Σκοπός

Η έρευνα αποσκοπεί στην καταγραφή και αξιολόγηση των απόψεων στελεχών ναυτιλιακών εταιριών, σύμφωνα με τις γνώσεις και την εμπειρία τους, προκειμένου να διερευνηθεί η εφαρμογή της διαιτησίας, της διαμεσολάβησης και του συνδυασμού αυτών για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

4.1.2. Επιμέρους στόχοι

Ως επιμέρους στόχοι της έρευνας, καθορίζονται οι παρακάτω:

α) Να διαπιστωθεί κατά πόσο τα στελέχη των ναυτιλιακών εταιριών είναι εξοικειωμένα με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση.

β) Να συγκριθεί η εμπιστοσύνη των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών στην αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης και των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών.

γ) Να διαπιστωθεί η συχνότητα χρησιμοποίησης της διαιτησίας, της διαμεσολάβησης και των μεθόδων συνδυασμού τους για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

δ) Να εξακριβωθούν τα κυριότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

ε) Να καταγραφεί η γνώμη των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών για την έμμεση συμβολή της διαμεσολάβησης στην επίλυση διαφορών (ακόμα κι όταν η διαμεσολάβηση δεν έχει επιτυχή έκβαση).

4.1.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Με βάση τους παραπάνω επιμέρους στόχους, τα ερωτήματα της έρευνας διατυπώνονται ως εξής:

α) 1^ο ερευνητικό ερώτημα: Ποιο είναι το επίπεδο εξοικείωσης των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση;

β) 2^ο ερευνητικό ερώτημα: Ποιες μεθόδους επίλυσης διαφορών θεωρούν περισσότερο αποτελεσματικές τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών;

γ) 3^ο ερευνητικό ερώτημα: Πόσο συχνά χρησιμοποιούνται για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών η διαιτησία, η διαμεσολάβηση και οι συνδυαστικές μέθοδοι διαιτησίας-διαμεσολάβησης;

δ) 4^ο ερευνητικό ερώτημα: Ποια είναι τα κυριότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών;

ε) 5^ο ερευνητικό ερώτημα: Με ποιους τρόπους η διαμεσολάβηση, ακόμα κι όταν δεν έχει επιτυχή έκβαση, μπορεί να συμβάλει έμμεσα στην επίλυση διαφορών;

4.1.4. Περιορισμοί

α) Λόγω του μεγάλου φόρτου εργασίας των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών και της επιφυλακτικότητας για παροχή στοιχείων, δεν κατέστη δυνατό να εξετασθεί μεγάλο δείγμα. Επίσης, δεν μπορεί να εξασφαλισθεί πλήρως ότι το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό. Ωστόσο, απεστάλησαν ερωτηματολόγια σε εργαζομένους διαφόρων ειδικοτήτων, τόσο σε ναυτιλιακές εταιρίες με μεγάλο αριθμό πλοίων, όσο και σε «μικρότερες» ναυτιλιακές εταιρίες.

β) Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν ηλεκτρονικά, με αποτέλεσμα να μην γνωρίζουμε την αξιοπιστία όλων των απαντήσεων, οι οποίες ενδέχεται να έχουν επηρεασθεί από τη συναισθηματική κατάσταση και το φόρτο εργασίας των πληροφορητών κατά το χρόνο συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.

4.1.5. Μεθοδολογία της έρευνας

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του θέματος, κρίθηκε ως καταλληλότερη η ποσοτική μέθοδος, διότι επιτρέπει τη συλλογή στοιχείων από μεγαλύτερο δείγμα, αξιοποιώντας τις δυνατότητες κατάλληλου λογισμικού και του διαδικτύου. Επιλέγησαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, καθώς, σε σχέση με τις ανοικτού τύπου ερωτήσεις, είναι ευκολότερο να απαντηθούν, να κωδικοποιηθούν, να ταξινομηθούν και να αναλυθούν. Επιπλέον, παρέχουν δυνατότητες συλλογής, ανάλυσης και απεικόνισης δεδομένων. Με εξαίρεση τα δημογραφικά στοιχεία, οι υπόλοιπες ερωτήσεις απαντώνται σε συμμετρικές κλίμακες Likert πέντε βαθμών. Οι απαντήσεις εκφράζουν κυρίως βαθμό συμφωνίας και συχνότητα, ανάλογα με το ερευνητικό ερώτημα, στο οποίο αυτές κατά περίπτωση καλούνται να απαντήσουν.

4.1.6. Σύνταξη και διανομή ερωτηματολογίου

α) Εκπονήθηκε δομημένο αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο, προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις του θέματος και στα ερευνητικά ερωτήματα.

β) Αρχικά συντάχθηκε εκτεταμένο ερωτηματολόγιο (**Παράρτημα «Α»**) σε μορφή Microsoft Word και διανεμήθηκε δειγματοληπτικά σε 5 στελέχη ναυτιλιακών εταιριών, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο είναι κατανοητό και εύκολο στη συμπλήρωσή του. Τα εν λόγω στελέχη εξέφρασαν την άποψη ότι το ερωτηματολόγιο είναι πλήρες, αλλά η συμπλήρωσή του απαιτεί αρκετό χρόνο, καθιστώντας απρόθυμους τους εργαζόμενους να διαθέσουν τον απαιτούμενο χρόνο προκειμένου να το συμπληρώσουν.

γ) Σε τηλεφωνική επικοινωνία με δύο από τα παραπάνω στελέχη, αυτά πρότειναν συγκεκριμένες τροποποιήσεις του ερωτηματολογίου, οι οποίες ελήφθησαν υπόψη κατά τη σύνταξη νέου, σύντομου ερωτηματολογίου. Το νέο ερωτηματολόγιο απεστάλη στα δύο παραπάνω έμπειρα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών, τα οποία συμφώνησαν ότι είναι εφικτή η συμπλήρωσή του σε χρόνο μικρότερο των 10' και ότι εξυπηρετεί το σκοπό της έρευνας.

δ) Μετά και τη δεύτερη αναπληροφόρηση (feedback), δημιουργήθηκε το τελικό ερωτηματολόγιο (**Παράρτημα «Β»**), αξιοποιώντας το διαδικτυακό εργαλείο Google Forms, μέσω του οποίου παρέχονται δυνατότητες διανομής ερωτηματολογίων και συλλογής δεδομένων σε σύντομο χρονικό διάστημα, καθώς και επεξεργασίας και απεικόνισης των δεδομένων. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε 105 στελέχη, τα οποία εργάζονται σε 14 διαφορετικές ναυτιλιακές εταιρίες, με έδρα τον Πειραιά. Τα εν λόγω στελέχη ενημερώθηκαν για την ανωνυμία και τη διαφύλαξη τόσο των προσωπικών τους δεδομένων, όσο και των στοιχείων των ναυτιλιακών εταιριών στις οποίες εργάζονται.

4.1.7. Περιγραφή ερωτηματολογίου

Για τις ανάγκες της έρευνας εκπονήθηκε ερωτηματολόγιο, με ερωτήσεις κλειστού τύπου, το οποίο συνίσταται σε τρία Τμήματα:

4.1.7.1. Στο Τμήμα 1 περιγράφεται συνοπτικά ο σκοπός του ερωτηματολογίου και της έρευνας. Επίσης παρατίθεται η δέσμευση εμπιστευτικότητας περί διασφάλισης των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων στην έρευνα και των στοιχείων των ναυτιλιακών εταιριών στις οποίες εργάζονται. Τέλος, παρέχονται σύντομες οδηγίες συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου.

4.1.7.2. Το Τμήμα 2 περιλαμβάνει πέντε ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν σε δημογραφικά στοιχεία (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, χρόνο εμπειρίας και τομέα εργασίας σε ναυτιλιακή εταιρία).

4.1.7.3. Το Τμήμα 3 αποτελεί το κυρίως μέρος του ερωτηματολογίου και συνίσταται σε 3 ενότητες (Α, Β και Γ).

α) Στόχος της Ενότητας Α είναι να διαπιστωθεί το επίπεδο εξοικείωσης των εργαζομένων σε ναυτιλιακές εταιρίες με τους θεσμούς της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης. Περιλαμβάνει 8 ερωτήσεις, οι οποίες απαντώνται σε συμμετρικές κλίμακες Likert πέντε βαθμών. Στο μέσο της κλίμακας υπάρχουν ουδέτερες επιλογές («μέτρια» ή «ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ» ή «ούτε αρνητική, ούτε θετική», ανάλογα με την ερώτηση). Ειδικότερα, η Ενότητα Α περιλαμβάνει:

i) 2 ερωτήσεις που αφορούν στο βαθμό εξοικείωσης των συμμετεχόντων στην έρευνα με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση. Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα σε «καθόλου», «ελάχιστα», «μέτρια», «αρκετά» και «πολύ».

ii) 3 ερωτήσεις σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα απονομής της δικαιοσύνης, καθώς και των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα σε «καθόλου», «ελάχιστα», «μέτρια», «αρκετά» και «πολύ».

iii) Σε 2 ερωτήσεις τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών εξέφρασαν το βαθμό διαφωνίας ή συμφωνίας («διαφωνώ απόλυτα», «μάλλον διαφωνώ», «ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ», «μάλλον συμφωνώ» ή «συμφωνώ απόλυτα») σχετικά με τη διατήρηση ελέγχου της διαδικασίας και του αποτελέσματος της διαμεσολάβησης, καθώς και με την ανάγκη εκπαίδευσης των στελεχών στις μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

iv) Στην τελευταία ερώτηση της Ενότητας Α ζητήθηκε η γνώμη των στελεχών («αρνητική», «μάλλον αρνητική», «ούτε αρνητική, ούτε θετική», «μάλλον θετική» ή «θετική») για την εξομοίωση των συμφωνιών διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Σγκαπούρης του 2019.

β) Η Ενότητα Β περιλαμβάνει 13 ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν στην εφαρμογή της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης για την επίλυση διαφορών στις ναυτιλιακές εταιρίες, όπου εργάζονται οι συμμετέχοντες στην έρευνα. Ειδικότερα:

i) 5 ερωτήσεις σχετίζονται με τη συχνότητα επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με διαιτησία, διαμεσολάβηση ή/και τη μέθοδο με την οποία η εκάστοτε εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα σε «ποτέ», «σπάνια», «μερικές φορές», «συχνά» και «πάντα».

ii) 5 ερωτήσεις αναφέρονται στα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών και στα κριτήρια επιλογής διαμεσολαβητών, για τα οποία οι συμμετέχοντες στην έρευνα εξέφρασαν το βαθμό διαφωνίας ή συμφωνίας («διαφωνώ απόλυτα», «μάλλον διαφωνώ», «ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ», «μάλλον συμφωνώ» ή «συμφωνώ απόλυτα»).

iii) Στις 3 τελευταίες ερωτήσεις της Ενότητας Β εξετάστηκε κατά πόσο τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών συμφωνούν με τη συμβολή της διαμεσολάβησης στην έκβαση των διαπραγματεύσεων και γενικά στην επίλυση διαφορών, ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ίδια η διαμεσολάβηση δεν ολοκληρώνεται επιτυχώς.

γ) Η Ενότητα Γ, αφορά στις συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας – διαμεσολάβησης. Περιλαμβάνει 4 ερωτήσεις, όπως παρακάτω:

i) Σε 3 ερωτήσεις εξετάστηκε ο βαθμός διαφωνίας ή συμφωνίας («διαφωνώ απόλυτα», «μάλλον διαφωνώ», «ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ», «μάλλον συμφωνώ» ή «συμφωνώ απόλυτα») των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών σχετικά με τη δυνατότητα παραπομπής της διαφοράς στη διαμεσολάβηση κατά τη διαδικασία της διαιτησίας, με την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών με συνδυαστικές μεθόδους, καθώς και με το ενδεχόμενο ανάληψης ρόλου διαιτητή και διαμεσολαβητή από το ίδιο πρόσωπο.

ii) Σε μία ερώτηση διερευνήθηκε η συχνότητα χρησιμοποίησης συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης στις ναυτιλιακές εταιρίες, στις οποίες εργάζονται οι συμμετέχοντες στην έρευνα.

4.1.8. Περιγραφή δείγματος

Το δείγμα της έρευνας τελικά αποτέλεσαν 40 στελέχη ναυτιλιακών εταιριών, τα οποία υπέβαλαν τα 40 πρώτα πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, μέσω του διαδικτυακού εργαλείου Google Forms. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, 26 άνδρες και 14 γυναίκες, εργάζονται σε διάφορους τομείς/τμήματα ναυτιλιακών εταιριών. Έχουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης (κάτοχοι μεταπτυχιακού/διδακτορικού τίτλου σπουδών σε ποσοστό άνω του 60%) και επαρκή εμπειρία στο ναυτιλιακό τομέα (άνω των 10 ετών σε ποσοστό σχεδόν 75%).

4.1.9. Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά (μέσω Google Forms), κατά το χρονικό διάστημα από 28 Απριλίου έως 17 Μαΐου 2020. Λαμβάνοντας υπόψη το φόρτο εργασίας των συμμετεχόντων στην έρευνα, επελέγη η ηλεκτρονική

διακίνηση των ερωτηματολογίων και των απαντήσεών τους, διότι με αυτό τον τρόπο παρέχεται η δυνατότητα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου στον πλέον κατάλληλο για τους συμμετέχοντες χρόνο. Επιπλέον, η ηλεκτρονική διακίνηση του ερωτηματολογίου παρέχει πλεονεκτήματα, όπως χαμηλό κόστος, δυνατότητα αποστολής σε μεγάλο αριθμό πληροφορητών και ταχεία συγκέντρωση δεδομένων. Για την ανάλυση και απεικόνιση των δεδομένων σε γραφήματα αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες του διαδικτυακού εργαλείου Google Forms, καθώς και το πρόγραμμα Microsoft Excel.

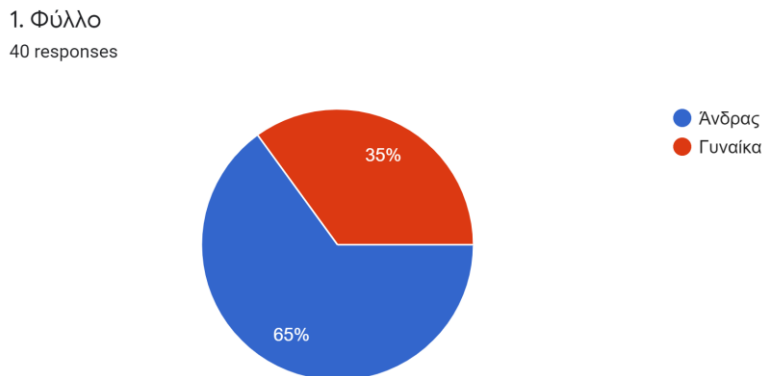
4.2. Αποτελέσματα της έρευνας

Στη συνέχεια παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας, με γραφήματα και ανάλυση, όπου κρίθηκε απαραίτητο.

4.2.1. Δημογραφικά στοιχεία

4.2.1.1. Φύλο

Στην έρευνα συμμετείχαν 26 άνδρες (ποσοστό 65%) και 14 γυναίκες (ποσοστό 35%), όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 1.

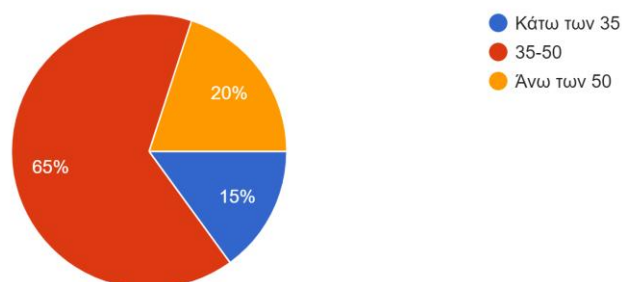
Διάγραμμα 1: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος κατά φύλο.

4.2.1.2. Ηλικία (σε έτη)

Σε ότι αφορά την ηλικιακή κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα, οι 26 (ποσοστό 65%) έχουν ηλικία μεταξύ 35 και 50 ετών, οι 8 (ποσοστό 20%) είναι μεγαλύτεροι των 50 ετών, οι 6 (ποσοστό 15%) είναι μικρότεροι των 35 ετών. Η ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή του δείγματος αποτυπώνεται στο διάγραμμα 2.

2. Ηλικία (σε έτη):

40 responses

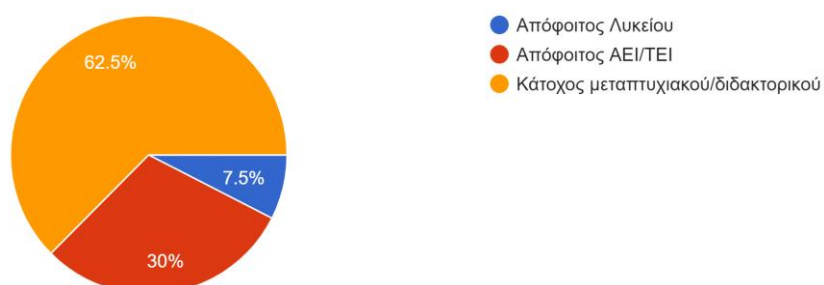
Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος κατά ηλικία.

4.2.1.3. Μορφωτικό επίπεδο

Τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών που συμμετείχαν στην έρευνα διαθέτουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3. Μόλις το 7,5% είναι απλοί απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το 30% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 62,5% κατέχει μεταπτυχιακό ή/και διδακτορικό τίτλο σπουδών.

3. Μορφωτικό επίπεδο

40 responses

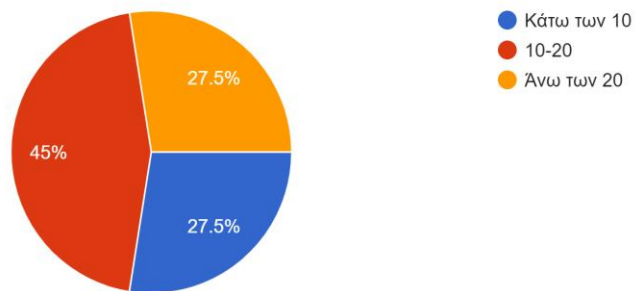

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος κατά μορφωτικό επίπεδο.

4.2.1.4. Έτη εμπειρίας στο ναυτιλιακό τομέα

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα κατά μέσο όρο διαθέτουν εμπειρία άνω των 10 ετών στο ναυτιλιακό τομέα. Ειδικότερα, το 27,5% του δείγματος εργάζεται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 20 ετών σε ναυτιλιακές εταιρίες, το 45% για χρονικό διάστημα από 10 έως 20 έτη, ενώ το 27,5% για χρονικό διάστημα μικρότερο των 10 ετών. Ο χρόνος προϋπηρεσίας στο ναυτιλιακό τομέα των συμμετεχόντων στην έρευνα απεικονίζεται στο διάγραμμα 4.

4. Έτη εμπειρίας στο ναυτιλιακό τομέα
40 responses

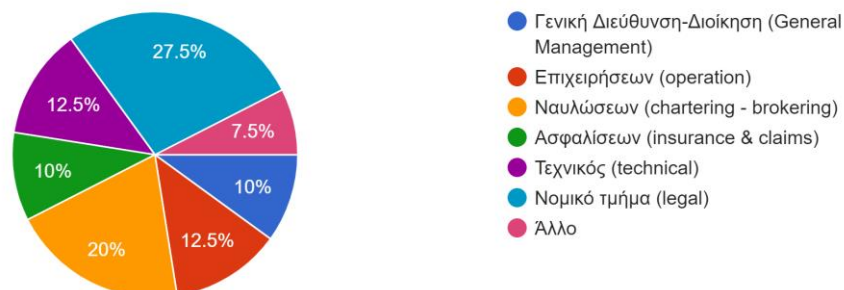

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, σύμφωνα με το χρόνο προϋπηρεσίας στο ναυτιλιακό τομέα.

4.2.1.5. Τομέας εργασίας σε ναυτιλιακή εταιρία

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα εργάζονται σε τουλάχιστον 7 διαφορετικούς τομείς/τμήματα εντός των ναυτιλιακών εταιριών, όπως αποτυπώνονται στο διάγραμμα 5. Συγκεκριμένα, οι 11 (ποσοστό 27,5%) απασχολούνται στο νομικό τμήμα, οι 8 (ποσοστό 20%) στο τμήμα ναυλώσεων, από 5 (ποσοστό 12,5%) στο τεχνικό τμήμα και στο τμήμα επιχειρήσεων, από 4 (ποσοστό 10%) στο τμήμα ασφαλίσεων και στη γενική διεύθυνση-διοίκηση, ενώ 3 (ποσοστό 7,5%) σε άλλα τμήματα. Άλλωστε, εξ' αρχής επιδιώχθηκε η συμμετοχή εργαζομένων από διάφορους τομείς/τμήματα, κυρίως από νομικά τμήματα ναυτιλιακών εταιριών, λόγω του μεγαλύτερου βαθμού εξοικείωσης των νομικών με τις διάφορες μεθόδους επίλυσης διαφορών.

5. Τομέας εργασίας σε ναυτιλιακή εταιρία
40 responses

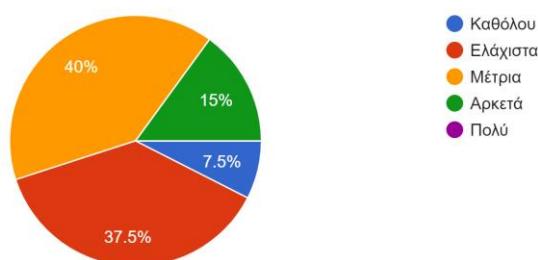
Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, ανάλογα με τον τομέα/τμήμα της ναυτιλιακής εταιρίας όπου εργάζεται.

4.2.2. Ενότητα Α: Εξοικείωση με τους θεσμούς διαιτησίας και διαμεσολάβησης

4.2.2.1. Αποτελεσματικότητα απονομής δικαιοσύνης

Μόνο το 15% των ερωτηθέντων θεωρεί αρκετά αποτελεσματική την απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα, καθώς σε σχετική ερώτηση το 40% απάντησε «μέτρια», το 37,5% «ελάχιστα» και το 7,5% «καθόλου». Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για την αποτελεσματικότητα απονομής της δικαιοσύνης φαίνονται στο διάγραμμα 6.

6. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε την απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα;
40 responses

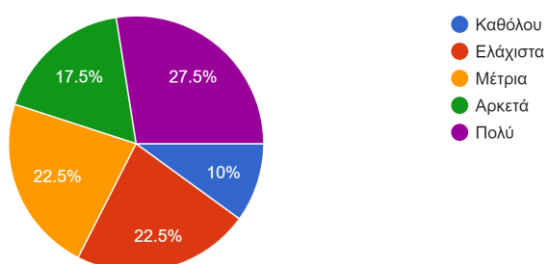

Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αποτελεσματικότητα απονομής της δικαιοσύνης στην Ελλάδα.

4.2.2.2. Βαθμός εξοικείωσης με τη διαιτησία

Τα 18 από τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών που συμμετείχαν στην έρευνα (ποσοστό 45%) δήλωσαν υψηλό βαθμό εξοικείωσης με το θεσμό της διαιτησίας, όπως αναμενόταν, λαμβάνοντας υπόψη ότι η προσφυγή στη διαιτησία προβλέπεται εδώ και δεκαετίες στη ναυτιλία. Παρόμοιο ήταν και το ποσοστό αυτών που δήλωσαν «μέτρια» ή «ελάχιστα» εξοικειωμένα (από 22,5%), ενώ μόνο μόλις 4 (ποσοστό 10%) δήλωσαν «καθόλου» εξοικειωμένα με τη διαιτησία, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 7.

7. Πόσο εξοικειωμένος/-η θεωρείτε ότι είστε με τη διαιτησία (arbitration) ως εναλλακτική μέθοδο επίλυσης διαφορών [Alternative Dispute Resolution (ADR)];
40 responses

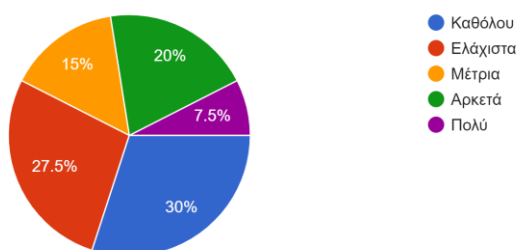

Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, βάσει βαθμού εξοικείωσης με τη διαιτησία.

4.2.2.3. Βαθμός εξοικείωσης με τη διαμεσολάβηση

Τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών είναι λιγότερο εξοικειωμένα με τη διαμεσολάβηση σε σχέση με τη διαιτησία, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 8. Συγκεκριμένα, 11 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 27,5%) δήλωσαν υψηλό βαθμό εξοικείωσης, οι 6 (ποσοστό 15%) δήλωσαν «μέτρια» εξοικειωμένοι, οι 11 (ποσοστό 27,5%) δήλωσαν ελάχιστη εξοικείωση, ενώ το ακόμα μεγαλύτερο (30%) ήταν το ποσοστό αυτών που δήλωσαν «καθόλου» εξοικειωμένοι.

8. Πόσο εξοικειωμένος/-η θεωρείτε ότι είστε με τη διαμεσολάβηση (mediation) ως εναλλακτική μέθοδο επίλυσης διαφορών [Alternative Dispute Resolution (ADR)];
40 responses

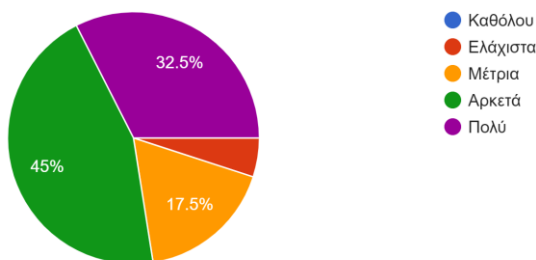

Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος, βάσει βαθμού εξοικείωσης με τη διαμεσολάβηση.

4.2.2.4. Αποτελεσματικότητα της διαιτησίας

Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 77,5%) κρίνει ως ιδιαίτερα αποτελεσματική την εφαρμογή της διαιτησίας για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. Το 17,5% θεωρεί τη διαιτησία «μέτρια» αποτελεσματική, ενώ μόλις το 5% αποδίδει στη διαιτησία χαμηλό βαθμό αποτελεσματικότητας, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 9.

9. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε την εφαρμογή της διαιτησίας για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών;
40 responses

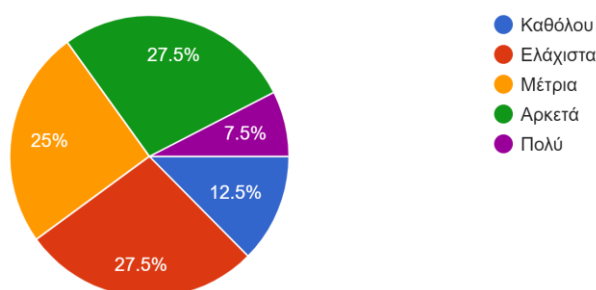

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αποτελεσματικότητα της διαιτησίας, ως μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών.

4.2.2.5. Αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα κρίνουν τη διαμεσολάβηση ως λιγότερο αποτελεσματική για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, σε σχέση με τη διαιτησία. Ειδικότερα, το 40% θεωρεί τη διαμεσολάβηση από καθόλου έως ελάχιστα αποτελεσματική, το 25% την κρίνει ως «μέτρια» αποτελεσματική, ενώ το υπόλοιπο 35% τη θεωρεί από αρκετά έως πολύ αποτελεσματική. Η κατανομή των απόψεων, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 10, είναι ενθαρρυντική για το θεσμό της διαμεσολάβησης, ο οποίος εισήχθη πολύ πιο πρόσφατα στην Ελλάδα σε σχέση με τη διαιτησία.

10. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε την εφαρμογή της διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών;
40 responses

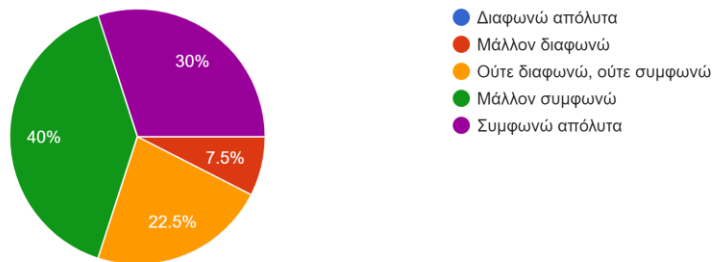
Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης, ως μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών.

4.2.2.6. Έλεγχος διαδικασίας και αποτελέσματος της διαμεσολάβησης

Παρά το χαμηλό επίπεδο εξοικείωσης των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών με τη διαμεσολάβηση και τη σχετικά μικρή αποδοχή της αποτελεσματικότητάς της, η ευρεία πλειοψηφία τους (70%) αντιλαμβάνεται ότι, κατά τη διαμεσολάβηση τα μέρη διατηρούν τον έλεγχο της διαδικασίας και τη δυνατότητα διαμόρφωσης αμοιβαία αποδεκτής λύσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι κανείς δε διαφώνησε απόλυτα, μόλις 3 (ποσοστό 7,5%) εξέφρασαν «ελάχιστη συμφωνία» και 9 (ποσοστό 22,5%) δεν εξέφρασαν ούτε συμφωνία, αλλά ούτε και διαφωνία, ενδεχομένως λόγω χαμηλού βαθμού εξοικείωσής τους με τη διαμεσολάβηση. Στο διάγραμμα 11 αποτυπώνεται ο βαθμός συμφωνίας του δείγματος σχετικά με τον έλεγχο της διαδικασίας της διαμεσολάβησης από τα αντιμαχόμενα μέρη και τη δυνατότητα διαμόρφωσης αμοιβαία αποδεκτής λύσης.

11. Κατά τη διαμεσολάβηση τα μέρη διατηρούν τον έλεγχο της διαδικασίας και τη δυνατότητα διαμόρφωσης αμοιβαία αποδεκτής λύσης (win-win).

40 responses

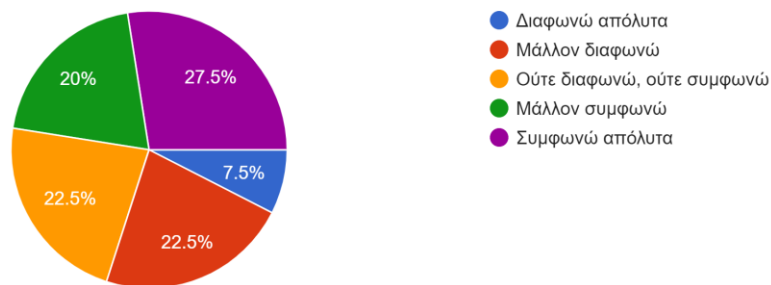
Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για τον έλεγχο της διαδικασίας και του αποτελέσματος της διαμεσολάβησης από τα αντιμαχόμενα μέρη.

4.2.2.7. Αναγκαιότητα εκπαίδευσης στις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών

Σχεδόν η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (19 στους 40, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 47,5%) συμφώνησε με την ανάγκη εκπαίδευσης στελεχών ναυτιλιακών εταιριών στις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών. Οι 9 (ποσοστό 22,5%) δεν εξέφρασαν ούτε συμφωνία, αλλά ούτε και διαφωνία, ενώ οι 12 (ποσοστό 30%) διαφώνησαν με την αναγκαιότητα εκπαίδευσης σε εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών. Η μελέτη των απαντήσεων έδειξε ότι, με την ανάγκη εκπαίδευσης συμφώνησαν, όσοι εργάζονται σε νομικά τμήματα ναυτιλιακών εταιριών (11 ή 27,5% του δείγματος), ενώ οι απόψεις των εργαζομένων στα άλλα τμήματα ήταν μοιρασμένες. Στο διάγραμμα 12 απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών σχετικά με την αναγκαιότητα εκπαίδευσής τους στις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών.

12. Τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών πρέπει να εκπαιδεύονται στις μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

40 responses

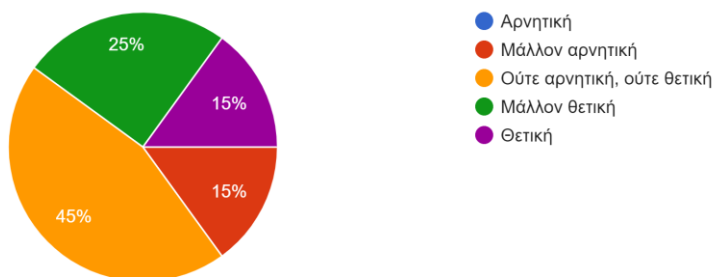

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την αναγκαιότητα εκπαίδευσής στελεχών ναυτιλιακών εταιριών σε εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών

4.2.2.8. Εξομοίωση συμφωνιών διαμεσολάβησης με διαιτητικές αποφάσεις

Μόλις το 15% των συμμετεχόντων στην έρευνα εξέφρασε (μάλλον) αρνητική γνώμη για τη Συνθήκη της Σιγκαπούρης του 2019, η οποία εξομοιώνει τις συμφωνίες διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις και κατ' επέκταση την εκτελεστότητά τους. Σχεδόν η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (18 από τους 40, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 45%) δεν εξέφρασε ούτε θετική, αλλά ούτε και αρνητική γνώμη, ενδεχομένως λόγω ελλιπούς ενημέρωσής τους για τη Συνθήκη της Σιγκαπούρης. Τέλος, το 40% του δείγματος εξέφρασε θετική γνώμη (από λίγο ως πολύ) για την εξομοίωση των συμφωνιών διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 13.

13. Τι γνώμη έχετε για τη Συνθήκη της Σιγκαπούρης του 2019, η οποία εξομοιώνει τις συμφωνίες διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις και κατ' επέκταση την εκτελεστότητά τους;
40 responses

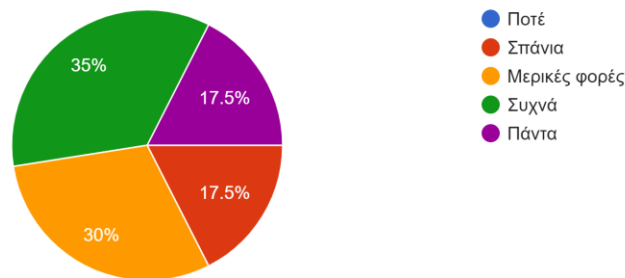
Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης δείγματος για την εξομοίωση των συμφωνιών διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις.

4.2.3. Ενότητα Β: Εφαρμογή διαιτησίας και διαμεσολάβησης στις ναυτιλιακές διαφορές

4.2.3.1. Χρησιμοποίηση διαιτησίας για επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Η διαιτησία αποτελεί τη συνηθέστερη μέθοδο επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 14. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνα, η διαιτησία χρησιμοποιείται από τις εταιρίες στις οποίες εργάζονται «πάντα» σε ποσοστό 17,5% και «συχνά» σε ποσοστό 35% (το μεγαλύτερο που καταγράφηκε ως απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση). Άρα η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (ποσοστό που ανέρχεται σε 52,5%) απάντησε «πάντα» ή «συχνά», ενώ «μερικές φορές» απάντησε το 30% και «σπάνια» το 17,5%. Είναι χαρακτηριστικό ότι, κανείς δεν απάντησε «ποτέ», δηλαδή ότι η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεται δεν χρησιμοποιεί τη διαιτησία.

14. Πόσο συχνά χρησιμοποιεί τη διαιτησία για την επίλυση διαφορών η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεστε;
40 responses

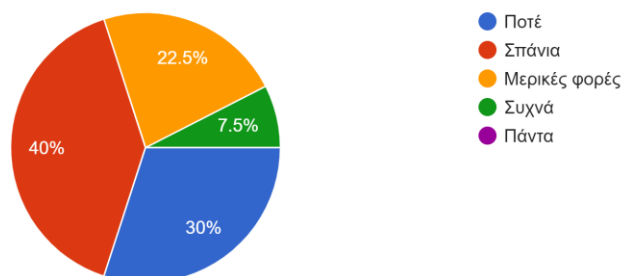

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης διαιτησίας για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

4.2.3.2. Χρησιμοποίηση διαμεσολάβησης για επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Η διαμεσολάβηση έχει περιορισμένη εφαρμογή για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, σε σύγκριση με τη διαιτησία, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 15. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα συνάδουν και με το μειωμένο βαθμό εξοικείωσής τους με τη διαμεσολάβηση (ερώτηση 3 της Ενότητας Α). Ειδικότερα, το 70% των στελεχών απάντησε ότι, η διαμεσολάβηση είτε δεν χρησιμοποιείται ποτέ, είτε χρησιμοποιείται σπάνια από τις ναυτιλιακές εταιρίες στις οποίες εργάζονται. Το 22,5% απάντησε ότι, η διαμεσολάβηση χρησιμοποιείται «μερικές φορές», ενώ μόλις το 7,5% απάντησε ότι η διαμεσολάβηση χρησιμοποιείται «συχνά» για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. Όπως αναμενόταν, κανείς δεν απάντησε «πάντα».

15. Πόσο συχνά χρησιμοποιεί τη διαμεσολάβηση για την επίλυση διαφορών η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεστε;
40 responses

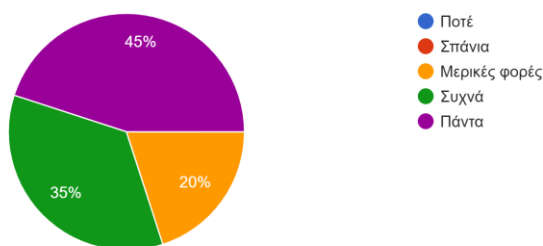

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

4.2.3.3. Ρήτρες διαιτησίας σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών

Οι συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών κατά κανόνα περιλαμβάνουν ρήτρες διαιτησίας, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 16. Σε σχετικό ερώτημα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν «μερικές φορές», «συχνά» και «πάντα» σε ποσοστά 20%, 35% και 45% αντίστοιχα. Είναι χαρακτηριστικό ότι, κανείς δεν απάντησε «ποτέ» ή «σπάνια».

16. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, οι συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών περιλαμβάνουν ρήτρες διαιτησίας;
40 responses

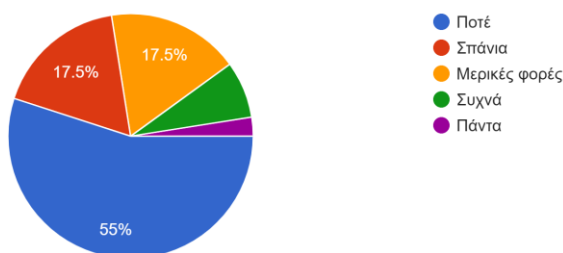

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης ρητρών διαιτησίας σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών.

4.2.3.4. Ρήτρες διαμεσολάβησης σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών

Σε αντίθεση με τις ρήτρες διαιτησίας, οι ρήτρες διαμεσολάβησης πολύ σπάνια συναντώνται σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 17. Σε σχετικό ερώτημα, η συντριπτική πλειοψηφία (55%) απάντησε ότι ουδέποτε περιλαμβάνονται ρήτρες διαμεσολάβησης σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών, το 17,5% απάντησε ότι περιλαμβάνονται «σπάνια» και το 17,5% απάντησε ότι περιλαμβάνονται «μερικές φορές». Μόλις 3 από τους 40 (ποσοστό 7,5%) απάντησε «συχνά» και μόνο ένας (ποσοστό 2,5%) απάντησε «πάντα».

17. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, οι συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών περιλαμβάνουν ρήτρες διαμεσολάβησης;
40 responses

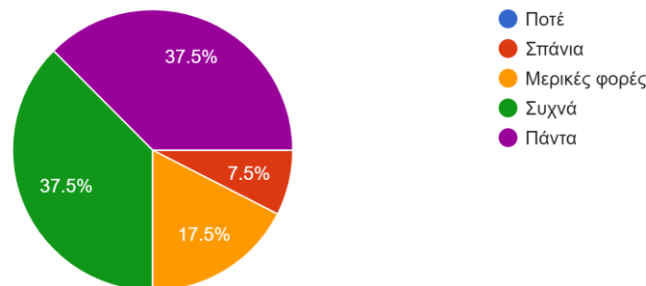

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης ρητρών διαμεσολάβησης σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών.

4.2.3.5. Χρησιμοποίηση μεθόδου επίλυσης διαφορών ανάλογα με το βαθμό εξοικείωσης των ναυτιλιακών εταιριών

Το 75% των ναυτιλιακών εταιριών (όπου εργάζονται τα συμμετέχοντα στην έρευνα στελέχη) φαίνεται να προτιμά τις μεθόδους επίλυσης διαφορών με τις οποίες είναι περισσότερο εξοικειωμένο, σε περίπτωση κατά τις οποίες δεν έχουν προβλεφθεί σχετικές ρήτρες στις αντίστοιχες συμβάσεις. Το 17,5% απάντησε ότι «μερικές φορές» υιοθετείται η μέθοδος με την οποία η εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη, ενώ μόλις το 7,5% απάντησε ότι «σπάνια» ακολουθείται η εν λόγω μέθοδος. Η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων του δείγματος, σχετικά με την υιοθέτηση της μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, με την οποία η εκάστοτε εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη, απεικονίζεται στο διάγραμμα 18.

18. Στην περίπτωση ναυτιλιακών διαφορών, για την επίλυση των οποίων δεν έχουν προβλεφθεί ρήτρες σε συμβάσεις, υιοθετείται η μέθοδος επίλυσης... οποια η εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη;
40 responses

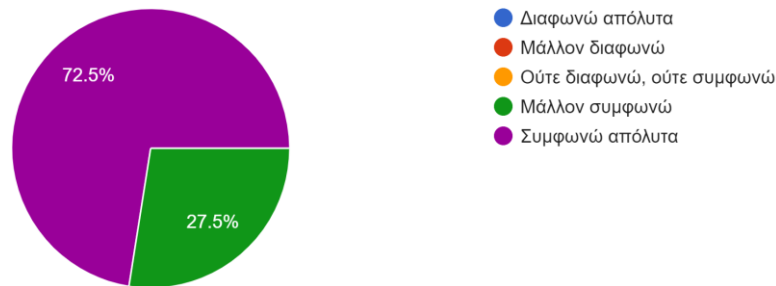
Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων δείγματος για την υιοθέτηση μεθόδου επίλυσης διαφορών, με την οποία η εκάστοτε εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη.

4.2.3.6. Επιλογή διαμεσολαβητών με εξειδικευμένες γνώσεις για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφώνησε ότι, η επίλυση ναυτιλιακών διαφορών με διαμεσολάβηση πρέπει να ανατίθεται αποκλειστικά σε διαμεσολαβητές, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ναυτιλιακών θεμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι, το 72,5% εξέφρασε απόλυτη συμφωνία, ενώ κανείς δεν εξέφρασε διαφωνία, ούτε ουδέτερη άποψη. Οι απαντήσεις του δείγματος αποτυπώνονται στο διάγραμμα 19.

19. Οι διαμεσολαβητές που επιλαμβάνονται της επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών πρέπει απαραίτητα να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις σε ναυτιλιακά θέματα.

40 responses

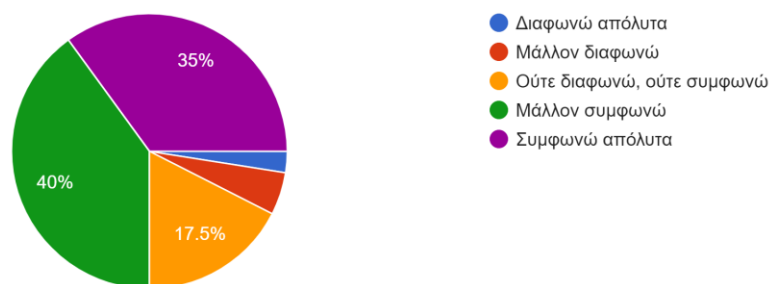
Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την απαίτηση επιλογής διαμεσολαβητών με εξειδικευμένες ναυτιλιακές γνώσεις.

4.2.3.7. Η ταχύτητα επίλυσης ως κριτήριο επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Η ταχύτητα επίλυσης αποτελεί το κυριότερο κριτήριο για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, όπως φαίνεται από τις απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση, σε σύγκριση με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων στις επόμενες 3 ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν σε άλλα κριτήρια επιλογής της μεθόδου. Το 75% των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφώνησε ότι η ταχύτητα επίλυσης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, μόλις το 7,5% διαφώνησε, ενώ το 17,5% είχε ουδέτερη άποψη («ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ»). Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, απεικονίζονται στο διάγραμμα 20.

20. Η ταχύτητα επίλυσης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

40 responses

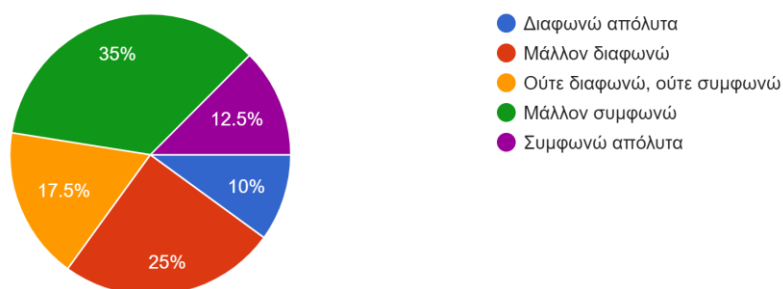
Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο την ταχύτητα επίλυσης.

4.2.3.8. Το οικονομικό κόστος ως κριτήριο επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Το οικονομικό κόστος αποτελεί το δεύτερο σημαντικότερο, μετά την ταχύτητα επίλυσης, κριτήριο για την επιλογή της μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών. Αυτό φαίνεται από τη σύγκριση των απαντήσεων στη συγκεκριμένη ερώτηση, με τις απαντήσεις στις άλλες 3 ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν σε άλλα κριτήρια επιλογής. Σχεδόν η πλειοψηφία (19 στους 40, δηλαδή ποσοστό 47,5%) των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφώνησε ότι το οικονομικό κόστος συνιστά ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. Η μειοψηφία (14 στους 40, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 35%) διαφώνησε, ενώ το 17,5% είχε ουδέτερη άποψη («ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ»). Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, αποτυπώνονται στο διάγραμμα 21.

21. Το οικονομικό κόστος αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

40 responses

Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο το οικονομικό κόστος.

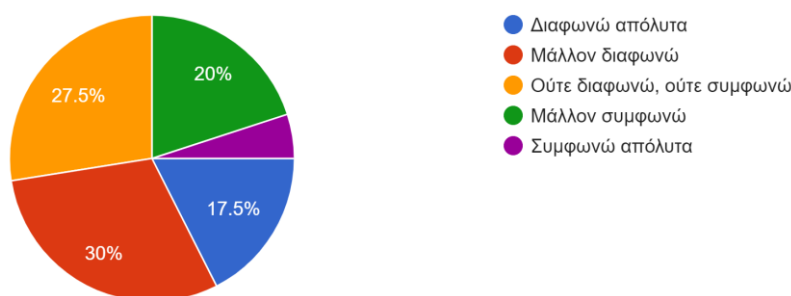
4.2.3.9. Το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας ως κριτήριο επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας έχει μικρότερη σημασία, σε σχέση με την ταχύτητα επίλυσης και το οικονομικό κόστος, ως κριτήριο για την επιλογή της μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, όπως φαίνεται από τη σύγκριση των απαντήσεων στις αντίστοιχες ερωτήσεις. Σχεδόν η πλειοψηφία (19 στους 40, δηλαδή ποσοστό 47,5%) των συμμετεχόντων στην έρευνα διαφώνησε με την άποψη ότι το συγκεκριμένο κριτήριο αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών. Το 27,5% (11 στους 40) εξέφρασε ουδέτερη άποψη

(«ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ»), ενώ το 25% συμφώνησε ότι, το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα απεικονίζονται στο διάγραμμα 22.

22. Το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

40 responses

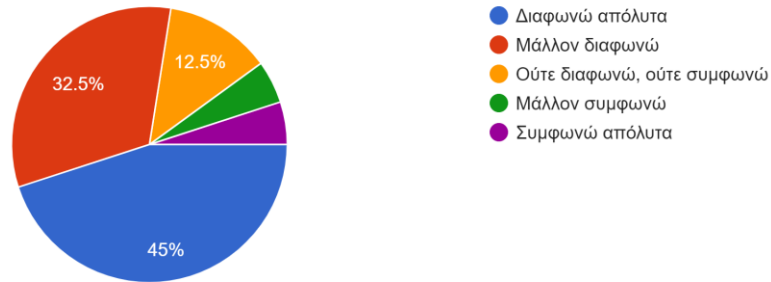
Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας.

4.2.3.10. Η εθνικότητα-κουλτούρα ως κριτήριο επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Η διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών μίας ναυτιλιακής διαφοράς αξιολογήθηκε ως το λιγότερο σημαντικό από τα εξεταζόμενα κριτήρια επιλογής της μεθόδου επίλυσής της. Αυτό φαίνεται από τη σύγκριση των αντίστοιχων απαντήσεων στις 4 σχετικές ερωτήσεις της έρευνας. Όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 23, μόλις το 10% των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφώνησε ότι, η διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα αποτελεί σημαντικό κριτήριο για την επιλογή της μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, ενώ το 12,5% είχε ουδέτερη άποψη («ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ»). Η συντριπτική πλειοψηφία των πληροφορητών (οι 31, δηλαδή ποσοστό 77,5%) εξέφρασε διαφωνία για τη σημαντικότητα του συγκεκριμένου κριτηρίου και μάλιστα οι περισσότεροι από αυτούς (οι 18, που αντιστοιχούν σε ποσοστό 45% του δείγματος) διαφώνησαν απόλυτα.

23. Η διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών μίας ναυτιλιακής διαφοράς αποτελεί κριτήριο επιλογής της μεθόδου επίλυσής της.

40 responses

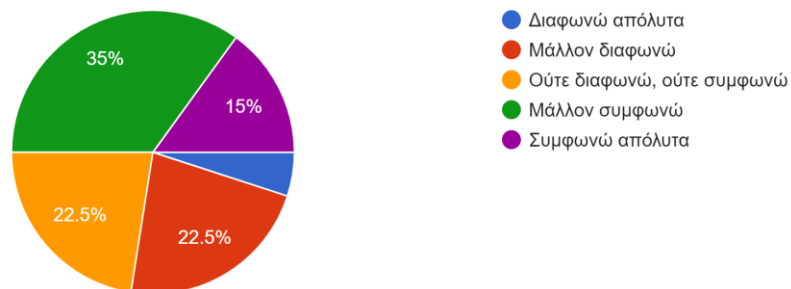
Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με κύριο κριτήριο τη διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών της διαφοράς.

4.2.3.11. Συμβολή ικανού διαμεσολαβητή στις διαπραγματεύσεις

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 50%) συμφώνησε ότι, η δυναμική των άμεσων διαπραγματεύσεων, οι οποίες αρχικά οδεύουν προς αποτυχία, μπορεί να βελτιωθεί με την παρουσία ικανών διαμεσολαβητών. Το 27,5% διαφώνησε με τη συγκεκριμένη άποψη, ενώ το 22,5% εξέφρασε ουδέτερη άποψη, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 24.

24. Σε περίπτωση κατά την οποία οι άμεσες διαπραγματεύσεις φαίνεται να αποτυγχάνουν, η παρουσία ενός ικανού διαμεσολαβητή μπορεί να α...τη δυναμική της διαπραγματευτικής διαδικασίας.

40 responses

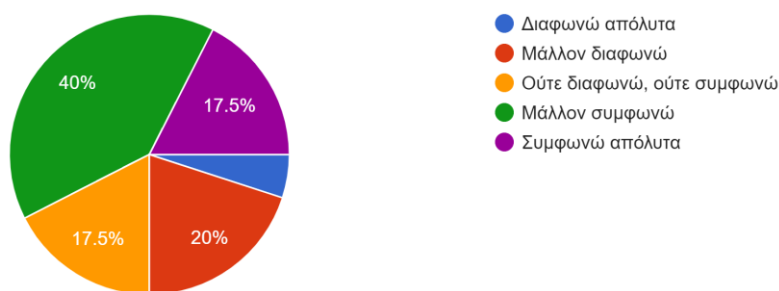

Διάγραμμα 24: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη συμβολή ικανού διαμεσολαβητή σε διαπραγματεύσεις που αρχικά φαίνεται να αποτυγχάνουν.

4.2.3.12. Συμβολή ανεπιτυχούς διαμεσολάβησης σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις και την επίτευξη συμφωνίας

Ανάλογα ήταν τα ευρήματα στην επόμενη ερώτηση. Σύμφωνα με τη γνώμη 23 από τα 40 στελέχη ναυτιλιακών εταιριών που συμμετείχαν στην έρευνα (ποσοστό 57,5%), η διαμεσολάβηση περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης, διευκολύνοντας τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις και την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των μερών. Αυτό ισχύει ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ίδια η διαμεσολάβηση δεν έχει επιτυχή έκβαση. Οι 10 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (ποσοστό 25%) διαφώνησαν με τη συγκεκριμένη άποψη, ενώ οι 7 (ποσοστό 17,5%) εξέφρασαν ουδέτερη άποψη. Η ποσοστιαία κατανομή της γνώμης του δείγματος για το συγκεκριμένο ερώτημα αποτυπώνεται στο διάγραμμα 25.

25. Η διαμεσολάβηση, ακόμα και όταν δεν έχει επιτυχή έκβαση, περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης, διευκολύνοντας τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις και την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των μερών.
40 responses

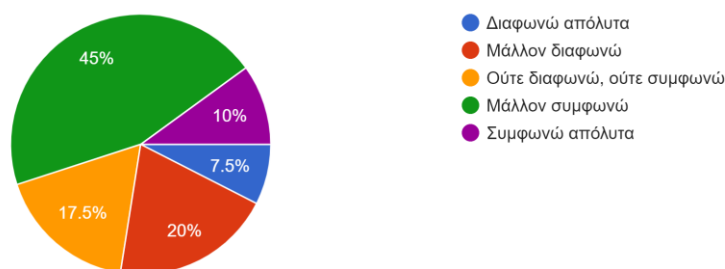

Διάγραμμα 25: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη συμβολή της ανεπιτυχούς διαμεσολάβησης σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις και την επίτευξη συμφωνίας.

4.2.3.13. Συνεισφορά ανεπιτυχούς διαμεσολάβησης στην επίλυση της επίλυσης διαφορών μέσω διαιτησίας ή δικαστηρίων

Παρόμοιες ήταν οι απαντήσεις στην τελευταία ερώτηση της ενότητας Β. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 55%) συμφώνησε ότι, η διαμεσολάβηση περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης. Με αυτό τον τρόπο διευκολύνει την επίλυση των διαφορών, μέσω επικείμενης προσφυγής σε διαιτησία ή δικαστήριο, ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ίδια η διαμεσολάβηση δεν επιτύχει. Το 27,5% των συμμετεχόντων στην έρευνα διαφώνησε με τη συγκεκριμένη άποψη, ενώ το 17,5% εξέφρασε ουδέτερη άποψη, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 26.

26. Ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία η διαμεσολάβηση δεν επιφέρει την επίλυση της διαφοράς, περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης...ίμενης προσφυγής σε διαιτησία ή σε δικαστήριο.
40 responses

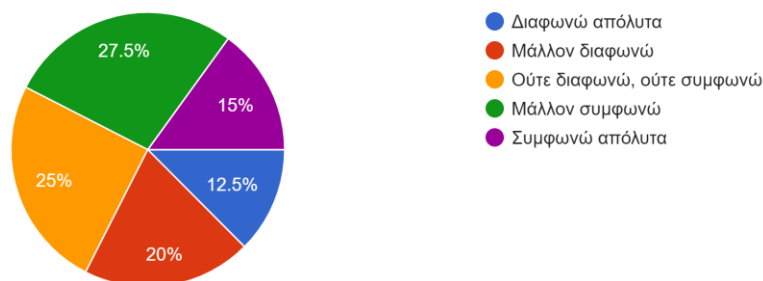
Διάγραμμα 26: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη συνεισφορά της ανεπιτυχούς διαμεσολάβησης στη μετέπειτα επίλυση διαφορών μέσω προσφυγής σε διαιτησία ή δικαστήριο.

4.2.4. Ενότητα Γ: Συνδυαστικές μέθοδοι διαιτησίας-διαμεσολάβησης

4.2.4.1. Δυνατότητα παραπομπής διαφορών σε διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια διαιτητικής διαδικασίας

Ενδιαφέρον παρουσίασε η κατανομή των απόψεων των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 27, αναφορικά με τη δυνατότητα παραπομπής των διαφορών στη διαμεσολάβηση, ενώ ήδη εξελίσσεται η διαδικασία της διαιτησίας. Συγκεκριμένα, οι 13 (ποσοστό 32,5%) διαφώνησαν, οι 17 (ποσοστό 42,5%) συμφώνησαν, ενώ οι 10 (ποσοστό 25%) δεν εξέφρασαν ούτε διαφωνία, ούτε συμφωνία με τη συγκεκριμένη άποψη.

27. Κατά τη διαδικασία της διαιτησίας πρέπει να υπάρχει δυνατότητα παραπομπής της διαφοράς στη διαμεσολάβηση.
40 responses

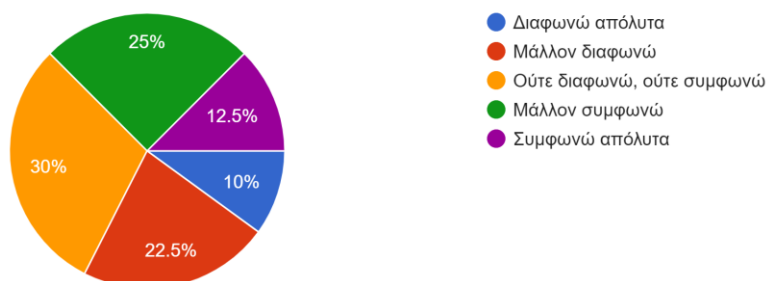
Διάγραμμα 27: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος για τη δυνατότητα παραπομπής διαφορών σε διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας.

4.2.4.2. Αποτελεσματικότητα συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Παρόμοια ήταν η κατανομή των απαντήσεων στη δεύτερη ερώτηση της Ενότητας Γ, όπως απεικονίζονται στο διάγραμμα 27. Συγκεκριμένα, το 37,5% των συμμετεχόντων στην έρευνα έκρινε ότι οι συνδυαστικές μέθοδοι (διαιτησίας-διαμεσολάβησης) ενδείκνυνται για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, ενώ το 32,5% είχε αντίθετη άποψη. Τέλος, το 30% είχε ουδέτερη άποψη (ούτε διαφώνησε, ούτε συμφώνησε).

28. Οι συνδυαστικές μέθοδοι διαιτησίας – διαμεσολάβησης ενδείκνυνται για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

40 responses

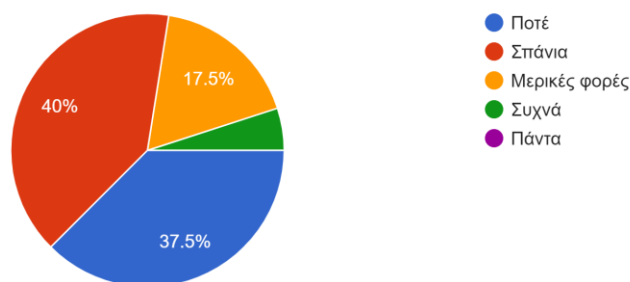

Διάγραμμα 28: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος σχετικά με την αποτελεσματικότητα των συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

4.2.4.3. Χρησιμοποίηση συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης για επίλυση ναυτιλιακών διαφορών

Οι συνδυαστικές μέθοδοι (διαιτησίας-διαμεσολάβησης) έχουν ιδιαίτερα περιορισμένη εφαρμογή για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 29, ειδικά σε σύγκριση με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση. Συγκεκριμένα, η συντριπτική πλειοψηφία (ποσοστό 77,5%) των στελεχών απάντησε ότι, οι συνδυαστικές μέθοδοι είτε δεν χρησιμοποιούνται ποτέ, είτε χρησιμοποιούνται σπάνια από τις ναυτιλιακές εταιρίες στις οποίες εργάζονται. Το 17,5% απάντησε ότι, οι εν λόγω μέθοδοι χρησιμοποιούνται «μερικές φορές», ενώ μόλις το 5% απάντησε ότι χρησιμοποιείται «συχνά» για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. Όπως αναμενόταν, κανείς δεν απάντησε «πάντα». Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα συνάδουν και με την περιορισμένη συχνότητα χρησιμοποίησης της διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών (ερώτηση 2 της Ενότητας Β).

29. Πόσο συχνά χρησιμοποιεί συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας-διαμεσολάβησης (med-arb, arb-med, arb-med-arb) για την επίλυση διαφορών η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεστε;
40 responses

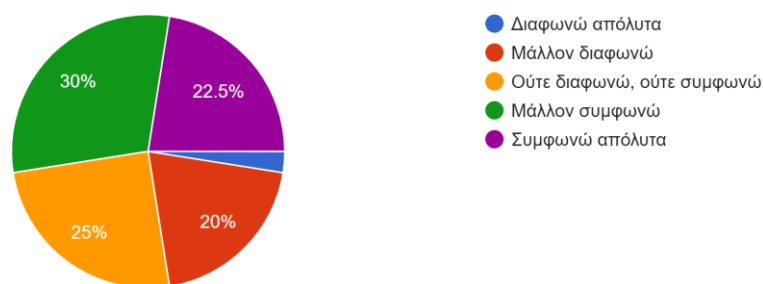

Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία κατανομή συχνότητας χρησιμοποίησης συνδυαστικών μεθόδων διαιτησίας-διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

4.2.4.4. Ανάλυση ρόλων διαιτητή και διαμεσολαβητή από το ίδιο πρόσωπο

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 52,5%) συμφώνησε ότι, στις συνδυαστικές μεθόδους διαιτητής και διαμεσολαβητής δεν πρέπει να είναι το ίδιο πρόσωπο. Το 22,5% διαφώνησε με τη συγκεκριμένη άποψη, ενώ το 25% εξέφρασε ουδέτερη άποψη, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 24.

30. Στις συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας-διαμεσολάβησης, διαιτητής και διαμεσολαβητής δεν πρέπει να είναι το ίδιο πρόσωπο.
40 responses

Διάγραμμα 30: Ποσοστιαία κατανομή γνώμης του δείγματος σχετικά με την ανάληψη ρόλων διαιτητή και διαμεσολαβητή από το ίδιο πρόσωπο στις συνδυαστικές μεθόδους επίλυσης διαφορών.

4.3. Συμπεράσματα της έρευνας

4.3.1. Αξιοπιστία – εγκυρότητα

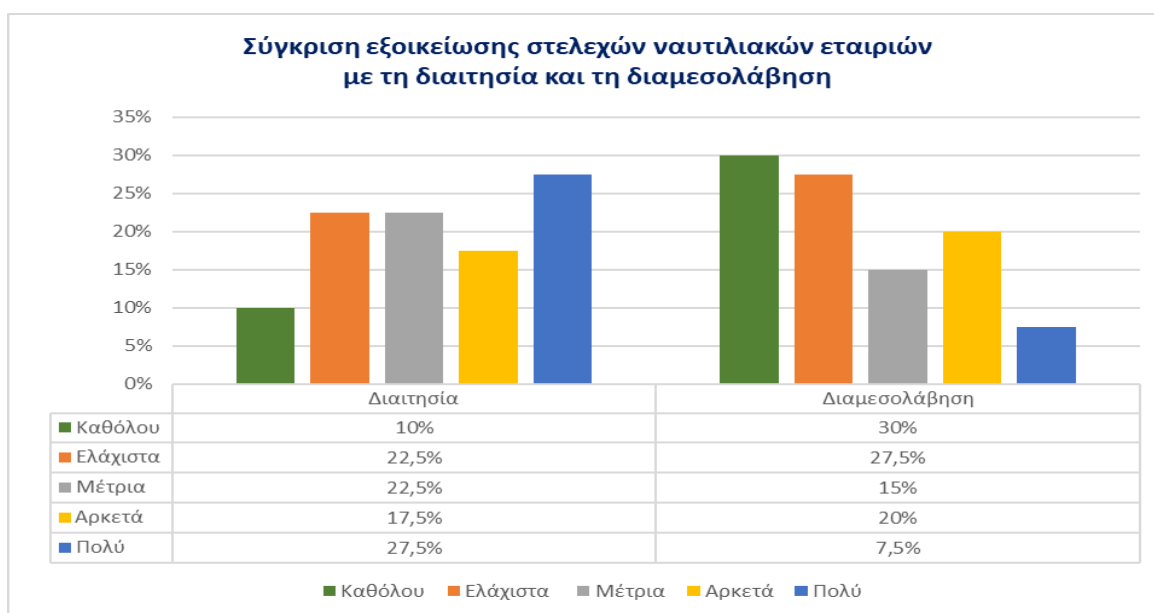
α) Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήθηκε δομημένο, αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο, προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις του θέματος, στα ερευνητικά

ερωτήματα και στις παρατηρήσεις έμπειρων στελεχών ναυτιλιακών εταιριών, στα οποία είχε σταλεί για αξιολόγηση, πριν τη διανομή του στους πληροφορητές που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Το δείγμα αποτελείται από 40 πληροφορητές, 26 άνδρες και 14 γυναίκες, που εργάζονται σε διάφορους τομείς/τμήματα «μεγάλων» και «μικρότερων» ναυτιλιακών εταιριών. Συνεπώς το δείγμα μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό.

β) Τα στοιχεία που συνελέγησαν κρίνονται ως αξιόπιστα και έγκυρα, διότι η πλειοψηφία των πληροφορητών διαθέτει υψηλό μορφωτικό επίπεδο (κάτοχοι μεταπτυχιακού/ διδακτορικού τίτλου σπουδών σε ποσοστό άνω του 60%) και επαρκή εμπειρία στο ναυτιλιακό τομέα (άνω των 10 ετών σε ποσοστό σχεδόν 75%).

4.3.2. Απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα

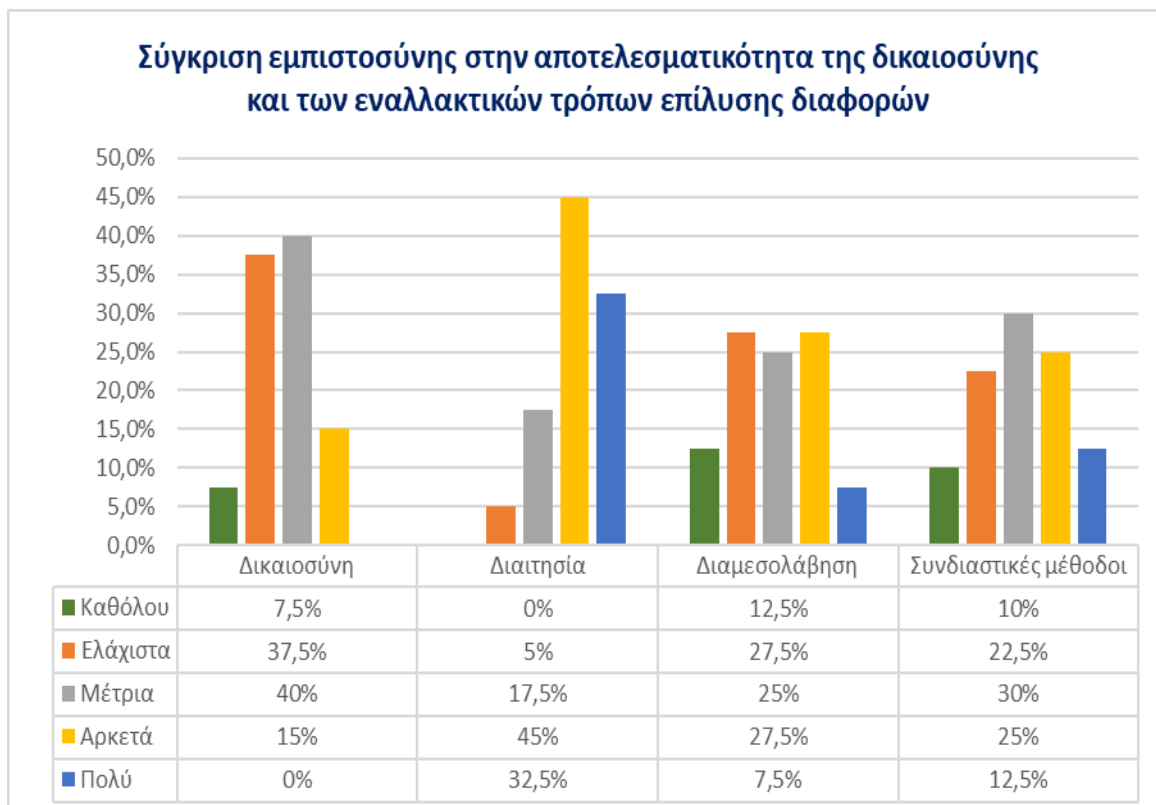
4.3.2.1. Σε ότι αφορά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών δήλωσαν υψηλό επίπεδο εξοικείωσης με τη διαιτησία και σχετικά μικρότερη εξοικείωση με τη διαμεσολάβηση, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 31.

Διάγραμμα 31: Σύγκριση ποσοστιαίας κατανομής δείγματος, ανάλογα με το βαθμό εξοικείωσης με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση.

4.3.2.2. Κατόπιν επεξεργασίας και σύγκρισης των συλλεχθέντων δεδομένων από τέσσερις αντίστοιχες ερωτήσεις, προκύπτει η απάντηση στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο αφορά στην αποτελεσματικότητα των μεθόδων επίλυσης διαφορών, τόσο της απονομής της δικαιοσύνης, όσο και των εξεταζόμενων στην έρευνα εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών. Όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 32, τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών, τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα, θεωρούν τη διαιτησία

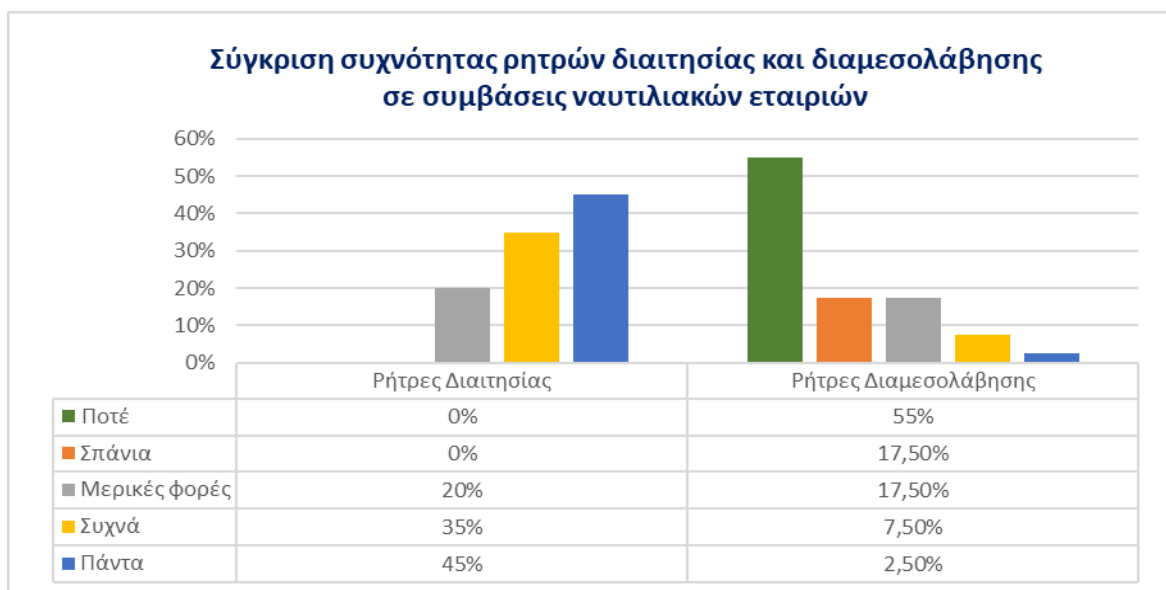
ως ιδιαίτερα αποτελεσματική μέθοδο επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών. Λιγότερο εμπιστεύονται την αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης και των συνδυαστικών μεθόδων (διαιτησίας-διαμεσολάβησης), προφανώς λόγω μεγαλύτερης εξοικείωσης με τη διαιτησία, απόρροια της μακροχρόνιας εφαρμογής της στις ναυτιλιακές διαφορές, σε αντίθεση με τη διαμεσολάβηση που μετρά πολύ λιγότερο χρόνο παρουσίας στη χώρα μας. Ακόμα λιγότερο αποτελεσματική θεωρείται η δικαιοσύνη, ενδεχομένως λόγω βραδύτητας στην απονομή της.

Διάγραμμα 32: Σύγκριση εμπιστοσύνης στελεχών ναυτιλιακών εταιριών στην αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης και των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών.

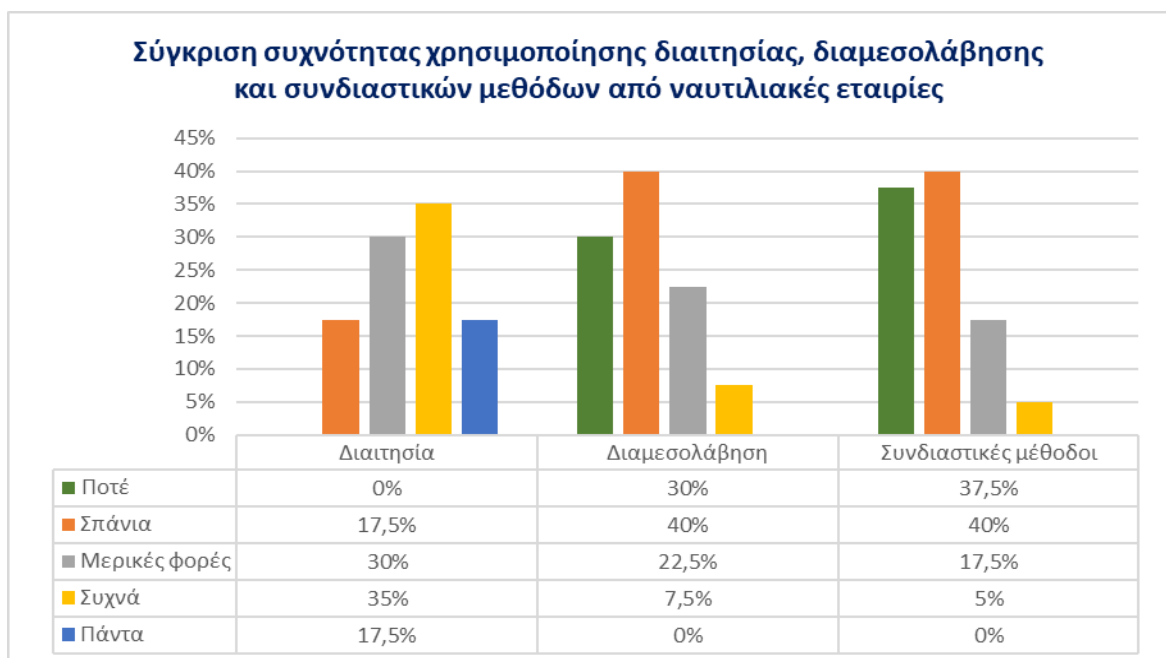
4.3.2.3. Αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο σχετίζεται με τη συχνότητα χρησιμοποίησης εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών από τις ναυτιλιακές εταιρίες, μετά από σύγκριση των απαντήσεων σε πέντε συναφείς ερωτήσεις, προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα:

α) Οι συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών κατά κανόνα περιλαμβάνουν ρήτρες διαιτησίας, ενώ σπάνια περιέχουν ρήτρες διαμεσολάβησης, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 33. Ενδεχομένως, αυτό οφείλεται κυρίως στο μακροχρόνιο ιστορικό της διαιτησίας στο ναυτιλιακό χώρο, γεγονός που εξηγεί και το υψηλό επίπεδο εξοικείωσης των στελεχών ναυτιλιακών εταιριών με τη διαιτησία.

Διάγραμμα 33: Σύγκριση συχνότητας χρησιμοποίησης ρητρών διαιτησίας και διαμεσολάβησης σε συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών.

β) Οι ναυτιλιακές εταιρίες επιλέγουν κατά κόρον τη διαιτησία ως μέθοδο επίλυσης των διαφορών. Πολύ λιγότερο προτιμούν τη διαμεσολάβηση και τις συνδυαστικές μεθόδους (διαιτησίας-διαμεσολάβησης). Τα ευρήματα της έρευνας, όπως παρατίθενται στο διάγραμμα 34, συνάδουν με τη σύγκριση του επιπέδου εξοικείωσης των συμμετεχόντων στην έρευνα με τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση.

Διάγραμμα 34: Σύγκριση συχνότητας χρησιμοποίησης διαιτησίας, διαμεσολάβησης και μεθόδων συνδυασμού αυτών, για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

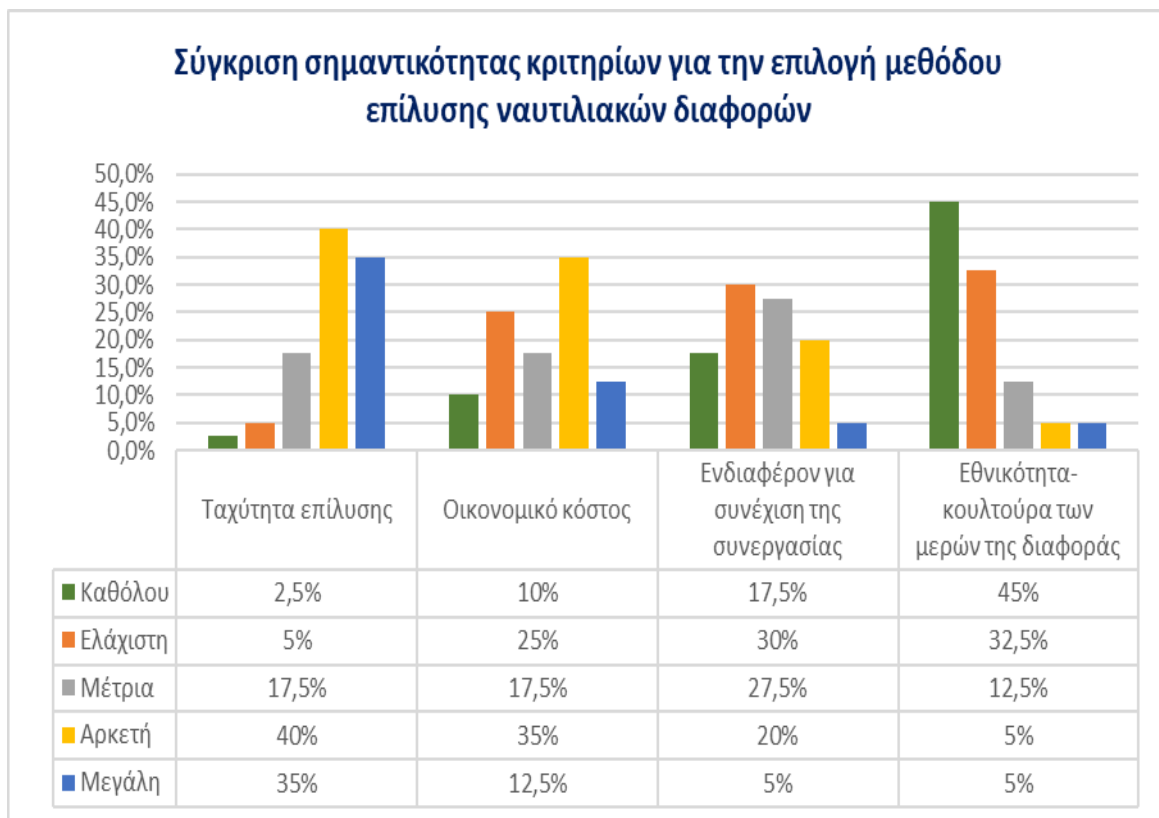
4.3.2.4. Η σύγκριση των δεδομένων που συνελέγησαν από τις απαντήσεις σε τέσσερις ερωτήσεις, για τη σημαντικότητα ισάριθμων κριτηρίων επιλογής μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, απαντά στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα. Σύμφωνα με τα στοιχεία, τα οποία αποτυπώνονται στο διάγραμμα 35, τα κριτήρια για την επιλογή της μεθόδου επίλυσης της εκάστοτε ναυτιλιακής διαφοράς κατατάσσονται όπως παρακάτω:

α) Η ταχύτητα επίλυσης της διαφοράς αποτελεί το σημαντικότερο κριτήριο, με μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα.

β) Το οικονομικό κόστος θεωρείται ως το δεύτερο σε σημασία κριτήριο, με εξίσου μεγάλη διαφορά από το τρίτο.

γ) Το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας αξιολογήθηκε ως το τρίτο σημαντικότερο κριτήριο, με διαφορά από το τέταρτο.

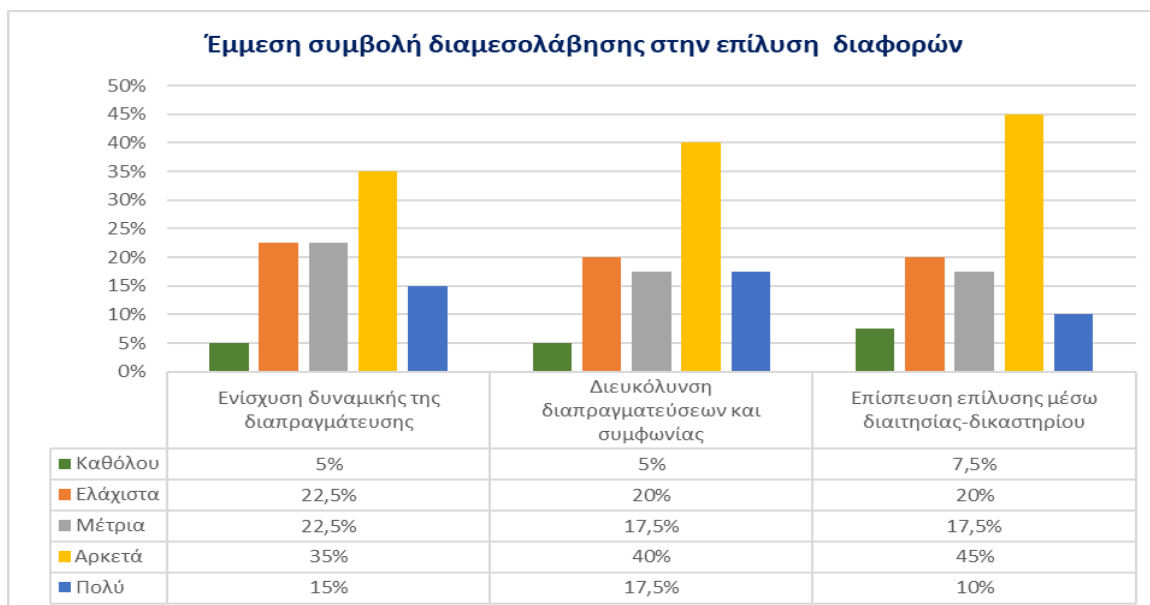
δ) Η διαφορετική εθνικότητα - κουλτούρα των μερών μίας ναυτιλιακής διαφοράς κρίθηκε ως μικρής σημασίας για την επιλογή μεθόδου επίλυσής της.

Διάγραμμα 35: Σύγκριση τεσσάρων κριτηρίων ως προς τη σημαντικότητά τους για την επιλογή μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών.

4.3.2.5. Σχετικά με το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών αναγνώρισαν την έμμεση συμβολή της διαμεσολάβησης στην επίλυση διαφορών, ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν έχει επιτυχή έκβαση. Σύμφωνα με το διάγραμμα 36, η

πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφώνησε ότι, η διαμεσολάβηση ενισχύει τη δυναμική της διαπραγμάτευσης και περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης, επισπεύδοντας την επίλυσή της, μέσω διαπραγματεύσεων, διαιτησίας ή δικαστηρίου.

Διάγραμμα 36: Γνώμη δείγματος για την έμμεση συμβολή της διαμεσολάβησης στην επίλυση διαφορών.

4.3.2.6. Κύριο σκοπό της έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση της εφαρμογής της διαιτησίας, της διαμεσολάβησης και του συνδυασμού αυτών για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, μέσα από την καταγραφή και αξιολόγηση των απόψεων στελεχών ναυτιλιακών εταιριών, σύμφωνα με τις γνώσεις και την εμπειρία τους. Από την ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων προέκυψαν συμπεράσματα, τα οποία απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία διατυπώθηκαν κατά το σχεδιασμό της έρευνας, σύμφωνα με τους επιμέρους στόχους της.

4.3.2.7. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της, συμπεραίνεται ότι, η διαιτησία αποτελεί την κυριότερη μέθοδο επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, όπως προκύπτει και από τη βιβλιογραφική επισκόπηση. Οι περισσότερες ναυτιλιακές εταιρίες προσφεύγουν στη διαιτησία, με την οποία και τα στελέχη τους (κυρίως τα νομικά τμήματα) είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένα. Ωστόσο, παρά τον ιδιαίτερα υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης στην αποτελεσματικότητα της διαιτησίας και το σχετικά χαμηλό επίπεδο εξοικείωσης με τη διαμεσολάβηση, αναγνωρίζονται τα πλεονεκτήματα της τελευταίας και η συνεισφορά της στην επίλυση διαφορών. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες στην έρευνα αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα εκπαίδευσης στις

εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, ενώ μόλις το 15% εξέφρασε αρνητική άποψη για την εξομοίωση των συμφωνιών διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις.

4.3.2.8. Η διεξαχθείσα έρευνα επιβεβαίωσε το συμπέρασμα μου από συζήτηση με Έλληνα πλοιοκτήτη, σχετικά με την περιορισμένη χρήση της διαμεσολάβησης στο ναυτιλιακό τομέα και την ευρεία εφαρμογή της διαιτησίας. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι, στη ναυτιλία υπάρχει πρόσφορο έδαφος για την εφαρμογή της διαμεσολάβησης, είτε αυτοτελώς, είτε σε συνδυασμό με τη διαιτησία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία στην ελληνική γλώσσα

1) **Άνθιμος Απόστολος**, *Παρατηρήσεις στην ΜονΠρΘεσ 9102/2015*, Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου, (Γ&Δ 2015): 594-595 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2015).

Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.academia.edu/34060638/%CE%A3%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%BC%CE%B5_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%B7_%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B4%CE%B1%CF%80%CE%AE%CF%82_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC_%CF%84%CE%B7_%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%AD%CE%B1%CF%82_%CE%A5%CF%8C%CF%81%CE%BA%CE%B7%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_1958?auto=download (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

2) **Αρτινοπούλου Βάσω**, *Εξώδικη επίλυση: Η μορφή της νομικής διαμεσολάβησης στην Ελλάδα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο (χ.χ.). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://openeclass.panteion.gr/modules/document/file.php/TMC261/%CE%92.%CE%91%CF%81%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%8D%CE%B%CE%BF%CF%85.%CE%95%CE%BE%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B7%20%CE%95%CF%80%CE%AF%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7.%CE%97%20%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AE%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%B2%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

3) Aceris Law LLC, Διεθνής Εμπορική Διαιτησία στην Ελλάδα – Το Νομοθετικό Πλαίσιο, (15-12-2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://www.acerislaw.com/%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82->

[%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-](https://www.acerislaw.com/%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC/)

[%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC/](https://www.acerislaw.com/%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC/)

(τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

4) Βαρβαρούσης Πάρις, Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21^ο αιώνα, (Αθήνα: Παπαζήση, 2004).

5) Βαθρακοκύλης Βασίλης, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), τ. Δ' (Αθήνα, 1996).

6) Βρανίκου Μαρία, Δεμέστιχας Ευάγγελος, Δίκαιο, Εκπαιδευτικό Υλικό Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού, β' έκδ, (Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου, 2017).

7) Besemer Christof, Διαμεσολάβηση. Μεσολάβηση σε Συγκρούσεις (Θεσσαλονίκη: Αντιγόνη, 2014).

8) Γεωργίου Γιώργος, Ναυτιλιακά συμβόλαια στην εποχή του κορονοϊού, Reporter (15-03-2020). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<https://www.reporter.gr/Eidhseis/Naytilia/426536-Naytiliaka-symbolaia-sthn-epochh-toy-koronoioy> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

9) Γιαννάκης Αθανάσιος, Εννοιολογικό Λεξικό Ναυτιλιακών Όρων, Όροι ναυλοσυμφώνου, φορτωτικής, Shipping, (Παιανία: Αμφιτρίτη, 2009).

10) Γιαννοπούλου Ζωή, Διαμεσολάβηση και Διαπραγματεύσεις, ΟΠΕΜΕΔ (26-10-2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.opemed.gr/?p=1470>

11) Γιαννοπούλου Ζωή, Η υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης για τη Διαμεσολάβηση - Ανταπόκριση από Σιγκαπούρη, Διαιτησία & Διαμεσολάβηση, (Τεύχος 2/2019, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2019): 279-281 (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη).

- 12) **Δράγιος Αθανάσιος**, *Ο θεσμός της διαμεσολάβησης στην Ελλάδα. Η πρόκληση για ένα νέο εναλλακτικό τρόπο επίλυσης αστικών και εμπορικών διαφορών*, Επιχείρηση, τεύχος 3 (2013), Οικονομική Βιβλιοθήκη.
- 13) **Δραγούμη Νατάσα**, *P&I Clubs. Τι είναι? Ποιος ο ρόλος τους?* (2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://docplayer.gr/13232251-P-i-clubs-ti-einai-roiosorolostoys.html> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 14) **ΕΟΔΙΔ**, *Διαιτησία/Πλαίσιο ΚΠολΔ και Ν 2735/1999*, (χ.χ.). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.eodid.org/el/ypiresies/diaitisia/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 15) **Fisher Roger, Ury William, Patton Bruce**. *Πετυχαίνω τη συμφωνία* (Αθήνα: Καστανιώτη, 1998).
- 16) **Καΐσης Αθανάσιος**, *Η αποκλίνουσα γνώμη (dissenting opinion) στην διεθνή διαιτησία*, Digesta (2015). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://digestaonline.gr/pdfs/Digesta%202015/kaissisGR.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 17) **Καΐσης, Αθανάσιος**, *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων: Δογματική θεμελίωση των λόγων ακυρώσεως που αφορούν στη συμφωνία περί διαιτησίας και στο διαιτητικό δικαστήριο: Συμβολή στην ερμηνεία των άρθρων 872-875, 877-879, 883-885 και 897 αριθμ. 1-4 ΚΠολΔ. 2^η έκδοση* (Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1989).
- 18) **Καλαβρός Κωνσταντίνος**, *Διαιτησία, Συλλογή Κειμένων και Νομολογίας*, (Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλας, 1986).
- 19) **Καλαβρός Κωνσταντίνος**, *Θεμελιώδη ζητήματα του δικαίου της διαιτησίας*, 2^η έκδοση (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2011).
- 20) **Καλαβρός Κωνσταντίνος**, *Ακύρωση και Ανυπαρξία Διαιτητικών Αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ και τον ν. 2735/1999*, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2017).

- 21) **Καλαβρός Κωνσταντίνος**, *Πολιτική Δικονομία, Γενικό Μέρος: διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια*, 4^η έκδοση, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2016).
- 22) **Κατράνα Στέλλα**, *Ναυτική Διαιτησία (Διπλωματική Εργασία)* Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, 2011.
- 23) **Κουσουύλης Στέλιος**, *Θεμελιώδη προβλήματα της διαιτησίας, Τόμος Β' Θεωρία*, (Αθήνα: Σάκκουλας, 1996)
- 24) **Κουσουύλης Στέλιος**, *Δίκαιο της Διαιτησίας* (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2006).
- 25) **Κουτσουλέλος Κώστας**, *Πολιτική Δικονομία. Μετά τον νέο Ν. 4335/2015 (ισχύς από 1.1.2016)*, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2016).
- 26) **Κωτσάκη Κατερίνα**, *Συνοπτική παρουσίαση της Διαμεσολάβησης μετά της εισαγωγή των νέων διατάξεων των άρθρων 178 μέχρι 206 του Νόμου 4215/2018*, ΟΠΕΜΕΔ (2018). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.opemed.gr/wp-content/uploads/2018/06/tieinaidiamesolavhsh.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 27) **Λιούτα Βικτωρία**, *Διαμεσολάβηση σε ναυτιλιακές υποθέσεις*, ΟΠΕΜΕΔ (2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.opemed.gr/?p=894> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 28) **Λυκούδης Παναγιώτης**, *Στοιχεία Ναυτικού Δικαίου* (Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου, 2014).
- 29) **Lawspot**, *Έρχεται νομοσχέδιο για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία - Τροποποιήσεις επί του προτύπου νόμου UNCITRAL* (03-04-2020). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/erhetai-nomoshedio-gia-ti-diethni-emporiki-diaitisia-troporoiiseis-epi-toy-protypoy-nomoy> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 30) **Lewicki Roy, Saunders David, Minton John**, *Η φύση των διαπραγματεύσεων* (Αθήνα: Κριτική, 2004).

31) Μακρίδου Καλλιόπη, Οι θεσμοί του “preclusion” και του “res judicata” στο αγγλοαμερικανικό και στο ελληνικό δίκαιο, Αρμενόπουλος. Μηνιαία νομική επιθεώρηση, (Τεύχος 2, Φεβρουάριος 2013): 213-233.

32) Μακρίδου Καλλιόπη, Στη διαμεσολάβηση δεν υπάρχει νικητής και χαμένος αλλά δύο μέρη που ικανοποιούνται εξίσου, Συνήγορος. Τεύχος 105 (2014): 50-54. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.elpidia.gr/el/%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85/%CE%BD%CE%B5%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%83/item/download/3_c06d2310ba92ce9ef242b4bc1ac8d86e.html (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

33) Μαρκουλάκης Μιχαήλ, Το διαδικαστικό πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου των διαιτητικών αποφάσεων. Συγκριτική επισκόπηση των λύσεων του ελληνικού, του γερμανικού και του αγγλικού δικαίου (Αθήνα: Α. Σάκκουλας, 2014)

34) Μεϊδάνης Χάρης, Ένσταση διαιτησίας, στο Παναγιώτης Κατσιρούμπας (επιμ.) Ενστάσεις στην Πολιτική Δίκη, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018).

35) Μπέης Κώστας, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων. Διαιτησία (Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα ε.ε., 1994).

36) Μπότσιου Αλεξάνδρα, Η ναυτική διαιτησία (Διπλωματική Εργασία) Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, 2014.

37) Νίκας Νικόλαος, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Β΄ έκδοση (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2016).

38) Νίκας Νικόλαος, Πολιτική Δικονομία, τ. I, Θεμελιώδεις έννοιες και αρχές. Δικαιοδοσία-Αρμοδιότητα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2003).

39) Πλεύρη Άννα, Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων επί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας στην Ελλάδα (ν. 2735/1999), Ε.Νο.Β.Ε. (επιμ.) Επετειακός Τόμος 30 Χρόνια (1987-2017): 419-446, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2017).

- 40) Πλεύρη Άννα,** *Ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων επί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας στην Ελλάδα (ν. 2735/1999),* ΕΠολΔ, (Τεύχος 3/2017): 216-233 (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας).
- 41) Πλεύρη Άννα,** *Παρουσίαση διαιτητικών αποφάσεων επί ενεργειακών διαφορών. Κρίσιμα νομικά ζητήματα - Πορίσματα,* Ενέργεια & Δίκαιο, (τεύχος 26): 85-114, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2017).
- 42) Πλεύρη Άννα,** *Επίλυση διαφορών από δυσφημιστικές ενέργειες σε βάρος ιατρών στο διαδίκτυο, μέσω διαμεσολάβησης,* στο Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Κ. Κηπουρίδου, Μ. Μηλαπίδου, Μ. Βασιλείου (επιμ.) Εργαστήριο Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής ΑΠΘ, Ιατρική, Δίκαιο και Διαδίκτυο, (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018).
- 43) Πλεύρη Άννα,** *Η νέα τακτική διαδικασία, υπό το πρίσμα των θεμελιωδών αρχών της πολιτικής δίκης,* 42^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων, Καρδίτσα, 7-10 Σεπτεμβρίου 2017, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2018).
- 44) Πλεύρη Άννα,** *Η σχέση της «υποχρεωτικής απόπειρας» εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών μέσω διαμεσολάβησης, με το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και τη διάδοση του θεσμού της διαμεσολάβησης,* Ε.No.B.E., (τ. 74): 23-60, (Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2018).
- 45) Πλεύρη Άννα,** *Παρατηρήσεις από την ΑΠ 1235/2017. Επέκταση υποκειμενικών ορίων ρήτρας διαιτησίας περιεχόμενης σε σύμβαση κυρωθείσα διά νόμου, Διαιτησία,* (Τεύχος 1/2018), (Αθήνα –Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας).
- 46) Πλεύρη Άννα,** *Σκέψεις για την εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης στις υποθέσεις των υπερχρεωμένων νοικοκυριών. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Νομικών e-ΘΕΜΙΣ (Πιστωτικά Ιδρύματα νομικές και θεσμικές όψεις):* 209-220 (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018).
- 47) Ρίζος Κωνσταντίνος,** *Ο θεσμός της διαμεσολάβησης είναι σύγχρονη πρόκληση στον τρόπο επίλυσης των διαφορών. Ημερίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς (Πειραιάς, Ιούνιος 2007),* Οι σελίδες της διαμεσολάβησης (Δελτίο Α.Ε. & Ε.Π.Ε., 1.7.2007 – 1.8.2007): 309-311.

- 48) Τριαντάρη Σωτηρία**, *Η ρητορική, η τέχνη της επικοινωνίας από την αρχαιότητα στο Βυζάντιο. Η επικαιροποίηση της ρητορικής και η εξέλιξή της* (Θεσσαλονίκη: Σταμούλης, 2016).
- 49) Τριαντάρη Σωτηρία**, *Από τη Σύγκρουση στη Διαμεσολάβηση. Η Διαμεσολάβηση ως στρατηγική και πολιτική της επικοινωνίας* (Θεσσαλονίκη: Σταμούλης, 2018).
- 50) Τριαντάρη Σωτηρία**, *Συγκρούσεις και Αποτελέσματα Συγκρούσεων*, Παρουσίαση (Κοζάνη: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, 2018).
- 51) Τσαβδαρίδης Αντώνιος**, *Διεθνής Ναυτική Διαιτησία. Η ιδιόρρυθμη αυτονομία του διαιτητικού φαινομένου στις διεθνείς ναυτιλιακές συναλλαγές* (διδασκαρική διατριβή), Τμήμα Νομικής του ΑΠΘ (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, 1999).
- 52) Υπουργείο Δικαιοσύνης**, *Θεσμικό Πλαίσιο*, (χ.χ). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.diamesolavisi.gov.gr/selida/thesmiko-plaisio>
- 53) Υπουργείο Δικαιοσύνης**, *Έγγραφο ενημέρωση για τη δυνατότητα επίλυσης διαφοράς με διαμεσολάβηση (κατά το άρθρο 3§2 Ν. 4640/2019 ΦΕΚ Α' 190/30-11-2019)*, [2019], διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.diamesolavisi.gov.gr/sites/default/files/entypo_enimerosis_apo_dikigoro_0.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 54) Υπουργείο Δικαιοσύνης**, *Τι είναι η Διαμεσολάβηση*, (χ.χ). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.diamesolavisi.gov.gr/syxnes-erotiseis#syxnes_erotiseis-page-0 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 55) UNRIC, UNCITRAL** - *Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο* (χ.χ). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://archive.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=10787&catid=25:-----un-system-directory&Itemid=32 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 56) Ury William**, *Πώς να ξεπερνάτε την άρνηση. Από την αντιπαλότητα στη συνεργασία* (Αθήνα: Καστανιώτη, 2001).

57) Φουστούκος Άγγελος, Βιβλίο έβδομο: Διαιτησία (ερμηνεία άρθρων 867-903 ΚΠολΔ), στο Κεραμεύς, Κονδύλης, Νίκας (επιμ.). Ερμηνεία ΚΠολΔ ΙΙ (Αθήνα: Σάκκουλας, 2000), σσ. 1635-1698.

58) Χατζοπούλου Α, Γερασίμου Σ, Σημειώσεις Ναυτικού Δικαίου (χ.χ.). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/1739756/Maritime_Law

Βιβλιογραφία στην αγγλική γλώσσα

1) **AAA**, *American Arbitration Association*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο <https://www.adr.org/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

2) **Anthimos Apostolos, Herbert William, De Palo Giuseppe, Baker Ava, Tereshchenko Natalia, Judin Michael**, *International Commercial Mediation*. *The International Lawyer* (Spring 2011): 111-123. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1398&context=til> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

3) **Baril Mark Batson and Dickey Donald**, *MED-ARB: The Best of Both Worlds or Just A Limited ADR Option?*, Semantic Scholar. [2009]. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.semanticscholar.org/paper/MED-ARB-%3A-The-Best-of-Both-Worlds-or-Just-A-Limited-Baril-Dickey/79ffef5650e52059b27d320bd6b1d0081232822d>

4) **Berger Klaus Peter, Jensen Ole**, *The Arbitrator's Mandate To Facilitate Settlement*, *Fordham International Law Journal* Volume 40, Article 7 (Issue 3/2017): 886-917. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2653&context=ilj> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

5) **Bowmans**, *Mediation In Shipping. Mediation to Resolve Shipping Disputes* (13-11-2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.bowmanslaw.com/insights/shipping-aviation-and-logistics/mediation-in-shipping/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

6) **Cohen Jerome Alan**, *Chinese Mediation on the Eve of Modernization*, *California Law Review*, Vol. 54: 1201 (1966), Semantic Scholar. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.semanticscholar.org/paper/Chinese-Mediation-on-the-Eve-of-Modernization-Cohen/aae48cd2c82d6f1f9db33af0878028c410bcacf1f> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

7) **Commercial & Dispute Resolution (Shipping) News**, *Mediation in shipping and insurance? Give it a chance* (March 2009), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.squirepattonboggs.com/~media/files/insights/publications/2009/01/shipping->

-news/files/shipping-news--mediation-in-shipping-and-insuran___/fileattachment/mediationinshipping.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

8) Cotsaki Catherine, *Maritime Disputes Alternative Resolution Methods Mediation, Arbitration, Arb–Med and Med–Arb. Advantages and disadvantages* (2015). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.eledi.gr/wp-content/uploads/2015/10/Maritime-Dispute-Resolution-Methods.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

9) Dawood Ahmed, *Arbitration in Maritime Disputes*, *Journal of Shipping and Engineering* 6 (April 2016): 206-211. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.researchgate.net/publication/308300711_Arbitration_in_Maritime_Disputes (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

10) Deason Ellen, *Combinations of Mediation and Arbitration with the Same Neutral: A Framework for Judicial Review*, *Arbitration Law Review, Yearbook on Arbitration and Mediation, Volume 5 Article 12*, (2013): 219-249. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://elibrary.law.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1091&context=arbitrationlawreview> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

11) Edwards Harry, *Alternative Dispute Resolution: Panacea or Anathema?*, *The Harvard Law Review*. Vol. 99, No.3 (January 1986): 668, Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.jstor.org/stable/1341152?seq=1> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

12) Elden Rodney & Ziebarth Irene, *Does mediation have a place in international maritime disputes?*, *Maritime Law Center* (n.d.), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.maritimelawcenter.com/html/mediation.html> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

13) Esposito Paolo, «The Development of Commercial Law Through Case Law: Is Section 69 of the English Arbitration Act 1996 Stifling Progress?», *Arbitration. The international journal of arbitration, mediation and dispute management*, Vol. 74, no 4 (November 2008). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.sweetandmaxwell.co.uk/catalogue/eDownloadDoc.aspx?filename=340_2009267_102745.pdf&sapmaterialnum=6618&fileserver=EPIC (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

- 14) Fullerton Richard**, *The Ethics of Mediation-Arbitration*. The Colorado Lawyer. Vol. 38, No. 5 (May 2009). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://cedires.be/index_files/FULLERTON_Richard_The%20ethics%20of%20mediation-arbitration.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 15) Fisher Roger, Ury William, Patton Bruce**, *Getting to yes. Negotiating an agreement without giving in*. 3rd edition (London: Random House Business Books, 2012).
- 16) Hellenic Shipping News Worldwide**, *Legal Update: Singapore Convention on Mediation* (21/08/2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.hellenicshippingnews.com/legal-update-singapore-convention-on-mediation/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 17) International Bar Association**, *IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration* (London: IBA, 2014). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUId=e2fe5e72-eb14-4bba-b10d-d33dafee8918> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 18) International Chamber of Commerce (ICC)**, *Arbitration Rules* [2017]. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/#article_33 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 19) International Trade Center (ITC)**. *Settling Business Disputes: Arbitration and Alternative Dispute Resolution*. 2nd Edition (Geneva: ITC, 2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Publications/Arbitration_English_Full%20A4_Low-res.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 20) Jacobs Lana**, *Mediation In The Shipping Industry - Clauses And Models*, GoLegal Industry News and Insight, (23-06-2016), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.golegal.co.za/mediation-shipping-industry-clauses-models/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

21) **Kartsivadze Liana**, *Jurisdiction of arbitral tribunal on the grounds of multi-tiered dispute resolution clause* (Thesis), Central European University, 2010. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.etd.ceu.hu/2010/kartsivadze_liana.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

22) **Kryvoi Yaraslau & Davydenko Dmitry**, *Consent Awards in International Arbitration: From Settlement to Enforcement*, Brooklyn Journal of International Law, Volume 40, Issue 3, Article 3 (2015). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/bjil/vol40/iss3/3> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

23) **Lambert LeRoy**, *Maritime Arbitration in the United States*, Standard Bulletin: Arbitration Special Edition, (February 2012): 5-7, Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.standard-club.com/media/1557733/maritime-arbitration-in-the-united-states.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

24) **Lande John**, *Getting the Faith: Why Business Lawyers and Executives Believe in Mediation*, Faculty Publications. University of Missouri School of Law Scholarship Repository (Spring 2000). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://pdfs.semanticscholar.org/cec6/4baa7c9d7656070e71f96c64aba51842503d.pdf?_ga=2.159057662.510104231.1589230871-102896257.1565517052 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

25) **Lux Mediation**, *Should I Arbitrate or Mediate in a Shipping Dispute?* (10-4-2019), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.lux-mediation.com/should-i-arbitrate-or-mediate-in-a-shipping-dispute/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

26) **Lux Mediation**, *Maritime* (χ.χ.). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.lux-mediation.com/maritime/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

27) **Mehrabi Hassan Faraj, Sheikhattar Hosna**, *The Singapore Mediation Convention: a promising start, an uncertain future*, Leiden Law Blog, Universiteit Leiden (05-09-2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://leidenlawblog.nl/articles/the-singapore-mediation-convention-a-promising-start-an-uncertain-future> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

28) Meidanis Seremetakis & Associates Law Office, *Mediation in Greece*, Greek Law Digest The Official Guide to Greek Law (05-03-2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.greeklawdigest.gr/topics/alternative-dispute-resolution-mediation/item/306-mediation-in-greece> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

29) Menon Sundaresh, *Opening keynote address: The Future of Maritime Dispute Resolution*, Singapore Chamber of Maritime Arbitration Annual Conference 2015 (2-10-2015). Singapore Mediation Centre. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.mediation.com.sg/wp-content/uploads/2015/07/23-Oct-2015-SCMA-Conference-Speech-by-CJ-Sundaresh-Menon.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

30) Matteucci Giovanni, *International commercial mediation 2019 challenges and opportunities*, (2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/38868145/International_commercial_mediation_2019_challenges_and_opportunities (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

31) Matteucci Giovanni, «*Mediation will now have “teeth”*» *International commercial mediation enforceability. The Singapore Mediation Convention 2019* (31-8-2018), Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/37356225/Mediation_will_now_have_teeth_international_commercial_mediation_enforceability_-_31.8.2018.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

32) Matteucci Giovanni, *Maritime international commercial mediation clauses: mediation, arbitration, med-arb, arb-med, concurrent arbitration-mediation, arb-med-arb. Enforcability, from 2019: will it work?*, (15-09-2018). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/37545882/Maritime_international_commercial_mediation_clauses.doc (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

33) Nauss Exon Susan, *The Effects that Mediator Styles Impose on Neutrality and Impartiality Requirements of Mediation*, University of San Francisco Law Review, Vol. 42, (2008): 577-620. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://repository.usfca.edu/usflawreview/vol42/iss3/1/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

34) Nedic Blazo, «*Mixing and Matching*» *Dispute Resolution Models. Med-Arb or Arb_Med? Exploring Arbitration-Mediation Interplay in resolving Complex Disputes*, ADR Partners Serbia (December 2017). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.partners-serbia.org/en/wp-content/uploads/2018/03/Med-Arb-or-Arb-Med.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

35) Nigmatullina Dilyara, *The Combined Use of Mediation and Arbitration in Commercial Dispute Resolution: Results from an International Study*, Wolters Kluwer, *Journal of International Arbitration*, 33(1) (July 2016): 37-83. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.researchgate.net/publication/327537117_The_Combined_Use_of_Mediation_and_Arbitration_in_Commercial_Dispute_Resolution_Results_from_an_International_Study (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

36) Nigmatullina Dilyara, *Developing Efficient Dispute Resolution Solutions for International Commercial Disputes: Ways to Address Concerns Associated with the Combined Use of Mediation and Arbitration by the Same Neutral* (The University of Western Australia, Faculty of Law, 2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://api.research-repository.uwa.edu.au/portalfiles/portal/9759400/THESIS_DOCTOR_OF_PHILOSOPHY_NIGMATULLINA_Dilyara_2016.PDF (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

37) Nolan-Haley Jacquelin, *Mediation: The New Arbitration*, *Harvard Negotiation Law Review* (2012). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.hnlr.org/wp-content/uploads/sites/22/2012/09/61-96.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

38) Oddy Alexander, *Is The Enforceability Of Mediated Settlements Holding Back Commercial Dispute Resolution?*, International Mediation Institute (2017). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.imimmediation.org/2017/04/21/is-the-enforceability-of-mediated-settlements-holding-back-commercial-dispute-resolution/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

- 39) **Pappas Brian**, *Med-Arb and the Legalization of Alternative Dispute Resolution*, 20 Harv. Negot. L. Rev. 157 (2015): 157-203. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://digitalcommons.law.msu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1569&context=facpubs> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 40) **Plevri Anna**, *Mediation in Cyprus: Theory Without Practice*, The Cyprus Review (Vol. 30:1 Spring 2018): 233-258.
- 41) **Queen Mary University of London, The School of International Arbitration**. *International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008* (PriceWaterhouseCoopers, 2008). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.arbitration.qmul.ac.uk/media/arbitration/docs/IAstudy_2008.pdf (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 42) **Roberts Michael**, *Why Mediation Works*, Mediate (August 2000). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.mediate.com/articles/roberts.cfm#> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 43) **Rogers Catherine**, *Ethics in International Arbitration* (Oxford University Press, 2014). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://arbitrateatlanta.org/wp-content/uploads/2018/11/Catherine-A.-Rogers-Ethics-in-International-Arbitration-Chs.-1-and-3.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).
- 44) **Ross Donna**, *Med-Arb/Arb-Med: A More Efficient ADR Process or an Invitation to a Potential Ethical Disaster?*, in *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation*, The Fordham Papers 2012, (Boston: Arthur W. Rovine Martinus Nijhoff Publishers, 2013).
- 45) **Sanchez Valerie**, *Back to the Future of ADR: Negotiating Justice and Human Needs*, Ohio State Journal of Dispute Resolution, (Vol. 18, 3/2003). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://kb.osu.edu/bitstream/handle/1811/77066/OSJDR_V18N3_0669.pdf?sequence=1 (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

46) Svatoš Martin, *Independence and Impartiality in Arbitration and Mediation: Caesar's wife must be above suspicion*, *Studi Urbinati*, V. 69, N. 3-4 (2018): 307-320. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://ojs.uniurb.it/index.php/studi-A/article/viewFile/2051/1839> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

47) Totaro Gianna, *Avoiding court at all costs*, *The Australian Financial Review* (14-11-2008). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.afr.com/companies/professional-services/avoiding-court-at-all-costs-20081114-j8es2> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

48) UNCITRAL, *UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013). UNCITRAL Rules on Transparency in Treaty-based Investor-State Arbitration* (New York: United Nations, 2014). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/uncitral-arbitration-rules-2013-e.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

49) UNCITRAL, *UNCITRAL Notes on Organizing Arbitral Proceedings* (New York: United Nations, 2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/arb-notes-2016-e.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

50) UNCITRAL, *Notes on Organizing Arbitral Proceedings* (2016). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/explanatorytexts/organizing_arbitral_proceedings (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

51) UNCITRAL, *United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation* (New York: United Nations, 2019). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://dig.watch/sites/default/files/United%20Nations%20Convention%20on%20International%20Settlement%20Agreements%20Resulting%20from%20Mediation.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

52) UNCITRAL, *Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with amendments as adopted in 2006* (Vienna: United Nations, 2008). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf

(τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

53) United Nations, *Treaty Collection. Chapter XXII. Commercial Arbitration and mediation. Status as at 21-05-2020*, (21-5-2020). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

[https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-](https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-4&chapter=22&clang=_en)

[4&chapter=22&clang=_en](https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-4&chapter=22&clang=_en) (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

54) Yiannopoulos A.N, *The Unification of Private Maritime Law by International Conventions*. Law and Contemporary Problems, Duke Law (Spring 1965). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://scholarship.law.duke.edu/lcp/vol30/iss2/8/> (τελευταία πρόσβαση: 21-5-2020).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΑΡΧΙΚΟ ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ 1: ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Σκοπός της έρευνας: Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της έρευνας διπλωματικής εργασίας, η οποία εκπονείται στο πλαίσιο Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται αποκλειστικά σε στελέχη ναυτιλιακών εταιρειών, ώστε να αξιοποιηθεί η πολύτιμη εμπειρία τους, για το σκοπό της έρευνας. Σκοπός της έρευνας είναι η καταγραφή απόψεων σχετικά με τη χρησιμοποίηση της διαιτησίας, της διαμεσολάβησης και του συνδυασμού αυτών για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

Εμπιστευτικότητα: Το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται εθελοντικά και ανώνυμα. Επιπλέον, τα κοινά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως θα αποτυπωθούν στα δημογραφικά στοιχεία, καθιστούν σχεδόν αδύνατη την ταυτοποίησή τους. Θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια, σε ότι αφορά τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων στην έρευνα και την ταυτότητα των ναυτιλιακών εταιρειών στις οποίες εργάζονται, ενώ τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για επιστημονικούς σκοπούς.

Οδηγίες συμπλήρωσης ερωτηματολογίου: Παρακαλείσθε όπως επιλέξετε τις απαντήσεις που σας αντιπροσωπεύουν. Στις περισσότερες ερωτήσεις μπορείτε να επιλέξετε μόνο μία απάντηση, ενώ σε ορισμένες μπορείτε να επιλέξετε μία ή περισσότερες απαντήσεις. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη συνεργασία σας.

ΤΜΗΜΑ 2: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στα δημογραφικά στοιχεία μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση.

1. Φύλο
 - α. Άνδρας=
 - β. Γυναίκα=

2. Ηλικία (σε έτη):
 - α. Κάτω των 30=
 - β. 31-40=
 - γ. 41-50=
 - δ. 51-60=
 - ε. Άνω των 60=

3. Μορφωτικό επίπεδο:
 - α. Απόφοιτος Λυκείου=
 - β. Απόφοιτος ΑΕΝ=
 - γ. Απόφοιτος ΤΕΙ=
 - δ. Απόφοιτος ΑΕΙ=
 - ε. Κάτοχος μεταπτυχιακού=
 - στ. Κάτοχος διδακτορικού=

4. Έτη εμπειρίας στο ναυτιλιακό τομέα:
 - α. 0-5=
 - β. 5-10=
 - γ. 10-15=
 - δ. 15-20=
 - ε. 20-25=
 - στ. Άνω των 25=

5. Τομέας εργασίας σε ναυτιλιακή εταιρία:
 - α. Γενική Διεύθυνση-Διοίκηση=
 - β. Επιχειρήσεων (operation)=
 - γ. Ναυλώσεων (chartering - brokering)=
 - δ. Ασφαλίσεων (insurance & claims)=
 - ε. Τεχνικός (technical)=
 - στ. Νομικό (legal)=
 - ζ. Άλλο=

6. Θέση στην ιεραρχία της ναυτιλιακής εταιρίας:
 - α. Διευθυντής=

- β. Προϊστάμενος=
- γ. Στέλεχος=
- δ. Εκπαιδευόμενος=

ΤΜΗΜΑ 3: ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΕΞΟΙΚΟΙΩΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

7. Μέσα από την εργασιακή σας εμπειρία, ποιες από τις παρακάτω μεθόδους εναλλακτικής (εξωδικαστικής) επίλυσης διαφορών [Alternative Dispute Resolution (ADR)] σας είναι γνωστές; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Διαιτησία=
- β. Διαμεσολάβηση=
- γ. Συνδυασμός διαιτησίας-διαμεσολάβησης=
- δ. Διαπραγμάτευση=
- ε. Καμία από τις παραπάνω=

8. Έχετε εκπαιδευτεί σε κάποια μέθοδο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών; Αν ναι, σε ποια ή ποιες; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Διαιτησία=
- β. Διαμεσολάβηση=
- γ. Διαπραγμάτευση=
- δ. Σε καμία από τις παραπάνω=

9. Πιστεύετε ότι τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών πρέπει να εκπαιδούνται σε κάποια μέθοδο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών; Αν ναι, σε ποια ή ποιες; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις);

- α. Διαιτησία=
- β. Διαμεσολάβηση=
- γ. Διαπραγμάτευση=
- δ. Όχι, δεν είναι απαραίτητο=

10. Έχετε συμμετάσχει σε κάποια από τις παρακάτω διαδικασίες επίλυσης διαφορών;

Αν ναι, σε ποια ή ποιες; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Δικαστική επίλυση=
- β. Διαιτησία=
- γ. Διαμεσολάβηση=
- δ. Συνδυασμός διαιτησίας-διαμεσολάβησης=
- ε. Διαπραγμάτευση=
- στ. Σε καμία από τις παραπάνω=

11. Ποια είναι η εντύπωσή σας για τις μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών;

(μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Αρνητική=
- β. Μάλλον αρνητική=
- γ. Ούτε αρνητική, ούτε θετική=
- δ. Μάλλον θετική=
- ε. Θετική=

12. Ποια κρίνετε ως σημαντικότερα πλεονεκτήματα της επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών μέσω διαιτησίας; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Ελεύθερη επιλογή διαιτητών=
- β. Δυνατότητα επιλογής διαιτητών με αυξημένη εξειδίκευση – εμπειρία, λόγω μακροχρόνιας εφαρμογής του θεσμού στην επίλυση ναυτιλιακών διαφορών=
- γ. Ελεύθερη επιλογή ουσιαστικού εφαρμοστέου δικαίου=
- δ. Μειωμένο οικονομικό κόστος σε σχέση με τη δικαστική επίλυση=
- ε. Ταχύτητα διαδικασίας=
- στ. Μυστικότητα διαδικασίας=
- ζ. Έκδοση δεσμευτικής απόφασης από το διαιτητή, κατόπιν εξέτασης των θέσεων των μερών=
- η. Εκτελεστότητα διαιτητικών αποφάσεων=
- θ. Ουδετερότητα διαιτητή=
- ι. Διαδικαστική ευελιξία=
- ια. Φιλική ατμόσφαιρα=

13. Ποια κρίνετε ως σημαντικότερα μειονεκτήματα της επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών μέσω διαιτησίας; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

α. Απουσία ενιαίας νομολογίας λόγω έλλειψης δημοσιότητας και περιορισμένης δημοσίευσης διαιτητικών αποφάσεων=

β. Χρονοβόρος διαδικασία=

γ. Υψηλό οικονομικό κόστος=

δ. Περιορισμένες εξουσίες διαιτητών (μη δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών ή εξαναγκαστικών μέτρων)=

ε. Εξέταση των θέσεων και όχι των συμφερόντων των αντικρουόμενων μερών=

στ. Ύπαρξη νικητή και ηττημένου από την απόφαση (win-lose)=

ζ. Αμφίβολη συνέχιση συνεργασίας των μερών μετά την έκδοση διαιτητικής απόφασης=

14. Ποια κρίνετε ως σημαντικότερα πλεονεκτήματα της επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με διαμεσολάβηση; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

α. Ελεύθερη επιλογή διαμεσολαβητών=

β. Μη δεσμευτικότητα διαδικασίας - δυνατότητα ελεύθερης αποχώρησης από τη διαδικασία=

γ. Μειωμένο οικονομικό κόστος σε σχέση με δικαστική επίλυση και διαιτησία=

δ. Ταχύτητα διαδικασίας=

ε. Εμπιστευτικότητα διαδικασίας=

στ. Ουδετερότητα και αντικειμενικότητα διαμεσολαβητή=

ζ. Διαδικαστική ευελιξία=

η. Φιλική ατμόσφαιρα=

θ. Διατήρηση ελέγχου διαδικασίας και αποτελέσματος από τα μέρη=

ι. Μη ύπαρξη νικητή και ηττημένου από τη διαδικασία, καθώς αυτή καταλήγει σε αμοιβαία αποδεκτή λύση (win-win)=

ια. Ισχύς εκτελεστού τίτλου της συμφωνίας των μερών, μετά την κατάθεση του πρακτικού διαμεσολάβησης στο αρμόδιο Πρωτοδικείο=

ιβ. Στόχευση στα κοινά συμφέροντα των μερών=

ιγ. Ενίσχυση της καλής φήμης και των σχέσεων των μερών=

ιδ. Διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων=

15. Ποια κρίνετε ως σημαντικότερα μειονεκτήματα της επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών με διαμεσολάβηση; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

α. Αναγκαιότητα περαιτέρω εξειδίκευσης διαμεσολαβητών, λόγω περιορισμένου χρόνου εφαρμογής του θεσμού της διαμεσολάβησης στις ναυτιλιακές διαφορές σε σχέση με τη διαιτησία=

β. Απουσία ουσιαστικού εφαρμοστέου δικαίου=

γ. Απουσία εξουσίας έκδοσης απόφασης από τους διαμεσολαβητές=

δ. Δυσκολία εκτελεστότητας συμφωνιών διεθνούς εμπορικής διαμεσολάβησης (η οποία εξακολουθεί να υφίσταται, λόγω της μη υπογραφής από την Ελλάδα της Συνθήκης της Σιγκαπούρης του 2019, η οποία εξομοιώνει τις συμφωνίες διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις και κατ' επέκταση την εκτελεστότητά τους)=

ε. Μη δεσμευτικότητα διαδικασίας - δυνατότητα διακοπής διαδικασίας χωρίς την εξεύρεση λύσης=

στ. Ενδεχόμενο απουσίας καλής πίστης των μερών, όταν επίκειται προσφυγή σε δικαστική ή διαιτητική διαδικασία=

16. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις πιστεύετε ότι ανταποκρίνεται περισσότερο στη σύγχρονη πραγματικότητα; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

α. Οι ναυτιλιακές εταιρίες είναι επιφυλακτικές απέναντι στη διαμεσολάβηση ως τρόπο επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών=

β. Οι ναυτιλιακές εταιρίες πλέον αναγνωρίζουν τη διαμεσολάβηση ως ένα βιώσιμο και αποτελεσματικό τρόπο επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών=

γ. Οι ναυτιλιακές εταιρίες είναι έτοιμες να συμμετάσχουν στη διαδικασία της διαμεσολάβησης=

δ. Οι ναυτιλιακές εταιρίες έχουν ήδη υιοθετήσει τη διαμεσολάβηση ως ένα από τους κύριους τρόπους επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών=

17. Σε περίπτωση που η προσφυγή στη διαμεσολάβηση δεν επιφέρει την επίλυση της διαφοράς, θεωρείτε ότι: (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

α. Η διαμεσολάβηση δεν έχει συνεισφέρει και είναι αδύνατη η συναινετική επίλυση της διαφοράς=

β. Τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να προχωρήσουν σε μεταγενέστερη συμφωνία, επωφελούμενα από τη διαδικασία της διαμεσολάβησης=

γ. Η διαμεσολάβηση έχει περιορίσει τα ζητήματα της σύγκρουσης, ανοίγοντας έτσι το δρόμο για νέες διαπραγματεύσεις=

δ. Η διαμεσολάβηση έχει περιορίσει τα ζητήματα της σύγκρουσης, συνεισφέροντας στην επίλυση της διαφοράς μέσω επικείμενης προσφυγής σε διαιτησία ή σε δικαστήριο=

18. Σε περίπτωση κατά την οποία οι άμεσες διαπραγματεύσεις φαίνεται να αποτυγχάνουν, η παρουσία ενός ικανού διαμεσολαβητή μπορεί να αλλάξει τη δυναμική της διαπραγματευτικής διαδικασίας. (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Διαφωνώ=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ=
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ=

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥΣ

19. Οι ναυτιλιακές διαφορές που ανακύπτουν συνήθως αφορούν: (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Ναυλώσεις-θαλάσσιες μεταφορές=
- β. Αγοροπωλησίες πλοίων=
- γ. Ιδιοκτησιακό καθεστώς πλοίου (κυριότητα, νομή, κατοχή)=
- δ. Διασφάλιση απαιτήσεων τρίτων (υποθήκη, ναυτικά προνόμια κλπ)=
- ε. Ναυπηγήσεις πλοίων=
- στ. Τεχνικές επεμβάσεις σε πλοία (επισκευή, μετασκευή, εξοπλισμός κλπ)=
- ζ. Θαλάσσια ασφάλιση=
- η. Ναυτικά ατυχήματα=
- θ. Επιθαλάσσια αρωγή=
- ι. Λοιπές διαφορές=

20. Ποια είδη ναυτιλιακών διαφορών έχετε διαπιστώσει από την εμπειρία σας ότι παραπέμπονται συνήθως σε διαιτησία; Διαφορές που σχετίζονται με: (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Ναυλώσεις-θαλάσσιες μεταφορές=
- β. Αγοροπωλησίες πλοίων=
- γ. Ιδιοκτησιακό καθεστώς πλοίου (κυριότητα, νομή, κατοχή)=

- δ. Διασφάλιση απαιτήσεων τρίτων (υποθήκη, ναυτικά προνόμια κλπ)=
- ε. Ναυπηγήσεις πλοίων=
- στ. Τεχνικές επεμβάσεις σε πλοία (επισκευή, μετασκευή, εξοπλισμός κλπ)=
- ζ. Θαλάσσια ασφάλιση=
- η. Ναυτικά ατυχήματα=
- θ. Επιθαλάσσια αρωγή=
- ι. Λοιπές διαφορές=

21. Οι ναυτιλιακές διαφορές που πρόκειται να επιλυθούν μέσω διαιτησίας, συνήθως σε ποιο τόπο παραπέμπονται; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Λονδίνο=
- β. Νέα Υόρκη=
- γ. Πειραιά=
- δ. Άλλο=

22. Ποια είδη ναυτιλιακών διαφορών έχετε διαπιστώσει από την εμπειρία σας ότι παραπέμπονται συνήθως σε διαμεσολάβηση; Διαφορές που σχετίζονται με: (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Ναυλώσεις-θαλάσσιες μεταφορές=
- β. Αγοροπωλησίες πλοίων=
- γ. Ιδιοκτησιακό καθεστώς πλοίου (κυριότητα, νομή, κατοχή)=
- δ. Διασφάλιση απαιτήσεων τρίτων (υποθήκη, ναυτικά προνόμια κλπ)=
- ε. Ναυπηγήσεις πλοίων=
- στ. Τεχνικές επεμβάσεις σε πλοία (επισκευή, μετασκευή, εξοπλισμός κλπ)=
- ζ. Θαλάσσια ασφάλιση=
- η. Ναυτικά ατυχήματα=
- θ. Επιθαλάσσια αρωγή=
- ι. Λοιπές διαφορές=

23. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, τι είδους ρήτρες επίλυσης διαφορών προβλέπονται συνήθως στα ναυλοσύμφωνα; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Προσφυγής στα αρμόδια δικαστήρια=
- β. Διαιτησίας=
- γ. Διαμεσολάβησης=

- δ. Συνδυασμού διαιτησίας-διαμεσολάβησης=
- ε. Καμία από τις παραπάνω ρήτρες=

24. Ποιες δεξιότητες-χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι πρέπει να διαθέτει ένας διαμεσολαβητής που επιλαμβάνεται ναυτιλιακών διαφορών; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Επικοινωνιακές δεξιότητες=
- β. Διαπραγματευτικές ικανότητες=
- γ. Ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων και άρσης αδιεξόδων=
- δ. Αποφασιστικότητα – υπομονή – επιμονή=
- ε. Ευφυΐα – επινοητικότητα=
- στ. Ευελιξία – προσαρμοστικότητα στις αλλαγές=
- ζ. Ουδετερότητα - ανεξαρτησία - αμεροληψία - αντικειμενικότητα=
- η. Εξειδικευμένες γνώσεις σε ναυτιλιακά θέματα=

25. Ποια μέθοδο θεωρείτε καταλληλότερη για την επίλυση των περισσότερων ναυτιλιακών διαφορών; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Δικαστική επίλυση=
- β. Διαιτησία=
- γ. Διαμεσολάβηση=
- δ. Συνδυασμό διαιτησίας – διαμεσολάβησης=
- ε. Διαπραγμάτευση=
- στ. Άλλο=

26. Με ποιο τρόπο επιλέγεται η μέθοδος επίλυσης διαφορών στην εταιρία, στην οποία εργάζεστε; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Υιοθετείται για κάθε είδος διαφοράς η προκαθορισμένη από την εταιρία μέθοδος, με την οποία είναι εξοικειωμένη=
- β. Ακολουθείται η μέθοδος που έχει προβλεφθεί από τις ρήτρες διαιτησίας ή/και διαμεσολάβησης της εκάστοτε σύμβασης=
- γ. Εξετάζονται κατά περίπτωση λεπτομερώς τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κάθε μεθόδου, σε σχέση με τη συγκεκριμένη διαφορά=

27. Η διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών μίας ναυτιλιακής διαφοράς αποτελεί κριτήριο επιλογής της μεθόδου επίλυσής της. (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Διαφωνώ=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ=
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ=

28. Ποια από τα παρακάτω θεωρείτε ως κυριότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μία ή περισσότερες απαντήσεις)

- α. Η ταχύτητα επίλυσης=
- β. Το οικονομικό κόστος=
- γ. Η αποτελεσματικότητα-εκτελεστικότητα=
- δ. Το είδος της διαφοράς=
- ε. Η αξία του αντικειμένου της διαφοράς=
- στ. Η πολυπλοκότητα της υπόθεσης=
- ζ. Ο βαθμός εξοικείωσης με τη μέθοδο επίλυσης=
- η. Η προσδοκώμενη συνέχιση της συνεργασίας=
- θ. Η εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών της διαφοράς=

29. Ποιον θεωρείτε προσφορότερο τρόπο επίλυσης διαφορών μεταξύ αντισυμβαλλόμενων μερών που προσβλέπουν σε μακροχρόνια συνεργασία; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Δικαστική επίλυση=
- β. Διαιτησία=
- γ. Διαμεσολάβηση=
- δ. Συνδυασμό διαιτησίας – διαμεσολάβησης=
- ε. Διαπραγμάτευση=
- στ. Άλλο=

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΥΝΔΙΑΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ-ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

30. Κατά τη διαδικασία της διαιτησίας πρέπει να υπάρχει δυνατότητα παραπομπής της διαφοράς στη διαμεσολάβηση. (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Διαφωνώ=

- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ=
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ=

31. Οι συνδυαστικές μέθοδοι διαιτησίας – διαμεσολάβησης ενδείκνυνται για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Διαφωνώ=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ=
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ=

32. Ποια από τις συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας (arbitration) - διαμεσολάβησης (mediation) θεωρείτε ως την πλέον κατάλληλη για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Καμία=
- β. Δεν γνωρίζω=
- γ. Med-Arb=
- δ. Arb-Med=
- ε. Arb-Med-Arb=

33. Θα εμπιστευόσασταν τις συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας – διαμεσολάβησης, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα διαιτητής και διαμεσολαβητής να είναι το ίδιο πρόσωπο; (μπορείτε να επιλέξετε με «X» μόνο μία απάντηση)

- α. Ναι, υπό την προϋπόθεση διαιτητής και διαμεσολαβητής να είναι το ίδιο πρόσωπο=
- β. Ναι, υπό την προϋπόθεση διαιτητής και διαμεσολαβητής να είναι διαφορετικό πρόσωπο=
- γ. Ναι, ανεξάρτητα με το αν διαιτητής και διαμεσολαβητής είναι το ίδιο πρόσωπο=
- δ. Όχι. Διαιτησία και διαμεσολάβηση είναι μέθοδοι ασύμβατες μεταξύ τους=

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο που διαθέσατε

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»:

ΤΕΛΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ 1: ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Σκοπός της έρευνας: Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της έρευνας διπλωματικής εργασίας, η οποία εκπονείται στο πλαίσιο Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται αποκλειστικά σε στελέχη ναυτιλιακών εταιρειών, ώστε να αξιοποιηθεί η πολύτιμη εμπειρία τους, για το σκοπό της έρευνας. Σκοπός της έρευνας είναι η καταγραφή απόψεων σχετικά με τη χρησιμοποίηση της διαιτησίας, της διαμεσολάβησης και του συνδυασμού αυτών για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

Εμπιστευτικότητα: Το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται εθελοντικά και ανώνυμα. Επιπλέον, τα κοινά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως θα αποτυπωθούν στα δημογραφικά στοιχεία, καθιστούν σχεδόν αδύνατη την ταυτοποίησή τους. Θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια, σε ότι αφορά τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων στην έρευνα και την ταυτότητα των ναυτιλιακών εταιριών στις οποίες εργάζονται, ενώ τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για επιστημονικούς σκοπούς.

Οδηγίες συμπλήρωσης ερωτηματολογίου: Παρακαλείσθε όπως επιλέξετε σε κάθε ερώτηση την απάντηση που θεωρείτε ότι σας αντιπροσωπεύει περισσότερο. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη συνεργασία σας.

ΤΜΗΜΑ 2: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο
 - α. Άνδρας=
 - β. Γυναίκα=

2. Ηλικία (σε έτη):
 - α. Κάτω των 35=
 - β. 35-50=
 - γ. Άνω των 50=

3. Μορφωτικό επίπεδο:
 - α. Απόφοιτος Λυκείου=
 - β. Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ =
 - γ. Κάτοχος μεταπτυχιακού/διδακτορικού=

4. Έτη εμπειρίας στο ναυτιλιακό τομέα:
 - α. Κάτω των 10=
 - β. 10-20=
 - γ. Άνω των 20=

5. Τομέας εργασίας σε ναυτιλιακή εταιρία:
 - α. Γενική Διεύθυνση-Διοίκηση (General Management)=
 - β. Επιχειρήσεων (operation)=
 - γ. Ναυλώσεων (chartering - brokering)=
 - δ. Ασφαλίσεων (insurance & claims)=
 - ε. Τεχνικός (technical)=
 - στ. Νομικό (legal)=
 - ζ. Άλλο=

ΤΜΗΜΑ 3: ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΕΞΟΙΚΟΙΩΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

6. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε την απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα;
 - α. Καθόλου=
 - β. Ελάχιστα=
 - γ. Μέτρια=
 - δ. Αρκετά=
 - ε. Πολύ=

7. Πόσο εξοικειωμένος/-η θεωρείτε ότι είστε σχετικά με τη διαιτησία (arbitration) ως εναλλακτική μέθοδο επίλυσης διαφορών [Alternative Dispute Resolution (ADR)];
 - α. Καθόλου=
 - β. Ελάχιστα=

- γ. Μέτρια=
- δ. Αρκετά=
- ε. Πολύ=

8. Πόσο εξοικειωμένος/-η θεωρείτε ότι είστε σχετικά με τη διαμεσολάβηση (mediation) ως εναλλακτική μέθοδο επίλυσης διαφορών [Alternative Dispute Resolution (ADR)];

- α. Καθόλου=
- β. Ελάχιστα=
- γ. Μέτρια=
- δ. Αρκετά=
- ε. Πολύ=

9. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε την εφαρμογή της διαιτησίας για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών;

- α. Καθόλου=
- β. Ελάχιστα=
- γ. Μέτρια=
- δ. Αρκετά=
- ε. Πολύ=

10. Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε την εφαρμογή της διαμεσολάβησης για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών;

- α. Καθόλου=
- β. Ελάχιστα=
- γ. Μέτρια=
- δ. Αρκετά=
- ε. Πολύ=

11. Κατά τη διαμεσολάβηση τα μέρη διατηρούν τον έλεγχο της διαδικασίας και τη δυνατότητα διαμόρφωσης αμοιβαία αποδεκτής λύσης (win-win).

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=

ε. Συμφωνώ απόλυτα=

12. Τα στελέχη ναυτιλιακών εταιριών πρέπει να εκπαιδεύονται στις μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

α. Διαφωνώ απόλυτα=

β. Μάλλον διαφωνώ=

γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =

δ. Μάλλον συμφωνώ=

ε. Συμφωνώ απόλυτα=

13. Τι γνώμη έχετε για τη Συνθήκη της Σιγκαπούρης του 2019, η οποία εξομοιώνει τις συμφωνίες διαμεσολάβησης με τις διαιτητικές αποφάσεις και κατ' επέκταση την εκτελεστότητά τους;

α. Αρνητική=

β. Μάλλον αρνητική=

γ. Ούτε αρνητική, ούτε θετική=

δ. Μάλλον θετική =

ε. Θετική=

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

14. Πόσο συχνά χρησιμοποιεί τη διαιτησία για την επίλυση διαφορών η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεστε;

α. Ποτέ=

β. Σπάνια=

γ. Μερικές φορές

δ. Συχνά=

ε. Πάντα=

15. Πόσο συχνά χρησιμοποιεί τη διαμεσολάβηση για την επίλυση διαφορών η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεστε;

α. Ποτέ=

β. Σπάνια=

γ. Μερικές φορές

δ. Συχνά=

ε. Πάντα=

16. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, οι συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών περιλαμβάνουν ρήτρες διαιτησίας;

α. Ποτέ=

β. Σπάνια=

γ. Μερικές φορές

δ. Συχνά=

ε. Πάντα=

17. Σύμφωνα με την εμπειρία σας, οι συμβάσεις ναυτιλιακών εταιριών περιλαμβάνουν ρήτρες διαμεσολάβησης;

α. Ποτέ=

β. Σπάνια=

γ. Μερικές φορές

δ. Συχνά=

ε. Πάντα=

18. Στην περίπτωση ναυτιλιακών διαφορών, για την επίλυση των οποίων δεν έχουν προβλεφθεί ρήτρες σε συμβάσεις, υιοθετείται η μέθοδος επίλυσης διαφορών, με την οποία η εταιρία είναι περισσότερο εξοικειωμένη;

α. Ποτέ=

β. Σπάνια=

γ. Μερικές φορές

δ. Συχνά=

ε. Πάντα=

19. Οι διαμεσολαβητές που επιλαμβάνονται της επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών πρέπει απαραίτητα να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις σε ναυτιλιακά θέματα.

α. Διαφωνώ απόλυτα=

β. Μάλλον διαφωνώ=

γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ=

δ. Μάλλον συμφωνώ=

ε. Συμφωνώ απόλυτα=

20. Η ταχύτητα επίλυσης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

21. Το οικονομικό κόστος αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

22. Το ενδιαφέρον για τη συνέχιση της συνεργασίας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής μεθόδου για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

23. Η διαφορετική εθνικότητα ή/και κουλτούρα των μερών μίας ναυτιλιακής διαφοράς αποτελεί κριτήριο επιλογής της μεθόδου επίλυσής της.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

24. Σε περίπτωση κατά την οποία οι άμεσες διαπραγματεύσεις φαίνεται να αποτυγχάνουν, η παρουσία ενός ικανού διαμεσολαβητή μπορεί να αλλάξει τη δυναμική της διαπραγματευτικής διαδικασίας.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

25. Η διαμεσολάβηση, ακόμα και όταν δεν έχει επιτυχή έκβαση, περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης, διευκολύνοντας τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις και την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των μερών.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

26. Ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία η διαμεσολάβηση δεν επιφέρει την επίλυση της διαφοράς, περιορίζει τα ζητήματα της σύγκρουσης, συνεισφέροντας στην επίτευξη της επίλυσης της διαφοράς μέσω επικείμενης προσφυγής σε διαιτησία ή σε δικαστήριο.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΥΝΔΙΑΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ-ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

27. Κατά τη διαδικασία της διαιτησίας πρέπει υπάρχει δυνατότητα παραπομπής της διαφοράς στη διαμεσολάβηση.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =

- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

28. Οι συνδυαστικές μέθοδοι διαιτησίας – διαμεσολάβησης ενδείκνυνται για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

29. Πόσο συχνά χρησιμοποιεί συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας-διαμεσολάβησης (med-arb, arb-med, arb-med-arb) για την επίλυση διαφορών η ναυτιλιακή εταιρία στην οποία εργάζεστε;

- α. Ποτέ=
- β. Σπάνια=
- γ. Μερικές φορές=
- δ. Συχνά=
- ε. Πάντα=

30. Στις συνδυαστικές μεθόδους διαιτησίας-διαμεσολάβησης, διαιτητής και διαμεσολαβητής δεν πρέπει να είναι το ίδιο πρόσωπο.

- α. Διαφωνώ απόλυτα=
- β. Μάλλον διαφωνώ=
- γ. Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ =
- δ. Μάλλον συμφωνώ=
- ε. Συμφωνώ απόλυτα=

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο που διαθέσατε